

**DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU
(TCK M. 251)**

Oğulcan İÇYAR

**Yüksek Lisans Tezi
Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Hüsnü Sefa ERYILDIZ
2025
Her Hakkı Saklıdır**

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANA BİLİM DALI

Oğulcan İÇYAR

DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU (TCK M. 251)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Hüsnü Sefa ERYILDIZ

ERZURUM- 2025

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "Denetim Görevinin İhmali Suçu (TCK M. 251)" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim *.

☒ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

14/02/2025

Oğulcan İÇYAR

Aslı Islak İmzalıdır

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

.....

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi MADDE 6– (1) Lisansüstü teze ilgili **patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda**, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu **iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.**

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz **makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış** ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile **altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Hüsnü Sefa ERYILDIZ danışmanlığında, Oğulcan İÇYAR tarafından hazırlanan bu çalışma 22 / 01 / 2025 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından Kamu Hukuku Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Özgür TEMİZ	İmza: Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Hüsnü Sefa ERYILDIZ	İmza: Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Mahmut KAPLAN	İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Prof. Dr. Hanifi ŞAHİN
Enstitü Müdürü

Aslı Islak İmzalıdır

OF27_V4_03.11.2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
TABLolar DİZİNİ	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	VIII
ÖNSÖZ.....	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU'NDA KAMU GÖREVLİSİ KAVRAMI VE KAMU GÖREVLİLERİNE ÖZGÜ OLAN ZİMMET İLE İRTİKAP SUÇLARI	
1.1. GENEL OLARAK KAMU GÖREVLİSİ KAVRAMI.....	3
1.1.1. 1982 Anayasası'nda Kamu Görevlisi.....	3
1.1.2. İdare Hukukuna Göre Kamu Görevlisi	6
1.1.2.1. Denetim Kavramı ve Kamu Görevlisinin Hiyerarşik Denetimi	8
1.2. CEZA HUKUKUNA GÖRE KAMU GÖREVLİSİ.....	9
1.2.1. Kamu Görevlisi Sıfatının Ceza Hukukundaki Önemi.....	9
1.2.2. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Kamu Görevlisi Kavramı	11
1.2.3. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Kamu Görevlisi Kavramı	12
1.3. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA ZİMMET SUÇU	16
1.3.1. Genel Olarak	16
1.3.2. Korunan Hukuki Yarar	18
1.3.3. Maddi Unsurlar	19
1.3.3.1. Fail ve Mağdur	19
1.3.3.2. Suçun Konusu.....	21
1.3.3.3. Hareket ve Netice	25
1.3.4. Manevi Unsur	27
1.3.5. Nitelikli Haller.....	28
1.4. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA İRTİKAP SUÇU	30
1.4.1. Genel Olarak	30

1.4.2. Korunan Hukuki Yarar	33
1.4.3. Maddi Unsurlar	33
1.4.3.1. Fail ve Mağdur	33
1.4.3.2. Suçun Konusu.....	35
1.4.3.3. Hareket	37
1.4.3.3.1. İcbar Suretiyle İrtikap	37
1.4.3.3.2. İkna Suretiyle İrtikap	40
1.4.3.3.3. Hatadan Yararlanma Suretiyle İrtikap	41
1.4.3.4. Netice.....	43
1.4.4. Manevi Unsur	44
1.4.5. Nitelikli Hal	45

İKİNCİ BÖLÜM

DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU

2.1. DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU VE SUÇUN UNSURLARI	46
2.1.1. Genel Olarak	46
2.1.2. Korunan Hukuki Yarar	49
2.1.3. Maddi Unsur.....	51
2.1.3.1. Fail	51
2.1.3.2. Mağdur	54
2.1.3.3. Suçun Konusu.....	55
2.1.3.4. Hareket ve Netice	57
2.1.3.4.1. Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine Kasten Göz Yumma.....	57
2.1.3.4.2. Denetim Görevini İhmal Ederek Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine İmkân Sağlama	62
2.1.4. Suçun Manevi Unsuru	70
2.1.5. Hukuka Aykırılık.....	75
2.1.6. Kusurluluk.....	77
2.1.7. Suçun Özel Görünüş Şekilleri	82
2.1.7.1. İçtima	82
2.1.7.1.1. Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine Kasten Göz Yumma.....	82

2.1.7.1.2. Denetim Görevini İhmal Ederek Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine İmkân Sağlama	85
2.1.7.2. İştirak	87
2.1.7.2.1. Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine Kasten Göz Yumma	87
2.1.7.2.2. Denetim Görevini İhmal Ederek Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine İmkân Sağlama	88
2.1.5.3. Teşebbüs	89
2.1.7.3.1. Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine Kasten Göz Yumma	89
2.1.7.3.2. Denetim Görevini İhmal Ederek Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine İmkân Sağlama	90
2.2. DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇUNUN MUHAKEME SÜRECİ	90
2.2.1. Soruşturma Usulü	90
2.2.1.1. Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine Kasten Göz Yumma	90
2.2.1.2. Denetim Görevini İhmal Ederek Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine İmkân Sağlama	92
2.2.2. Kovuşturma Evresi ve Görevli Mahkeme	93
2.2.3. Davaya Katılma	94
2.2.4. Dava Zamanaşımı	97
2.2.5. Yaptırım	98
2.2.6. Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçların İstatistik Bilgileri	100
SONUÇ	105
KAYNAKÇA	110
ÖZGEÇMİŞ	119

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU (TCK M. 251)

Oğulcan İÇYAR

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hüsnü Sefa ERYILDIZ

2024, 119 Sayfa

Jüri: Doç. Dr. Hüsnü Sefa ERYILDIZ

Dr. Öğr. Üyesi Özgür TEMİZ

Doç. Dr. Mahmut KAPLAN

Bireylerin devlet kurumlarına güvenmesi, toplumsal yaşamın sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesinin temel şartlarından biridir. Bu nedenle idare ve kamu görevlileri, topluma karşı birtakım sorumluluklar taşırlar. Bu sorumluluklardan biri, idari işleyişin düzenli ve dürüst bir şekilde sağlanmasıdır. Kanun koyucu, idari işleyişin düzenli ve dürüst bir şekilde sağlanması için denetimle yükümlü kamu görevlilerine birtakım görevler yüklemiş ve bu görevlerin ihmalini konu alan denetim görevinin ihmalî suçunu 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 251. maddesinde düzenlemiştir.

Denetim görevinin ihmalî suçunu konu edinen bu yüksek lisans tezi iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; öncelikle suç failinin tespiti için önem taşıyan kamu görevlisi kavramı açıklanmış, akabinde denetim görevinin ihmalî suçu ile doğrudan bağlantısı bulunan zimmet ve irtikap suçlarına yer verilmiştir. Bu kapsamda, zimmet ve irtikap suçunun unsurları hakkında genel bilgiler genel bir kanaat eşliğinde paylaşılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise denetim görevinin ihmalî suçunun tüm unsurları ve muhakeme süreci, detaylı bir şekilde araştırma konusu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Zimmet, İrtikap, Denetimle Yükümlü Kamu Görevlisi, Kasten Göz Yumma, Denetim Görevinin İhmali.

ABSTRACT**MASTER'S THESIS****CRIME OF NEGLIGENCE IN PERFORMING SUPERVISORY DUTY (Turkish Penal Code, Article 251)****Oğulcan İÇYAR****Advisor: Assc. Prof. Dr. Hüsnü Sefa ERYILDIZ****2024, Page: 119****Jury : Assc. Prof. Dr. Hüsnü Sefa ERYILDIZ****Asst. Prof. Dr. Özgür TEMİZ****Assc. Prof. Dr. Mahmut KAPLAN**

The trust of individuals in state institutions is a fundamental prerequisite for the sustainable functioning of social life. Accordingly, administrative authorities and public officials hold certain responsibilities toward society. One such responsibility is ensuring the orderly and honest conduct of administrative operations. To this end, the legislator has assigned specific duties to public officials tasked with oversight and has codified the offense of neglecting these duties under Article 251 of the Turkish Penal Code No. 251.

The master's thesis focusing on the offense of negligence in supervisory duties consists of two sections. In the first section, the concept of "public official," which is crucial for identifying the perpetrator of the offense, is explained. Subsequently, the crimes of embezzlement and bribery, which are directly related to the offense of negligence in supervisory duties, are addressed. Within this scope, general information regarding the elements of embezzlement and extortion by a public official offenses is provided, accompanied by an overarching perspective. In the second section of the study, all elements of the offense of negligence in supervisory duties and the judicial process are thoroughly examined in detail.

Keywords: Embezzlement, Extortion by a Public Official, Public Official Responsible for Supervision, Intentional Disregard, Neglect of Supervisory Duty.

KISALTMALAR DİZİNİ

A.Ş.	: Anonim Şirketi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
bkz.	: Bakınız
CD	: Ceza Dairesi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
DMK	: Devlet Memurları Kanunu
E.	: Esas Yılı
E.T.	: Erişim Tarihi
ETCK	: 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu
GK	: Genel Kurul
HAGB	: Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması
HD	: Hukuk Dairesi
K.	: Karar Yılı
m.	: Madde
MKYK	: Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun
No	: Numara
s.	: Sayfa
T.	: Karar Tarihi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
vb.	: ve benzeri
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Toplam Suçlar Arasındaki Yüzdelik Oranı.....	101
Tablo 2.2. Kamu Davası Açılan Dosya Sayısı	102
Tablo 2.3. Sanık Sayısı.....	103
Tablo 2.4. Yıllara Göre Mahkumiyet Sayıları.....	104

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Toplam Suçlar Arasındaki Yüzdelik Oranı	101
Şekil 2.2. Kamu Davası Açılan Dosya Sayısı.....	102
Şekil 2.3. Sanık Sayısı	103
Şekil 2.4. Yıllara Göre Mahkumiyet Sayıları	104

ÖNSÖZ

Bir ülkenin çağdaş ve demokratik medeniyet seviyesine ulaşabilmesi o ülkede yaşayan her bir bireyin dürüstlüğü ve üstün gayretleriyle mümkündür. Bu nedenle, toplumun her bir ferдинin üstlendiği görevleri layıkıyla ve hakkaniyetle yerine getirme çabası hem vatandaşlar hem de gelecek nesiller için hayati bir öneme sahiptir. Bu bilinçle, kanun koyucu toplumu oluşturan ve kritik görevleri yerine getiren bazı bireylere özel sorumluluklar yüklemiş ve bu sorumlulukların ihmalini konu alan birtakım ihmali hareketleri ceza yaptırımına bağlamıştır.

Bu yüksek lisans tezinde, Türk Ceza Kanunu'nun 251. maddesinde düzenlenmiş olan “*Denetim Görevinin İhmali Suçu*” ele alınmıştır. “*Denetim Görevinin İhmali Suçu*”, denetimle yükümlü kamu görevlilerinin denetim sorumluluğunu hiç veya gereği gibi ifa etmemesi başka bir deyişle amirlerin hakkaniyete aykırı işlemlerini konu edinmektedir. Suçun içeriği, fonksiyonu, zimmet ve irtikap suçuyla doğrudan ilişkisi ve özgün bir niteliğe sahip olması nedenleriyle ilgili suç çalışma konusu yapılmış ve farklı görüşler ele alınarak irdelenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın fikir sahibi olan, yazım sürecinin her aşamasında görüş, öneri ve somut desteklerde bulunan, tez yazım aşamasındaki tüm amatörlüklerime rağmen manevi destekleriyle de başarı azmimi körükleyen danışman hocam Doç. Dr. Hüsnü Sefa ERYILDIZ'a gerçek manada teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Son olarak, en yalın benliğime tanık olan buna rağmen bana inanarak desteklerini esirgemeyen ailem ve yakın arkadaş çevreme de minnettar olduğumu belirtmek isterim.

GİRİŞ

Toplumu oluşturan bireyler gerek kişisel gerekse toplumsal yaşamlarını verimli ve sağlıklı bir şekilde sürdürebilmek için devlet kurumları tarafından yerine getirilmesi gereken birtakım hizmetlere ihtiyaç duyarlar. Toplumsal yaşamın gereği olarak idare tarafından halka sunulan hizmetlerin kural olarak adil ve şeffaf olarak yürütülmesi, idareyi temsil eden kamu görevlilerinin de iş ve işlemlerinde dürüst hareket etmesi gerekir. Adil ve şeffaf olarak yürütülmeyen kamu hizmetleri ile kamu görevlilerinin dürüst hareket etme sorumluluğuna aykırı davranışları, toplumu oluşturan fertlerin kamu kurumlarına olan inancını sarsar ve kamu hizmetlerinin devamlılığını aksatarak idarenin düzenli işleyişini engeller. Toplumu oluşturan tüm bireylerin haklarını korumak, kamu kurumlarına olan güven ortamını oluşturmak, idarenin düzenli işleyişini ve kamu görevlilerinin dürüst işlem yapmasını sağlamak amaçlarıyla kanun koyucu, kamu görevlilerinin dürüst işlem ilkesine aykırı olarak gerçekleştirdikleri fiilleri yaptırım altına almıştır. Bu amaçlar ışığında, Kanunda yaptırım altına alınmış suçlardan biri de denetim görevinin ihmali suçudur.

Denetim görevinin ihmali suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun¹ (TCK) "*Özel Hükümler*" başlıklı İkinci Kitabının Dördüncü Kısımında yer alan "*Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*" başlıklı Birinci Bölümünde, 251. maddede iki fıkra halinde düzenlenmiştir. Madde hükmü uyarınca; zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman ya da görevini ihmal ederek zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlayan denetimle görevli kamu görevlisi, denetim görevinin ihmali suçundan sorumlu tutulmaktadır.

Denetim görevinin ihmali suçu, kapsamı itibarıyla içeriğinde birtakım spesifik konuları barındırmakta olup konunun daha iyi anlaşılması için bu konuların aydınlatılması zorunluluk arz etmektedir. Bu doğrultuda, çalışmada öncelikle suçun failinin tespiti açısından önem arz eden "kamu görevlisi" kavramı ele alınıp 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre kamu görevlisi kavramı açıklanacaktır. Denetim görevinin ihmali suçunun olduğundan söz edebilmek için zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesi de gerekmektedir. Bu nedenle, çalışmanın birinci bölümünün devam eden kısımlarında

¹ Resmi Gazete Tarihi: 12/10/2004, Sayı: 25611.

“zimmet” ve “irtikap” suçları hakkında genel bir kanaat edinebilmesi amacıyla genel bilgiler verilecek, ilgili suçların unsurları ve nitelikli halleri izah edilecektir.

“Denetim görevinin ihmali” suçu ise ikinci bölümde ayrıntılı bir şekilde inceleme konusu yapılacaktır. Bölümde ilk olarak söz konusu suç hakkında genel bilgilerin yanı sıra, suçla korunan hukuki yarar açıklanacaktır. Akabinde ise suçun tipiklik unsurları ve hukuka aykırılık unsuru ile kusur, özel görünüş şekilleri ve denetim görevinin ihmali hata konuları yargı kararları eşliğinde irdelenecektir. Takip eden kısımlarda, suçun muhakeme süreci detaylı bir şekilde aktarılmaya çalışılacak ve bu kapsamda, soruşturma usul ve yöntemi, kovuşturma evresinde görevli mahkeme, davaya katılma şartları, dava zamanaşımı ve yaptırım konularının açıklaması yapılacaktır.

Denetim görevinin ihmali suçu her ne kadar doktrinde çalışma konusu yapılmış olsa da ayrı bir monografi şeklinde inceleme konusu yapılmamış, öğretide yeterli ilgi ve alakayı görememiştir. Nitekim konuyla bağlantılı çalışmalarda çoğunlukla genel hususlara değinilmekle yetinilmiş ve ayrıntılara girilmemiştir. Bu tezle, denetim görevini ihmal suçu ile ilgili ayrıntılı bir çalışmanın literatüre kazandırılması amaçlanmakta ve doktrin ile uygulamada yol gösterici olması hedeflenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU'NDA KAMU GÖREVLİSİ KAVRAMI VE KAMU GÖREVLİLERİNE ÖZGÜ OLAN ZİMMET İLE İRTİKAP SUÇLARI

1.1. GENEL OLARAK KAMU GÖREVLİSİ KAVRAMI

1.1.1. 1982 Anayasası'nda Kamu Görevlisi

Kamu görevlisi kavramı, genel anlamda kamu hizmetini yerine getiren kişiler için kullanılsa da mevzuatta, doktrinde ve yargı kararlarında kavram ve tanım açısından birliktelik bulunmamaktadır². Nitekim, başta Anayasa olmak üzere idari ve yasal düzenlemelerde de farklı kavramlar kullanılmış, kavram kapsamında yeknesaklık sağlanamamıştır³.

1924 Anayasası'nda⁴ kamu görevlisi kavramı yer almamış, yalnızca memurluk vazifesine ve memurların haklarına vurgu yapılmıştır. 1961 Anayasası'nda⁵ da kamu görevlisi kavramı Anayasa metninde yer almamış, 117. maddede, devletin ve kamu tüzel kişilerinin genel idari esaslarına göre yürüteceği asli ve sürekli görevlerin, memurlar aracılığıyla gerçekleştirileceği hükme bağlanmıştır. Ayrıca 1961 Anayasası'nda kamu hizmetinin gerçekleştirilmesinde memuriyetin önemine de vurgu yapılmıştır⁶. Dolayısıyla, 1924 ve 1961 Anayasalarında, kamu hizmeti ve kamu görevlisi kavramlarına ilişkin herhangi bir ayırım belirlenmemiş ve bu kavramlar hakkında kategorik bir düzenlemeye gidilmemiştir⁷.

² Turan Yıldırım, Melikşah Yasin, Nur Karan, H. Eyüp Özdemir, Gül Üstün, Özge Okay Tekinsoy, *İdare Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., 2. Baskı, İstanbul 2011, 289.

³ Şeref Gözübüyük, Turgut Tan, *İdare Hukuku Cilt 1 Genel Esaslar*, 8. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2011, 798.

⁴ 1924 Anayasası, Kanun No: 491, 20/04/1924.

⁵ 1961 Anayasası, Kanun No: 334, 09/07/1961.

⁶ Fatih Selami Mahmutoglu, Serra Karadeniz, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, 2. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., İstanbul 2021, 71.

⁷ Mahmutoglu ve Karadeniz, 71.

1982 Anayasası'nda⁸, önceki anayasalardan farklı olarak “memur” kavramına ilave olarak “diğer kamu görevlileri” kavramı da Anayasa metninde yer almıştır⁹. “Diğer kamu görevlileri”, 1982 Anayasası'nın “*Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler*” başlığı altındaki 128 ve 129. maddelerinde düzenlenmiştir¹⁰. İki maddede, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görev ve sorumluluklarına yer verilmiş, ceza hukuku kapsamında izin sistemi öngörülmüştür¹¹. 128. maddede; devletin, kamu iktisadi teşebbüslerinin, kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına bağlı olarak yerine getirmekle sorumlu olduğu asli ve sürekli kamu hizmetleri görevinin, memurlar ve diğer kamu görevlileri aracılığıyla ifa edileceği vurgulanmıştır.

Bu noktada, Anayasaya göre memur ve diğer kamu görevlileri kavramlarının ne anlama geldiğinin saptanması gerekmektedir. 1982 Anayasası'nda memur kavramının tanımı yapılmamıştır. Doktrinde yer alan görüşlere göre ise “*memur*”; kamu hizmetini yerine getirmekle görevlendirilen, idarenin sürekli ve kalıcı kadro hizmetlerinde yer alan ve bu kadro derecesiyle bütünleşmiş olan kişidir¹². Kişinin, 1982 Anayasası'na göre memur statüsünde kabul edilebilmesi, genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini yerine getirmekle görevlendirilmiş olmasına bağlıdır¹³. Memur, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde aracı rolü üstlenen kişidir¹⁴.

“*Diğer kamu görevlileri*” ifadesi 1982 Anayasası'nda tanımlanmazken, doktrinde, asli ve sürekli kamu hizmetlerini, genel idare esaslarına bağlı şekilde ve kamu hukukuna tabi olarak yerine getiren ancak memur dışında kalan kişiler olarak tarif edilmiştir¹⁵. Anayasa Mahkemesi (AYM), “diğer kamu görevlileri” ifadesinin; asli ve sürekli işlerde

⁸ Resmi Gazete Tarihi: 09/11/1982, Sayı: 17863.

⁹ Burcu Demren Dönmez, “Türk Ceza Kanunu'nda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 94, 2011, 100, www.tbbergisi.barobirlik.org.tr (E.T. 01/12/2024); Gözübüyük ve Tan, 797; Mahmutoğlu ve Karadeniz, 71.

¹⁰ Hüseyin Aydın, “Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Ankara Barosu Dergisi*, 68, 2010, 113, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/397671> (E.T. 01/12/2024); Mahmutoğlu ve Karadeniz, 71; Yıldırım vd., 289.

¹¹ Mahmutoğlu ve Karadeniz, 71.

¹² Nevzat Yolaçar, “Kamu Görevlilerinin Yargılanmasında İzin Sistemi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale 2016, 5; İbrahim Pınar, Öner Çalışkan, *Açıklamalı- İçtihatlı 4483 ve 2547 Sayılı Kanunlara Göre Kamu Personeli Ceza Soruşturma Usulü*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, 48.

¹³ Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer, Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku*, 18. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2024, 697; Demren Dönmez, 99; Yolaçar, 5.

¹⁴ Demren Dönmez, 100.

¹⁵ Akyılmaz, vd, 697; Cengiz Kütük, *Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, 49.

çalışan ancak memur veya işçi statüsünde olmayan kişileri kapsadığını açıklamıştır¹⁶. Yargıtay, benzer nitelikteki bir kararında diğer kamu görevlilerini; kamu hizmetinin asli ve sürekli görevlerini kamu hukukuna tabi olarak yerine getiren ancak memur ve işçi statüsünde olmayan kişiler olarak tanımlamıştır¹⁷. Dolayısıyla, memurlar gibi diğer kamu görevlileri de Anayasa uyarınca asli ve sürekli kamu hizmetlerini yerine getirmekle görevlendirilmiştir¹⁸. Her ne kadar genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli işleri yerine getirmekle yükümlü olsa da diğer kamu görevlilerinin statüleri, memurlardan farklı olup kendi özel yasalarına tabidir¹⁹.

Anayasa'nın 128. maddesinin 1. fıkrasına göre, bir kişinin diğer kamu görevlisi sıfatını kazanabilmesi için birtakım koşulları sağlaması gerekir. Bu koşullar arasında kişinin, devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri veya diğer kamu tüzel kişileri bünyesinde çalışması, genel idare esaslarına göre yürütülen kamu hizmetlerinde görev alması ve asli ile sürekli görevleri yerine getirmesi yer alır²⁰. Bu şartların yanı sıra kişinin diğer kamu görevlisi sıfatına sahip olması, memur ve işçi statüsünde olmamasını da gerektirmektedir.

Bu bilgiler ışığında, Anayasa'ya göre diğer kamu görevlisi; devletin, kamu iktisadi teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttüğü kamu hizmetlerinde asli ve sürekli görevleri yapan ancak memur veya işçi statüsünde olmayan kişidir. Sözleşmeli personeller, öğretim elemanları, subaylar, hakimler ve savcılar, muhtarlar, uzman çavuşlar, belediye başkanları ve kit personelleri diğer kamu görevlilerine örnek gösterilebilir²¹.

Anayasa'nın memur ve kamu görevlisi için yaptığı niteleme, mevzuat açısından bağlayıcılık taşımamakta, çeşitli hukuk dallarında kamu görevlisi kavramının kapsamı açısından bir yeknesaklık bulunmamaktadır²². Nitekim Anayasa Mahkemesi de farklı kanunlarda yapılmış memur tanımlarının sadece o kanun nezdinde bağlayıcılık taşıdığını

¹⁶ AYM GK, T. 24/12/2020, E. 2017/21, K. 2020/77, 38, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 25/02/2024).

¹⁷ Yargıtay 9. HD, T. 12/02/2024, E. 2023/18129, K. 2024/1947, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 27/11/2024).

¹⁸ Akyılmaz, vd, 698; Demren Dönmez, 100; Gözübüyük ve Tan, 797; Pınar ve Çalışkan, 59; Hasan Nuri Yaşar, *İdare Hukuku Genel Esaslar*, 2. Baskı, Der Yayınları, İstanbul 2014, 557; Yıldırım vd., 293.

¹⁹ Pınar ve Çalışkan, 60.

²⁰ Yolaçar, 7.

²¹ Demren Dönmez, 100; Kütük, 50; Pınar ve Çalışkan, 60; Yıldırım vd., 293.

²² Mahmutoglu ve Karadeniz, 72.

açıklamıştır²³. Mahkeme'nin bu tespiti, 5237 sayılı TCK m.6'da yapılan kamu görevlisi tanımı için de geçerlilik arz etmektedir²⁴.

1.1.2. İdare Hukukuna Göre Kamu Görevlisi

Toplumsal yaşamın devamı ve sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi ancak birtakım ihtiyaçların sağlanmasıyla mümkündür. Müşterek ve tatmini zorunlu birtakım ihtiyaç taleplerinin karşılanması ise bireylerin tek başlarına yerine getirebileceği faaliyetler değildir²⁵. Bu nedenle, kamusal hayattaki önemli ihtiyaçların temini ve devamlılığının sağlanması, kamu idaresi vasıtasıyla ve idari faaliyetlerle gerçekleştirilir²⁶. Kamu idaresinin ihtiyaçları sağlaması, kamu hizmetiyle mümkündür. Kamu hizmeti, toplumsal gereksinimlerin özel işletmelerce karşılanamadığı hallerde kamu idaresince veya kamu idaresinin denetimi ve sorumluluğu altındaki özel kişilerce rekabet aranmaksızın karşılanmasıdır²⁷. İdare, bu hizmetini kamu görevlileri aracılığıyla yerine getirir²⁸.

Kamu görevlisi, kavramsal olarak geniş ve dar manada olmak üzere iki farklı anlam taşır. “*Geniş anlamda kamu görevlisi*”; ifa ettiği işin niteliği ve hukuki durumuna bakılmaksızın kamuda ve devletin bütün organlarında vazife üstlenenleri ifade eder²⁹. Başka bir deyişle, kamu sektöründe gerek kamu hukukuna tabi olarak gerekse özel hukuka tabi olarak çalışan personeller, geniş anlamda kamu görevlisi sıfatına sahiptir³⁰. Bu bağlamda, üstlenilen vazifenin özelliği ve hukuki statüsü gözetilmeksizin Cumhurbaşkanından işçisine kadar herkes, geniş anlamda kamu görevlisi sayılır³¹. “*Dar anlamda kamu görevlisi*” ise kamu hukuku kuralları çerçevesinde ve bir kamu örgütüne

²³ Aydın, 115. AYM, T. 20/09/1194, E. 1994/47, K. 1994/70, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 25/02/2024).

²⁴ Aydın, 115.

²⁵ Yaşar, 147.

²⁶ Köksal Bayraktar, *Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar, Özel Ceza Hukuku Cilt IX Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2021, 3; Yaşar, 147.

²⁷ Akyılmaz, vd, 580; Sedat Çal, “Kamu Hizmeti: Bir Tanım Denemesi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 2007, 615, https://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/11_25.pdf (E.T. 01/12/2024); Sıddık Sami Onar, *İdare Hukukunun Umumi Esasları*, Tercüme ve Neşriyet Bürosu, İstanbul 1952, 13; Yıldırım vd., 636.

²⁸ Akyılmaz, vd, 695; Mahmutoglu ve Karadeniz, 71.

²⁹ Akyılmaz, vd, 695; Metin Günday, *İdare Hukuku*, 10. Baskı, İmaj Kitabevi, Ankara 2015, 580; Yıldırım vd., 290.

³⁰ Kemal Gözler, Gürsel Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri*, 24. Baskı, Ekin Basın Yayın Dağıtım, Bursa 2022, 559.

³¹ Yıldırım vd., 290.

bağlı olarak kamu hizmeti yürüten kişidir³². “*Dar anlamda kamu görevlisi*” statüsünün kabulü için genel idare esaslarına bağlı olarak asli görevlerin ifa edilmesi gerekmektedir³³. İdare hukukundaki kamu görevlisi kavramı, geniş anlamdan ziyade dar anlamda kamu görevlisi anlamına gelmektedir³⁴.

Dar anlamda kamu görevlisinin tespiti için genel idari esaslar kavramı ile asli ve sürekli edimlerin çerçevesinin belirlenmesi oldukça mühimdir. Buna göre genel idare esaslarını, kamu hukuku ilkeleri ve kamusal yönetim usulleri olarak tanımlamak mümkündür³⁵. Anayasa Mahkemesi ise genel idare esaslarını, kamu görevinin anayasal dayanağı olarak açıklamıştır³⁶.

Asli ve sürekli görev ise bir görevin, statü ilişkisi kapsamında bir kadroya bağlanmış olmasıdır³⁷. Yargıtay; “genel idarenin” Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar olduğu; “asli görevin” de Anayasa ile devlete temin edilmiş, sağlık, eğitim, güvenlik ve yargı sorumluluklarını kapsadığını açıklamıştır³⁸.

Dar anlamda kamu görevlisi anlamına gelen genel idare esaslarına göre asli ve sürekli görevleri yerine getiren kişi, idare hukukunda memur statüsüne sahiptir. Nitekim, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun³⁹ (DMK) 4. maddesinde memur; “*Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, devlet ve diğer kamu tüzel kişilerin genel idare esaslarına göre yürütülecek kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler*” şeklinde tanımlanmıştır. Madde hükmüne göre, idare hukukunda memur sayılabilmek için bazı zorunlu şartların varlığı dikkat çekmektedir. Kişinin memur statüsüne kabulü; devlet veya diğer kamu tüzel kişilerine çalışma, genel idare esaslarına yönelik hizmetleri ifa etme ile asli ve sürekli olarak görevini yerine getirme şartlarının bir arada bulunmasına bağlıdır⁴⁰.

³² Yıldırım vd., 290.

³³ Akyılmaz, vd, 696.

³⁴ Günday, 580; Gözler ve Kaplan, 559; Yıldırım vd., 290.

³⁵ Akyılmaz, vd, 696; Gözübüyük ve Tan, 804; Kütük, 49; Yıldırım vd., 295.

³⁶ AYM GK, T. 19/04/1988, E. 1987/16, K. 1988/8, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 27/11/2024); Pınar ve Çalışkan, 49.

³⁷ Akyılmaz, vd, 697; Gözübüyük ve Tan, 803; Kütük, 49; Pınar ve Çalışkan, 53; Yıldırım vd., 294.

³⁸ Yargıtay 12 CD, T. 21/10/2014, E. 2013/28693, K. 2014/20474, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 27/11/2024).

³⁹ Resmi Gazete Tarihi: 23/07/1965, Sayı: 12056.

⁴⁰ Adil Bucaktepe, “Devlet Memurluğu ve Memurların Değerlendirilmesi Üzerine Düşünceler”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18 (3-4), 2014, 464, <https://dergipark.org.tr/en/pub/ahbvuhfd/issue/48101/608251> (E.T. 01/12/2024); Akyılmaz, vd, 697.

İdare hukukuna göre kamu görevlisinin tespiti için idare ile kişiler arasında istihdam unsurunun varlığı da aranır⁴¹. Başka bir deyişle, idare hukuku kapsamında bir ferden kamu görevlisi sayılabilmesi ancak devlet ve diğer kamu tüzel kişilerine bağlı bir kurumda kamu hizmetini ifa etmesine bağlıdır⁴². Esasında bu husus, yapılan işin asli ve sürekli olmasının doğal bir sonucu olup kamu görevlisinin kamu hizmetine dair bir kadro ile bütünleşmesini ifade eder⁴³. Nihayetinde, idare hukukuna göre kamu görevlisi olarak adlandırılmak için ifa edilen işin yalnızca kamu hizmeti olması yeterli olmamakta, kişilerin idare ile bir teşkilat dahilinde çalışması aranmaktadır⁴⁴. Yaptığı işi meslek sıfatıyla eda etmeyen kişi, bu manada dar anlamda kamu görevlisi sayılmaz⁴⁵. Dar anlamda kamu görevlisi sayılmamasının sonucu ise idare hukukuna göre kamu görevlisi sıfatından yoksunluktur. Çünkü, idare hukuku açısından kamu görevlisi, dar anlamda kamu görevlisini kapsamaktadır.

Yukarıda anlatılmış bilgiler dışında, idare hukukunda kamu görevliliği statüsünün kabulü için yapılan işin, kamu hukuku rejimine göre ve bir ücret karşılığında ifa edilmesi de zorunluluk arz etmektedir⁴⁶. Kişinin, ifa ettiği işten bir ücret temin etmesi, meslek sıfatıyla üstlenilen iş şartının doğal bir sonucudur.

1.1.2.1. Denetim Kavramı ve Kamu Görevlisinin Hiyerarşik Denetimi

Denetim görevinin ihmalî suçunda, denetim görevini ihmal eden kamu görevlisinin ceza sorumluluğu bulunmaktadır. Denetimle yükümlü fail, yapması gereken görevini çeşitli şekillerde ihmal etmekte ve bu ihmal kamu yararını zedelemektedir. Bu sebeple, çalışmanın konusu ile bağlantılı olarak “denetim” kavramının kısaca açıklanması gerekmektedir. Denetim kavramı; bir vakıanın varlığının, hukukiliğinin veya yerindeliğinin değerlendirilmesi olarak ifade edilebilir⁴⁷. Denetim görevinin ifasıyla, var

⁴¹ Güneş Okuyucu Ergün, *Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu*, 1. Baskı, Çakmak Yayınevi, Ankara 2008, 11; Onar, 784.

⁴² Aydın, 115; Onar, 783.

⁴³ Günday, 583.

⁴⁴ Mahmutoglu ve Karadeniz, 72; Onar, 785.

⁴⁵ Gözler ve Kaplan, 559.

⁴⁶ Bkz. Gözler ve Kaplan, 559; Yıldırım vd., 291.

⁴⁷ Ender Ethem Atay, “Hukuk Devleti İlkesi Işığında İdarenin Denetimi ve Kamu Denetçiliği Kurumu”, *Ombudsman Akademik*, 1, 2014, 10, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ombudsmanakademik/issue/17212/438220> (E.T. 28/01/2025).

olan bir vakıa ile olması gerekenin karşılaştırılması yapılmaktadır⁴⁸. Söz konusu görevin amaçlarından biri, kamu yararını sağlama ve keyfiliği önlemedir⁴⁹.

Denetimle görevli kamu görevlisinin üstlendiği denetim görevi, hiyerarşik denetim görevinden kaynaklanabilir. Hiyerarşik denetim; aynı kamu tüzel kişiliğinde yer alan üst makamların, alt makamların yaptığı iş veya işlemlerini kontrol etmesi olarak tanımlanabilir⁵⁰. Hiyerarşik denetimde, üst makam astın işlemleri üzerinde hem hukukilik hem de yerindelik denetimi yapma yetkisine sahiptir⁵¹. Bu yetki kapsamında üst makam; astın işlemlerini onama, düzeltme, kaldırma, iptal etme veya geri alma kudretine sahiptir⁵². Belirtilmelidir ki hiyerarşik denetim bir genel yetki olup Kanundan doğması zorunlu değildir⁵³. Bu denetim yetkisi vazgeçilmez bir yetki mahiyetinde olmasının yanı sıra re'sen veya başvuru üzerine kullanılabilir⁵⁴.

Yukarıdaki bilgiler ışığında, amir konumunda bulunabilecek olan denetimle yükümlü kamu görevlisinin, hiyerarşik yetki kapsamında astın işlemleri üzerinde denetim yetkisi mevcuttur. Bu denetim yetkisi, hiyerarşik ilişkiden kaynaklanan olağan bir yetki olup kurum içi ilişkide söz konusudur.

İleride detaylı olarak ele alınacağı üzere, çalışmanın konusu olan suçta denetim yetkisinin, hiyerarşik bir ilişkiden doğma zorunluluğu bulunmamaktadır. Denetim görevinin ihmali suçunda, failin hiyerarşik ilişkiden kaynaklanan bir denetim sorumluluğu olabileceği gibi farklı bir kurum tarafından görevlendirilmiş bir kamu görevlisinin denetim ve teftiş yetkisi çerçevesinde de söz konusu olabilir.

1.2. CEZA HUKUKUNA GÖRE KAMU GÖREVLİSİ

1.2.1. Kamu Görevlisi Sıfatının Ceza Hukukundaki Önemi

Kamu görevlisi kavramı, anayasa ve idare hukukundaki anlamlarının yanı sıra ceza hukukunda suçun mağduru ve failine özel birtakım sonuçlar bağlanan ve dikkatlice

⁴⁸ Atay, 11.

⁴⁹ Atay, 12.

⁵⁰ Gözler ve Kaplan, 740.

⁵¹ Akyılmaz, vd, 213; Günday, 84; Gözler ve Kaplan, 741.

⁵² Akyılmaz, vd, 209; Günday, 83; Gözler ve Kaplan, 740.

⁵³ Akyılmaz, vd, 209; Günday, 83; Gözler ve Kaplan, 741.

⁵⁴ Gözler ve Kaplan, 741.

irdelenmesi gereken oldukça önemli bir kavramdır⁵⁵. Kanun koyucunun, kamu görevlisi kavramını ceza kanununda düzenlemesindeki temel amaç; kamu görevli statüsünün kimleri kapsayacağını belirlemek ve bu kişileri cezai anlamda daha etkin şekilde korumaktır⁵⁶. Nitekim kamu görevlisi olmak, bazı suçlarda failin veya mağdurun taşınması gereken zorunlu bir unsur iken; bazı suçlarda cezayı ağırlaştırıcı nitelikli hal olarak düzenlenmiştir⁵⁷.

Kamu görevlisi sıfatı, “*Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*” Bölümü açısından büyük bir öneme sahiptir⁵⁸. Kamu idaresini güvence altına alan bu bölümde yer alan çoğu suçta fail, kamu görevlisi sıfatına sahip olan kişidir⁵⁹. Nitekim bahsi geçen bölümde düzenlenen; zimmet, rüşvet, görevi kötüye kullanma, denetim görevinin ihmali ve irtikap suçlarında fail kamu görevlisidir. Kamu görevlisi fail, kimi zaman görevlerinin gereklerini yerine getirmedeki ihmali dolayısıyla suça vücut verebilirken, kimi zaman da kanunda yasaklanmış fiili icrai bir biçimde gerçekleştirerek ihlale sebebiyet vermektedir⁶⁰. Bu suçlarda failin taşınması gereken kamu görevlisi sıfatı, suçların oluşumu açısından kurucu unsur niteliğindedir⁶¹. Bununla birlikte, örneğin, görevi yaptırmamak için direnme suçunda (TCK m.265) olduğu gibi mağdurun kamu görevlisi olması da suçun oluşması için zorunlu bir unsur teşkil edebilmektedir.

Kamu görevlisi sıfatı bazı suçlarda fail için cezayı ağırlaştırıcı nedendir. Örneğin, kasten yaralama (TCK m.86/3-d) ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (TCK m.109/3-d) suçlarında faildeki kamu görevlisi sıfatı, cezayı artırıcı bir neden olarak düzenlenmiştir. Bazı suçlarda ise mağdurun kamu görevlisi sıfatına sahip olması cezayı ağırlaştırıcı neden olarak öngörülmüştür. Örneğin, kasten öldürme (TCK m.82/1-d), kasten yaralama (TCK m.86/2-c), işkence (TCK m.96/2-b), hakaret (TCK m.125/3-a) ve mala zarar verme (TCK

⁵⁵ Muhammed Emre Tulay, “Suç Ortaklarının Cezai Sorumluluğu Üzerinde Kamu Görevlisi Sıfatının Hukuki Etkisi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 70 (4), 2021, 1224, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/article/884550> (E.T. 01/12/2024).

⁵⁶ Muharrem Özen, Önder Tozman, “Türk Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Amme İdaresi Dergisi*, 42 (4), 2009, 44, <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/191654/turk-ceza-hukukunda-kamu-gorevlisi-kavrami> (E.T. 01/12/2024).

⁵⁷ İsa Çelik, *Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, 2; Okuyucu Ergün, 9.

⁵⁸ Aydın, 111; Okuyucu Ergün, 7.

⁵⁹ Özen ve Tozman, 33.

⁶⁰ Şenel Sarsıkoğlu, *Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Soruşturma İzni ve Özel Soruşturma Usulleri*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, 245.

⁶¹ Özen ve Tozman, 33.

m.152/1-g) suçlarında mağdurunun kamu görevlisi olması halinde cezanın ağırlaştırılması söz konusudur.

Nihai olarak, kanun koyucu kamu görevlisinin bu önemi karşısında gerek yürürlükteki TCK gerekse yürürlükten kaldırılan eski Kanunda, “memur” ve “kamu görevlisi” kavramlarını düzenlemiş ve bu kavramlara bir sonuç bağlamıştır.

1.2.2. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Kamu Görevlisi Kavramı

765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu’nda⁶² (ETCK), kamu görevlisi kavramı yerine “memur” kavramı kullanılmış ve Kanun’un 279. maddesinde; memur, kamu görevi, kamu hizmeti kavramlarına yer verilmiştir. Madde hükmüne göre; “*Ceza Kanununun tatbikatında: 1- Devamlı veya muvakkat surette teşrii, idari veya adli bir amme vazifesi gören Devlet veya diğer her türlü amme müesseseleri memur, müstahdemleri; 2- Devamlı veya muvakkat, ücretsiz veya ücretli, ihtiyari veya mecburi olarak teşrii, idari veya adli bir amme vazifesi gören diğer kimseler memur sayılır. Ceza Kanununun tatbikatında amme hizmeti görmekle muvazzaflı olanlar: 1- Devamlı veya muvakkat surette bir amme hizmeti gören Devlet veya diğer amme müessesesinin memur ve müstahdemleri; 2- Devamlı veya muvakkat, ücretli veya ücretsiz ihtiyari veya mecburi surette bir amme hizmeti gören diğer kimselerdir*”.

Madde hükmü dikkate alındığında, kanun koyucunun memurluk sıfatının belirlenmesi hususunda “kamu görevi” ve “kamu hizmeti” ayırımına yer verdiği anlaşılmaktadır⁶³. Kamu görevini üstlenen kişiler memur konumunda kabul edilmiş, kamu hizmetini yerine getiren kişiler ise bu kapsamda değerlendirilmemiştir⁶⁴.

765 sayılı mülga TCK’da, kişilerin memurluk statüsüne kabulü, yapılan görevin kapsamına bağlanmıştır⁶⁵. Diğer bir ifadeyle, 765 sayılı mülga TCK’nın memurları saptarken “kamu görevi” kriterinden başka herhangi bir kıstası bulunmamaktadır⁶⁶. Nitekim kişilerin yaptığı işten bir ücret temin etmesi, yaptığı işi daimi veya süreli yapması ya da yapılan işin mecburi veya gönüllülük esasına dayanması ayırt edici bir ölçüt olarak

⁶² Resmî Gazete Tarihi: 13/03/1926, Sayı: 320.

⁶³ Necati Meran, *Zimmet-Rüşvet-İrtikap ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013, 25.

⁶⁴ Aydın, 117; Çelik, 7; Meran, 25

⁶⁵ Aydın, 117; Çelik, 8.

⁶⁶ Çelik, 8; Okuyucu Ergün, 12.

düzenlenmemiştir⁶⁷. “Kamu görevi”, “devletin egemenliğinin göstergesi olan esaslı işlerin kamu gücü kullanılarak devlet tarafından yapılması” olarak tanımlanırken; “kamu hizmeti”, “devlet tarafından yerine getirilmesi zorunlu olmayan ve yerine getirilmesinde kamu gücüne ihtiyaç duyulmayan işler” şeklinde tarif edilmektedir⁶⁸. Böylelikle, 765 sayılı mülga TCK uygulamasında devletin asli işleri olan ve kamu görevi olarak adlandırılan yasama, yürütme ve yargı faaliyetlerinde vazife üstlenen kişiler memur statüsünde kabul edilmiştir⁶⁹.

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda, 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nda, kamu görevini üstlenen kişiler, herhangi bir başka kriter aranmaksızın memur statüsünde kabul edilmiştir.

1.2.3. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Kamu Görevlisi Kavramı

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda “memur” kavramı yerine “kamu görevlisi” kavramı tercih edilmiştir. Kanun'un 6. maddesinin 1. fıkrasının c bendine göre; “*kamu görevlisi* deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi ... anlaşılır”. Söz konusu kamu görevlisi tanımıyla, 765 sayılı mülga TCK'da memurluk statüsünün tespitinde önem arz eden kamu görevi ve kamu hizmeti ayrımı terk edilmiş ve kamu görevlisi sıfatı, kamusal faaliyete usulüne uygun katılımı sınırlandırılmıştır⁷⁰. Madde hükmünün gerekçesinde de kamu görevlisi sayılmanın tek ölçütünün, “*kamusal faaliyete katılım*” olduğu vurgulanmıştır⁷¹. Bu bilgiler ışığında, kamu görevlisi deyiminden anlaşılması gereken kamu görevlisinin kim olduğu değil, icra edilen işin ne olduğudur⁷².

5237 sayılı TCK'nın kamu görevlisi sıfatının kabulü için belirlemiş olduğu kamusal faaliyet ve bu faaliyete katılım şartları, ETCK'da düzenlenmiş olan memur kavramını

⁶⁷ Çelik, 8; Demren Dönmez, 111.

⁶⁸ Meran, 26.

⁶⁹ Demren Dönmez, 111.

⁷⁰ Hasan Tahsin Gökcan, *Türk Ceza Kanunundaki Bazı Genel ve Özel Nitelikli Kamu Görevi Yükümlülük Suçları Görevi Kötüye Kullanma Zimmet-İrtikap-Rüşvet ve Denetim Görevini İhmal Suçları*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, 32; Hasan Tahsin Gökcan, Mustafa Artuç, *Pratik Türk Ceza Kanunu*, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, 36.

⁷¹ Çelik, 26; Erdener Yurtcan, Begüm İrtiş, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, 56; Mehmet Reis Koca, *Zimmet-İrtikap-Rüşvet Nüfus Ticareti ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 2.

⁷² İbrahim Şahbaz, *Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu 1. Cilt (Madde 1-75)*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, 66.

oldukça genişletmiştir⁷³. Memur sayılmayan kamu hizmetinde bulunan kişiler artık kamu görevlisi statüsüne sahiptir. Nitekim vasi, kayyım, bir kamu tüzel kişisinde çalışan işçi, sekreter gibi meslek ve iş kollarında faaliyet gösteren kişiler, Kanun ve yargı kararları kapsamında kamu görevlisi olarak nitelendirilmiştir. Yargıtay bir kararında, TCK'daki kamu görevlisi tanımından yola çıkarak vasiliğin bir kamu görevi ve vasinin de kamu görevlisi olduğunu açıklamıştır⁷⁴. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi (BAM) 10. Ceza Dairesi, incelemiş olduğu bir uyuşmazlıkta kayyım olan sanığın kamu görevlisi olduğunun ve somut olayda zimmet hükümlerinin değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizmiştir⁷⁵. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi ise bir kararında, devlet hastanesinde sekreterlik vazifesi üstlenen kişinin kamu görevlisi olduğunu kabul etmiştir⁷⁶. Bunun yanı sıra bir kamu kurumunda çalışan fakat memur statüsünde olmayıp işçi konumunda vazife üstlenen kişiler de yürürlükteki Kanun kapsamında kamu görevlisidir. Nitekim Yargıtay'ın bir başka kararında, kamu kurumunda çalışan işçi kamu görevlisi olarak nitelendirilmiştir⁷⁷. Bu bilgiler ışığında, kamusal bir faaliyete katılım sağlayarak kamu hizmeti yürüten hizmetli, aşçı, sekreter ve şoför gibi meslek grupları TCK kapsamında kamu görevlisi sıfatına haiz olabilecektir. Ayrıca, muhtarlıklar, seçim sandık kurulu üyeleri, il ve ilçe seçim kurulları üyeleri, tanıklar ve bilirkişiler de yaptıkları işin kamusal faaliyet niteliği taşıması nedeniyle yürürlükteki TCK kapsamında kamu görevlisi sayılmaktadır⁷⁸. Yine, madde gerekçesinde de belirtildiği üzere; avukatlık, noterlik, adli makamlarda ifa edilen tercümanlık görevini üstlenen kişiler ile askerlik görevini ifa ile yükümlüler de yapılan işin kamusal faaliyet olması sebebiyle kamu görevlisi olarak değerlendirilmektedir.

Kamu görevlisi sıfatının tespit edilebilmesi için kamusal faaliyetin çerçevesinin belirlenmesi oldukça önemlidir. “Kamusal faaliyet”; *“kamuya yararlı bir hizmetin, Anayasa ve kanunlarla belirlenen usuller çerçevesinde ve bir siyasal karara dayanarak*

⁷³ Bayraktar, 6; Demren Dönmez, 125.

⁷⁴ Yargıtay 5. CD, T. 23/01/2020, E. 2015/12947, K. 2020/697, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 28/11/2024).

⁷⁵ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 10. CD, T. 23/03/2017, E. 2017/321, K. 2017/344, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 28/11/2024).

⁷⁶ Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 2. CD, T. 06/07/2017, E. 2017/1046, K. 2017/1038, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 28/11/2024).

⁷⁷ Yargıtay 4. CD, T. 03/03/2009, E. 2008/5172, K. 2009/3788, “Tedaş İşletme Şefliğinde arıza servisinde işçi olarak çalışan mağdurun; 5237 sayılı TCY'nın 6. maddesine göre kamu görevlisi olduğu ve bu kişiye karşı işlenen suçun şikâyetle bağlı olmadığı...”, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 28/11/2024).

⁷⁸ Çelik, 21; Gökcan ve Artuç, 37.

kamu adına ifa edilmesi” olarak tanımlanabilir⁷⁹. Kamu görevlisini düzenleyen maddenin gerekçesinde de kamusal faaliyet; “*Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararla, bir hizmetin kamu adına yürütülmesi...*” olarak açıklanmıştır. Kamusal faaliyetin tanımı ve TCK’nın 6. maddesi gerekçesi dikkate alındığında, bir faaliyetin kamusal olarak kabul edilebilmesi birtakım unsurların varlığına bağlıdır. Buna göre; kamusal faaliyet için kamu adına yürütülen bir hizmet mevcut olmalı ve yürütülen hizmet bir siyasal karara dayanmalıdır⁸⁰. Her ne kadar madde gerekçesinde belirtilmemiş olsa da kamusal faaliyetin varlığının kabulü, hizmetin ifasında kamu gücünün kullanılmasını da gerektirmektedir⁸¹. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu (YCGK), kamusal faaliyeti; Anayasa ve kanunlarda belirtilmiş bir siyasal karara dayalı olarak kamu adına yürütülen bir hizmetin, kamuya ait güç ve yetkilerle yerine getirilmesi olarak açıklamıştır⁸². O halde, kamusal faaliyetin tespitinde öncelikle yürütülen hizmetin niteliğinin dikkate alınması gerekir.

Yürütülen hizmetin kamuya yararlı bir hizmet olması kamusal faaliyetin varlığı için zorunluluk arz etmekle birlikte tek başına yeterli değildir. Ayrıca, belirli bir siyasal kararla birlikte biçim kazanması da mecburidir⁸³. Bir kamu hizmetinin siyasi bir kararla biçim kazanması; kanun, yönetmelik, kararname ve diğer düzenleyici işlemlerle mümkündür⁸⁴.

Kamusal faaliyetin kabul edilebilmesi için kamu hizmetinin yürütülmesinde kamu otorite ve erklerinden de yararlanılması gerekmektedir⁸⁵. Çünkü kamu otoritesi, kamu hizmetinin fonksiyonu ve örgütlenişinin ayrılmaz bir parçası niteliğindedir⁸⁶.

5237 sayılı TCK, kamu görevlisinin kabulü için kamusal faaliyete usulüne uygun katılımı aramaktadır⁸⁷. Kamu görevlisi kavramının tanımı gözetildiğinde, kamusal faaliyete katılımın kanun koyucu tarafından sınırlandırılmadığı anlaşılmaktadır⁸⁸. Çünkü

⁷⁹ M.R. Koca, 3.

⁸⁰ Aydın, 120.

⁸¹ Gökcan ve Artuç, 36; M.R. Koca, 2.

⁸² Yargıtay Ceza Genel Kurulu, T. 27/05/2014, E. 2014/12-20, K. 2014/291, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 28/11/2024)

⁸³ Aydın, 120; Çelik, 34.

⁸⁴ Çelik, 34.

⁸⁵ M.R. Koca, 5.

⁸⁶ Gökcan, 45.

⁸⁷ Mahmut Kaplan, “Türk Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 2015, 64, <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/191654/turk-ceza-hukukunda-kamu-gorevlisi-kavrami> (E.T. 01/12/2024); Mahmutoglu ve Karadeniz, 75.

⁸⁸ Kaplan, 64; Mahmutoglu ve Karadeniz, 75.

madde metninde kamusal faaliyete katılımın, atama, seçilme veya “herhangi bir suretle” olabileceği açıklanmıştır⁸⁹. Esasında her kamusal faaliyete katılan kişiyi kamu görevlisi saymak veya herhangi bir suret ibaresini yüzeysel bir biçimde ele almak, kamu görevlisi kapsamını oldukça genişletmek manasına gelebilir⁹⁰. Bu nedenle, “herhangi bir suret” ibaresi, atama ve seçilme dışında gerçekleşen genel idare esaslarına uygun iştirakler olarak kabul edilmelidir⁹¹. Nitekim Yargıtay, “herhangi bir suretle iştirak” ibaresinin, kamu hukuku usulüne uygun bir iştirak anlamını taşıdığını vurgulamıştır⁹². Başka bir Yargıtay kararında, tereke temsilcisinin atanma şekli ve yaptığı görev değerlendirilmiş ve sanığın kamusal faaliyet yürütmediği ve bu sebeple kamu görevlisi olmadığı belirlenmiştir⁹³.

5237 sayılı TCK’nın 6. maddesinin gerekçesinde bir sınırlamaya da gidilmiştir. Buna göre, kamusal faaliyetin yürütülmesine ihaleye bağlı olarak iştirak eden özel hukuk tüzel kişilerinin, kamu görevlisi sayılmayacağı belirtilmiştir. Yargıtay gerekçedeki bu sınırlama kapsamında, hizmet satın alınması suretiyle kurulan hukuki ilişkiye dayalı olarak iş gördürülen yüklenici firma çalışanlarının kamu görevlisi sayılmayacağını açıklamıştır⁹⁴. Maddenin getiriliş amacıyla bağlantılı olarak burada ihale dışı kurumların dar yorumlanması gerekmekte, kamusal faaliyete katılımın sınırlı bir biçimde anlaşılması icap etmektedir⁹⁵. Çünkü, kamu görevlisi kavramını geniş bir tabana yaymak, kamu görevlilerinin düzenleniş maksadıyla bağdaşmayacaktır⁹⁶.

5237 sayılı TCK m.6’daki tanım ve gerekçesi ile yukarıda aktarılan bilgiler ışığında; siyasal bir otoriteye dayanarak kamu gücü vasıtasıyla, kamu adına ve kamu yararına yürütülen bir hizmetin sağlanmasına atama, seçilme veya genel idare esaslarına uygun bir şekilde katılım sağlayan kişilerin, TCK uygulamasında kamu görevlisi sıfatına sahip oldukları kabul edilebilecektir.

⁸⁹ Mahmutoglu ve Karadeniz, 75.

⁹⁰ Kaplan, 75.

⁹¹ Çelik, 33; Kaplan, 69; Gökcan, 48.

⁹² Yargıtay 4. CD, T. 07/05/2013, E. 2011/1864, K. 2013/14243, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 28/11/2024).

⁹³ Yargıtay 5. CD, T. 13/05/2016, E. 2014/1981, K. 2016/5102, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 28/11/2024).

⁹⁴ Yargıtay 11. CD, T. 08/04/2021, E. 2019/4486, K. 2021/3505, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 28/11/2024).

⁹⁵ Tulay, 1228.

⁹⁶ Okuyucu Ergün, 38.

1.3. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA ZİMMET SUÇU

1.3.1. Genel Olarak

Zimmet, kelime kökeni itibariyle Arapça olup “*üstünde olan şey*”, “*kurum ve kuruluşlarda çalışanlara veya para işiyle uğraşan görevliye imza karşılığı teslim edilen para veya eşya*” anlamlarına karşılık gelmektedir⁹⁷. Zimmetin bir suç olarak ortaya çıkabilmesi, teslim edilen para veya eşyanın zimmete geçirilmesi ile mümkündür. Çünkü suçun faili olan kamu görevlisinin, suça konu mallar üzerinde göreviyle bağdaşmayacak tasarruflarda bulunması, malı kendisinin veya bir başka kişinin zimmetine geçirmesi, zimmet suçunun tipiklik unsurunu oluşturmaktadır⁹⁸. Zimmet suçunun maddi unsurunu oluşturan zimmete geçirme eylemi, emanet eşyanın mal edinilmesi olarak tarif edilebilir⁹⁹. Zimmete geçirme fiilinde fail, eşya üzerinde malik gibi tasarrufta bulunmaktadır¹⁰⁰.

Emanet eşyanın zimmete geçirilmesiyle oluşan zimmet suçu 5237 sayılı TCK’nın İkinci Kitabının Dördüncü Kısımının “*Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*” başlıklı Birinci Bölümü kapsamında 247 ile 249. maddeler arasında düzenlenmiştir. TCK’nın “*Zimmet*” başlıklı 247. maddesinin ilk fıkrasında zimmet suçunun temel şekline yer verilmiş, ikinci fıkrasında suçun nitelikli hali ve üçüncü fıkrasında ise kullanma zimmeti yaptırım altına alınmıştır¹⁰¹.

Zimmet suçunun temel şekli, 5237 sayılı TCK’nın 247. maddesinin ilk fıkrasında; “*Görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” şeklinde düzenlenmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında zimmet suçunun cezayı ağırlaştıran nitelikli hali olarak; “*Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.*” düzenlemesi yer almakta olup kullanma

⁹⁷ <https://sozluk.gov.tr> (E. T. 08/03/2024).

⁹⁸ Volkan Aslan, “Zimmet Suçu”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71 (1), 2013, 45, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/97750> (E.T. 01/12/2024).

⁹⁹ Kütük, 22.

¹⁰⁰ Aslan, 45.

¹⁰¹ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Mehmet Emin Alşahin, Kerim Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 20. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, 1017.

zimmeti ise maddenin üçüncü fıkrasında; *“Zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir.”* şeklinde hüküm altına alınmıştır.

5237 sayılı TCK’nın 248. maddesinde¹⁰², zimmet suçu kapsamında etkin pişmanlık hükümleri yer almaktadır. Madde hükmüne göre; zimmete konu olan malın aynen iadesi veya sebep olunmuş zararın tamamının, soruşturma ve kovuşturma aşamasından ya da hüküm verilmeden önce tazmin edilmesi hali verilecek cezada farklı oranlarda indirim sebebi olarak öngörülmüştür¹⁰³. TCK’nın 249. maddesinde ise zimmet suçu için daha az yaptırımın öngörüldüğü nitelikli hal düzenlenmiştir. Maddeye göre; *“(1) Zimmet suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilir”*.

5237 sayılı TCK’da yer alan zimmet suçuna ilişkin hükümler, 765 sayılı mülga TCK’daki hükümlerden farklıdır. 765 sayılı mülga TCK’nın 202. maddesinin 1. fıkrasında zimmet suçunun temel hali; memurun, görevi nedeniyle kendisine bırakılmış olan ya da koruma ve denetim sorumluluğunun bulunduğu, para veya para yerine geçen evrak ile senetleri zimmetine geçirmesi olarak düzenlenmiştir. Madde metni dikkate alındığında, ETCK’da suça konu fiil, malın memur tarafından kendi zimmetine geçirilmesi; 5237 sayılı TCK’da “kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren” ifadesine yer verilmiş ve böylece üçüncü kişiler lehine gerçekleştirilen zimmet fiilinin de suçu oluşturacağı hüküm altına alınmıştır¹⁰⁴. Yine, 765 sayılı mülga TCK’da zimmet suçunun konusunu para, para yerine geçen evrak veya senetler ya da diğer mallar oluştururken; yürürlükteki TCK’da suçun konusu yalnızca “mal” olarak düzenlenmiştir¹⁰⁵.

765 sayılı mülga TCK’nın 202. maddesinin 2. fıkrasında zimmet suçunun nitelikli hali; suçun, eylemin açığa çıkmamasını sağlayacak ve dairesini aldatacak şekilde hileli hareketlerle işlenmesi olarak ifade edilmişti. Böylece, 5237 sayılı TCK’nın aksine,

¹⁰² TCK m.248: *“(1) Soruşturma başlamadan önce, zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir. (2) Kovuşturma başlamadan önce, gönüllü olarak, zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi halinde, verilecek cezanın yarısı indirilir. Etkin pişmanlığın hükümden önce gerçekleşmesi halinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir”*.

¹⁰³ Okuyucu Ergün, 64.

¹⁰⁴ Kütük, 20.

¹⁰⁵ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1018.

ETCK’da nitelikli zimmet suçunun oluşabilmesi hileli hareketin yanı sıra dairesini aldatma şartına da bağlanmıştı¹⁰⁶.

Kullanma zimmeti kavramı, 5237 sayılı TCK ile hukukumuzda yer edinmiş bir kavram olup ETCK’da hüküm altına alınmamıştır¹⁰⁷. 765 sayılı mülga TCK döneminde kullanma zimmeti yargısal içtihatlar çerçevesinde değerlendirilmiş, yürürlükteki TCK ile birlikte cezada hafifletici bir sebep olarak ilgili Kanun maddesinde düzenlenmiştir¹⁰⁸.

Etkin pişmanlık hali, ETCK’da kovuşturma ve hükümden önce olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulmuşken; 5237 sayılı TCK’da soruşturma başlamadan önce gerçekleşen etkin pişmanlık durumu da ayrıca düzenlenmiştir¹⁰⁹. Yine, malın değerinin azlığından kaynaklanan ve daha az yaptırımı gerektiren nitelikli unsur da yürürlükteki TCK’da hüküm altına alınmıştır.

1.3.2. Korunan Hukuki Yarar

Zimmet suçu ile birden fazla hukuki yararın korunmasının amaçlandığı kabul edilmektedir¹¹⁰. Kanun koyucu zimmet suçuyla, kamunun güvenilirliği ve işleyişini korumanın yanı sıra kamunun ve üçüncü kişilerin mali menfaatlerini de muhafaza etmeyi amaçlamıştır¹¹¹.

Zimmet suçunun yer aldığı “*Kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçlar*” bölümünde kanun koyucu, kamu idaresinin güvenilirliği; kamu görevlilerinin doğruluğu ve dürüstlüğüne ilişkin yararı korumayı hedeflemiştir¹¹². Çünkü, kamu görevlilerinin, korumak ve gözetmekle yükümlü olduğu mallar üzerinde amaç dışı tasarruflarda bulunmaları, kamusal güvenliği zedeleyecek olup iş bu güven ve barışın temini için zimmet suçunun düzenlenmesi yoluna gidilmiştir¹¹³. Bölüm başlığında yer

¹⁰⁶ Kütük, 21.

¹⁰⁷ Yurtcan ve İrtiş, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1252.

¹⁰⁸ Kütük, 21.

¹⁰⁹ Kütük, 21.

¹¹⁰ Erdal Baytemir, *Açıklamalı-İçtihatlı Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar ile Banka Zimmeti Zimmet-Rüşvet-İrtikap*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2011, 4.; Kütük, 33; Okuyucu Ergün, 69.

¹¹¹ Baytemir, 4; Kütük, 33; Okuyucu Ergün, 69.

¹¹² Okuyucu Ergün, 69.

¹¹³ Arif Emre Sürer, “Türk Ceza Hukukunda Müsamaha Edilen Zimmet Kavramı ve Müsamaha Edilen Zimmetin Cezalandırılmamasının Nedeni”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13 (2), 1246, <https://dergipark.org.tr/en/pub/sduhfd/article/1353243> (E.T. 01/12/2024).

alan kamu idaresinin işleyişi ise hem idarenin düzenli işleyişini hem de idarenin mali menfaatlerini korumayı hedeflemektedir¹¹⁴. Zira düzenli işleyiş, mali yararın korunmasını da gerektirmektedir¹¹⁵. Bunun yanı sıra zimmet suçunu düzenleyen kanun maddelerinde, etkin pişmanlık hükümlerinin de yer alması yine bu suçla mali menfaatlerin korunduğunu ortaya koymaktadır¹¹⁶.

1.3.3. Maddi Unsurlar

1.3.3.1. Fail ve Mağdur

Zimmet; kamu görevlisinin, görevi sebebiyle kendisine zilyetliği tevdi edilmiş olan veya koruma ve gözetimle yükümlü olduğu malı, kendisinin ya da bir üçüncü kişinin zimmetine geçirmesiyle oluşan bir suçtur. Zimmet suçunu düzenleyen madde metni dikkate alındığında, suçun failinin kamu görevlisi olduğuna dair herhangi bir kuşku bulunmamaktadır¹¹⁷. Suçun failinin yalnızca kamu görevlisi olması, zimmet suçunun özgü suç kategorisinde olduğunun göstergesi niteliğindedir¹¹⁸.

Failin suçu işlediği sırada kamu görevlisi olması yeterli olup suçu vazife başında olmadan işlemesi veya sonradan kamu görevliliği statüsünü kaybetmesi önemli değildir¹¹⁹. Failin gerçekte kamu görevlisi olmaması veya hileli yollarla ya da usulsüz biçimde kamu görevlisi gibi davranması halinde ise zimmet suçu oluşmayacaktır¹²⁰.

¹¹⁴ Okuyucu Ergün, 69.

¹¹⁵ Okuyucu Ergün, 69.

¹¹⁶ Asuman Aytekin İncoğlu, *Zimmet, Özel Ceza Hukuku Cilt IX Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2021, 21; Kütük, 33; Karşı görüş için bkz. Neslihan Can, “Türk Ceza Kanunu’nda Zimmet Suçu (TCK m. 247-249)”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25 (43), 2020, 244. Yazara göre zimmet suçu ile maddi menfaatler korunmamaktadır. Yazar bu tespiti, suçun yaptırımında adli para cezasının yer almaması ve söz konusu suç ile üçüncü kişilerin korunması sebeplerine dayandırmaktadır., <https://dergipark.org.tr/en/pub/duhfd/issue/59581/857590> (E.T. 01/12/2024).

¹¹⁷ Baytemir, 4; Kütük, 47; Meran, 45.

¹¹⁸ Aytekin İncoğlu, 22; Baytemir, 4; Gökcan, 371; Mahmut Koca, İlhan Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 10. Baskı Adalet Yayınevi, Ankara 2024, 1080; Meran, 45; Nur Centel, “Zimmet Suçu (TCK m. 247)”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, 21, Özel Sayı, 2019, 2785, <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2019/09/NUR-CENTEL.pdf> (E.T. 08/01/2025).

¹¹⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1025.

¹²⁰ Okuyucu Ergün, 82.

Kişinin kamu görevlisi olmaması veya görevlendirmenin hukuka aykırı olması halinde zimmet suçu değil, güveni kötüye kullanma suçu gündeme gelir¹²¹.

Kamu görevlisi olmayan kişiler, zimmet suçunu tek başlarına işleyememekle birlikte zimmet suçuna iştirak edebilirler¹²². Kamu görevlisi sıfatı taşımayan kişinin, asıl failin eylemine iştirak etmesi, azmettiren veya yardım eden sıfatı ile sorumluluğunu gündeme getirir¹²³. Yargıtay da bir kararında, kamu görevlisi olmayan kişilerin zimmet suçuna iştirakinin ancak azmettirme veya yardım etme kapsamında mümkün olabileceğini ifade etmiştir¹²⁴. Bu durum, suçun özgü suç vasfına sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

Toplumu oluşturan herkes, zimmet suçunun mağduru olarak kabul edilmektedir¹²⁵. Zimmet suçunun, “*Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*” başlığı altında düzenlenmiş olması, suçun mağdurunun toplumu oluşturan herkes olduğunun göstergesidir¹²⁶. Çünkü, suçla korunan hukuki değerlerden biri olan kamu güveninin, suç sonucunda zedelenmesi hali, toplumda yer alan her bir ferdin mağduriyetine sebebiyet vermektedir¹²⁷. Bunun dışında zimmet suçu ile üçüncü bir kişinin maldaki haklarının zedelenmesi halinde yine bu kişi de mağdur olarak kabul edilmelidir¹²⁸.

Ancak belirtilmelidir ki Yargıtay, zimmet suçundan doğrudan zarar görmeyenlerin davaya katılımlarını kabul etmemekte başka bir deyişle toplumu oluşturan herkesi, mağdur olarak değerlendirmemektedir¹²⁹.

¹²¹ Centel, 2785; Gökcan, 374.

¹²² Meran, 45; Okuyucu Ergün, 82.

¹²³ Meran, 45.

¹²⁴ Yargıtay 5. CD, T. 04/05/2023, E. 2020/3553, K. 2023/5993, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 01/12/2024).

¹²⁵ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1027; Aytekin İncoğlu, 30; Baytemir, 16; İzzet Özgenç, *Zimmet Suçu*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009, 48; Koca ve Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1082; Kütük, 62; Karşı görüşler için bkz. Meran, 48. Yazara göre bu suçta mağdur bulunmamaktadır. Centel, 2787. Yazara göre zimmet suçunun mağduru kamu idaresidir.

¹²⁶ Koca ve Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1082; Rezzan İtişgen, “Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71 (1), 2013, 644, <https://dergipark.org.tr/en/pub/iuhfm/issue/9188/115185> (E.T. 01/12/2024).

¹²⁷ Kütük, 62.

¹²⁸ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1027; Baytemir, 16; Koca ve Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1082; Kütük, 62; Karşı görüş için bkz. Aytekin İncoğlu, 30. Yazara göre suça konu malın belirli bir kişiye ait olması halinde bu kişi suçtan zarar gören olarak kabul edilmelidir.

¹²⁹ Kütük, 62; Yargıtay 5. CD, T. 10/01/2013, E. 2011/12239, K. 2013/119; Yargıtay 5. CD, T. 24/01/2013, E. 2011/3654, K. 2013/7682, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E. T. 08/01/2025).

1.3.3.2. Suçun Konusu

Zimmet suçunun içeriği dikkate alındığında suçun konusunun “mal” olduğuna dair herhangi bir kuşku bulunmamaktadır¹³⁰. Çünkü madde metninde zimmet suçu, görev sebebiyle zilyetliği kendisine devredilen veya koruma ve gözetimle yükümlü olunan malın zimmete geçirilmesi olarak düzenlenmiştir.

“Mal” kelimesi, köken itibariyle Arapça asıllı olup “sahip olunan değerli ve lüzumlu şey” anlamına karşılık gelmektedir¹³¹. TCK’da yer alan “mal” kelimesi ile genel ve kapsayıcı bir ifade benimsenmekte olup kelime kapsamı itibariyle “her türlü eşya” kastedilmektedir¹³². Bu bağlamda, suçun konusu olan “mal”; taşınır ve taşınmaz eşyalar, fikri sınai haklar, alacak hakları ve ekonomik değer arz eden benzeri eşyalardır¹³³. Nitekim zimmet suçuna konu olan malın, maddi bir niteliği olabileceği gibi maddi bir nitelik arz etmeyen ancak ekonomik bir değer taşıyan; ticaret unvanı, telif hakları, markalar, elektrik ve doğalgaz enerjisi gibi değerler de mal vasfına haizdir¹³⁴. Dolayısıyla, zimmet suçuna konu olan mal, belirli bir ekonomik değere sahip olmalıdır¹³⁵.

Suç konusu mal, bir ekonomik değere sahip değilse veya çok az bir değer taşıyorsa, zimmet suçunun oluşmayacağı kanaatine varılabilir¹³⁶. Söz gelimi, çok az bir değer taşıyan, kâğıt, kalem vb. malların temellük edilmesi; örf adet kuralları ve idarenin mefruz rızası dahilinde zimmet suçuna sebebiyet vermeyecektir¹³⁷. Malın ekonomik değeri saptanırken kamu kurumunun subjektif değerleri esas alınmalı; oluşmuş ve olası bir zarar söz konusu değilse, zimmet suçunun oluşmayacağı dikkate alınmalıdır¹³⁸. Her ne kadar zimmet suçu genelde kamu malları üzerinde görünüm kazansa da üçüncü kişilere ait malların da suçun konusu kapsamına gireceği açıktır¹³⁹.

¹³⁰ Aytekin İnceoğlu, 30; Baytemir, 16; Can, 253; Gökcan, 375; İtişgen, 644; Kütük, 64; Meran, 48; Okuyucu Ergün, 73.

¹³¹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1027.

¹³² Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1027; Baytemir, 17; Okuyucu Ergün, 73.

¹³³ Gökcan ve Artuç, 1339.

¹³⁴ Baytemir, 17.

¹³⁵ Baytemir, 18; Meran, 48; Okuyucu Ergün, 73. Karşı görüş için bkz. Kütük, 66. Yazara göre, suça konu malın ekonomik bir değer taşıma zorunluluğu bulunmamaktadır. Yazar bu görüşünü, malın manevi bir değer de taşıyabileceği temeline dayandırmıştır.

¹³⁶ Baytemir, 18; Meran, 48; Okuyucu Ergün, 74.

¹³⁷ Baytemir, 18; Centel, 2788; Sürer, 1256.

¹³⁸ Baytemir, 18.

¹³⁹ Centel, 2788; Gökcan, 379; Gökcan ve Artuç, 1339; Özgenç, *Zimmet Suçu*, 20.

Zimmet suçunun gündeme gelebilmesi için suç konusu malın zilyetliğinin faile görevi gereği teslim edilmesi veya malın failin koruma ve gözetimi altında bulunması gerekir¹⁴⁰. Failin, görevi gereği zilyetlik veya koruma ve gözetimle yükümlülüğü yoksa zimmet suçu oluşmaz¹⁴¹. Nitekim TCK m.247 gerekçesinde, görev gereği zilyetlik ya da koruma ve gözetimle yükümlülük şartları suçun oluşması için kurucu unsur olarak kabul edilmiştir. Yargıtay zimmet suçunu değerlendirdiği bir kararında, zilyetlik ya da koruma ve gözetim ile yükümlülük hususlarını tipiklik unsuru olarak ele almıştır¹⁴².

Malın zimmet suçuna konu olabilmesi için kamu görevlisinin zilyetliğine bırakılmış olması gerekir. Bundan kastedilen, malın mülkiyetinin teslimi olmayıp fiili alanının devridir¹⁴³. Zilyetlik, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK)¹⁴⁴ 973. maddesinde “*bir şey üzerinde fiili hakimiyet kurma*” olarak düzenlenmiştir¹⁴⁵. Zilyetliğin devri ile gündeme gelen fiili hakimiyet kavramı ise malın fiilen el altında tutulması manasından daha geniş bir kontrol alanını ifade etmektedir¹⁴⁶.

Ceza hukuku anlamındaki zilyetlik kavramı hem doğrudan hem de dolaylı zilyetliği esas almakta ve zilyetliğin varlığı, kamu görevlisine “mal” üzerinde görev kapsamı sınırları dahilinde bağımsız tasarruf yetkisi vermektedir¹⁴⁷. Bu noktada doğrudan ve dolaylı zilyetlik kavramlarını izah etmek gerekmektedir. Doğrudan zilyetlikte zilyet, aracı bir kişi olmadan şey üzerinde hakimiyet kurabilmekte iken; dolaylı zilyetlikte mal üzerinde hakimiyet ancak başka bir kişi aracılığıyla kurulabilmektedir¹⁴⁸. Başka bir deyişle, doğrudan zilyetliğin söz konusu olduğu durumlarda, zilyet mal üzerinde, malın hakimiyetini sağlayacak araçlar üzerinde ya da önceki zilyedin rızasıyla doğrudan

¹⁴⁰ Baytemir, 123 – 125; Gökcan, 380; Kütük, 72.

¹⁴¹ Yurtcan ve İrtiş, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1252.

¹⁴² Yargıtay 5. CD, T. 02/03/2022, E. 2018/3295, K. 2022/3323: “*Merkez Ticaret Meslek Lisesinde mutemet olarak görev yapan sanığın, öğretmen M.E. 'a gece dersi olmadığı halde ek ders ücreti tahakkuk ettirerek, hizmetli M.A. 'e ek ders düzenleyerek ve aylıksız izne ayrılan öğretmen A. Ş. 'ın bir aylık maaşı ile öğretmen O.D. 'e sehven yazılan mükerrer ek ders ücretini kendi hesabına aktarması şeklinde gerçekleşen eylemlerinin, suça konu paraların görevi dolayısıyla sanığa teslim edilmediği, sıfatına nazaran sanığın koruma ve gözetim yükümlülüğünün de olmadığı, bu nedenle de fiillerinde yasal tevdi unsurunun gerçekleşmediği...*”, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 28/11/2024).

¹⁴³ Kütük, 172; Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 12. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017, 1043.

¹⁴⁴ Resmi Gazete Tarihi: 08/12/2021, Sayı: 24607.

¹⁴⁵ Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku Kısaltılmış Ders Kitabı*, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2018, 13.

¹⁴⁶ Kütük, 72.

¹⁴⁷ Okuyucu Ergün, 208.

¹⁴⁸ Aytekin İncoğlu, 34-35; Oğuzman, vd., 20.

hakimiyet kurmaktadır¹⁴⁹. Dolaylı zilyetlikte ise zilyetliğin kazanımı, temsilci vasıtasıyla gerçekleşmektedir¹⁵⁰. Bu bilgiler ışığında, kamu görevlisinin mal üzerindeki zilyetliğinin, fiilen tasarruf edebilme yetkisini içeren doğrudan zilyetlik olabileceği gibi hukuken tasarruf edebilme yetkisini içeren dolaylı zilyetlik şeklinde de olabileceği ifade edilmelidir¹⁵¹.

Malın zilyetliğinin kamu görevlisine devri görev gereğince yapılmalıdır¹⁵². Burada genel bir görevlendirme yeterli olup somut bir görevlendirme koşulu aranmamaktadır¹⁵³. Kamu görevlisine görev, kanunla ya da adli veya idari bir kararla verilebilir¹⁵⁴. Önemli olan zilyetlik devrinin görev kapsamında gerçekleştirilmesidir. Görev kapsamında yapılmayan zilyetlik devirlerinde, suç unsuru oluşturacak mal edinme fiilleri başka suçların oluşumuna sebebiyet verebilse de zimmet suçunu oluşturmayacaktır¹⁵⁵. Nitekim Yargıtay bir kararında, suça konu paraların sanığa görevi sebebiyle devredilmemesi hususuna işaret ederek, görev kapsamında devredilmeyen paralar nezdinde mal edinme eyleminin, zimmet suçunu oluşturmayacağı tespitinde bulunmuştur¹⁵⁶. Bu bilgilerin yanı sıra, kamu görevlisine verilen görevin, geçici veya sürekli olmasının bir önemi olmayıp mühim olan suç tarihinde görevlendirmenin söz konusu olmasıdır¹⁵⁷. Ayrıca kamu görevlisine verilmiş olan görev, hukuka uygun olmak zorundadır¹⁵⁸. Yargıtay bir kararında, sanığa verilmiş görevin yasal olarak mümkün olmadığı kanaatine varmış ve

¹⁴⁹ Hüseyin Avsallı, *Zimmet Suçu*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006, 62.

¹⁵⁰ Avsallı, 63.

¹⁵¹ Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Rıfat Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 20. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2022, 1271; Okuyucu Ergün, 208.

¹⁵² Baytemir, 23; Okuyucu Ergün, 86.

¹⁵³ Baytemir, 23; Tezcan, vd., 1274.

¹⁵⁴ Baytemir, 23; Kütük, 76. Yazara göre görevlendirmenin şifaen olması da mümkündür.

¹⁵⁵ bkz. Okuyucu Ergün, 86. Yazara göre koşulları mevcutsa güveni kötüye kullanma veya dolandırıcılık suçları oluşabilecektir.

¹⁵⁶ Yargıtay 5. CD, T. 19/12/2023, E. 2020/4875, K. 2023/12391: “Mutemet olarak görev yapan sanığın hastanede çalışan personelin maaş dışındaki ek ödemelerinin yapılması için döner sermaye saymanlığına gönderilen listelere hastanede görev yapmayan kişileri de ekleyerek fazladan para yatmasını sağladıktan sonra bankaya gönderdiği listelerden fazladan eklediği isimleri çıkardıktan sonra banka hesabında oluşan fazla parayı düzenlediği sahte talimatlarla bankadan çekerek mal edinmesi şeklinde gerçekleşen eylemlerinde, suça konu paraların görevi dolayısıyla sanığa teslim edilmediği, bu nedenle de fiillerinde yasal tevdi unsurunun gerçekleşmediği, hileli ve yasal olmayan yollarla haksız olarak menfaat sağlandığı anlaşılmakla, sanığın fiillerinin zincirleme biçimde kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında hataya düşülerek zincirleme basit zimmet suçundan yazılı şekilde hüküm kurulması...”, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 28/11/2024).

¹⁵⁷ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1030; Baytemir, 23.

¹⁵⁸ Gökcan ve Artuç, 1340.

hukuken mümkün olmayan görevlendirmenin, zimmet suçunu oluşturmayacağını açıklamıştır¹⁵⁹.

Görevden kaynaklanmayıp kişisel güvene dayanan zilyetlik devirleri sonucunda kamu görevlisinin şeyi mal edinmesi zimmet suçunu oluşturmayacaktır¹⁶⁰. Çünkü kişisel güvene dayanan devirlerin söz konusu olduğu durumlarda, kamu idaresinden ziyade kamu görevlisine duyulan kişisel güven söz konusudur¹⁶¹. Yargıtay bir kararında, avukat olan sanığın masraf ve teminat olarak aldığı parayı mal edinme fiilinin görev gereği olmadığı için zimmet suçunu oluşturmayacağına; zilyetlik devrinin ise vekalet dayanan ahzu kabz yetkisi kapsamında kaldığına karar vermiş ve bu bağlamda şahsa duyulan güven kavramına değinerek zimmet suçunun oluşmadığına kanaat getirmiştir¹⁶².

Malın zimmet suçunun konusuna girebilmesi, “koruma ve gözetim yükümlülüğü” kapsamında da olabilir. Koruma kavramı, eşyanın muhafazası anlamına gelmekteyken; gözetimle yükümlülük ibaresi, yüklenilen işte hesap verebilme manasını taşımaktadır¹⁶³. Koruma ve gözetim ile yükümlülük kavramı, zilyetlik kavramını da içerisine alan geniş bir kavram olup zilyetliğin doğrudan devrinin söz konusu olmadığı hallerde koruma ve gözetim ile ilgili sorumluluk varsa zimmet suçu oluşabilecektir¹⁶⁴. Başka bir ifadeyle, zimmete konu malda koruma ve gözetim ile ilgili sorumluluk varsa tevdi veya zilyetlik koşulunun aranmasına gerek bulunmamaktadır¹⁶⁵. Çünkü koruma ve gözetimin bulunduğu durumlarda da kamu görevlisinin mal üzerinde tasarruf yetkisi bulunmaktadır¹⁶⁶. Bu tasarruf yetkisi, dolaylı zilyetliğin bir görünümü olan hukuki tasarruf yetkisine karşılık gelmektedir¹⁶⁷. Bu bilgiler ışığında, zimmet suçunda kamu görevlisi olan failin, suça konu malda “koruma ve gözetimle yükümlü olma” sorumluluğu mevcutsa, zilyetliğin fiili devri hususunun araştırılmasına gerek bulunmamaktadır.

¹⁵⁹ Yargıtay 5. CD, T. 07/04/2021, E. 2018/447, K. 2021/1645: “Asliye Hukuk ve İcra Hukuk Mahkemelerinde zabıt kâtabi olarak görev yapan sanığın, tebligat ve bilirkişi raporu masrafları olarak yazı işleri müdürü tarafından kendisine verilen paraların teslimi hususunda görevlendirilmesinin yasal olarak mümkün olmaması karşısında...”, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 28/11/2024).

¹⁶⁰ Baytemir, 24; Mustafa Özen, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Temel Suç Tipleri*, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, 459; Okuyucu Ergün, 87.

¹⁶¹ Baytemir, 24.

¹⁶² Yargıtay 5. CD, T. 10/01/2024, E. 2022/4512, K. 2024/228, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 28/11/2024).

¹⁶³ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1031.

¹⁶⁴ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1031.

¹⁶⁵ Kütük, 86.

¹⁶⁶ Kütük, 86.

¹⁶⁷ Avsallı, 69.

Koruma ve gözetim ile yükümlülük, zimmete konu olan malın kamu görevlisine koruma ve gözetim amacıyla bırakılmasıyla doğacaktır¹⁶⁸. Sorumluluğun doğması için eşyanın fiili teslimiyetine veya özel bir görevlendirmeye gerek bulunmamakta genel bir görevlendirme sorumluluk için yeterli olmaktadır¹⁶⁹. Esasında fiili teslimiyet şartının bulunmaması hususu da hukuki tasarruf yetkisinin bir yansımasından ibarettir.

1.3.3.3. Hareket ve Netice

Zimmet suçu, kamu görevlisinin görevi sebebiyle zilyetliği devredilmiş ya da koruma ve gözetimle sorumlu olduğu malı, kendisinin veya üçüncü bir kişinin zimmetine geçirmesi olarak hüküm altına alınmıştır. Madde lafzı uyarınca, zimmet suçunun hareket unsurunu, zimmete geçirme fiili oluşturmaktadır¹⁷⁰. Zimmete geçirme eylemi, kamu görevlisinin kendi yararına olacağı gibi bir üçüncü kişinin yararına da olabilir¹⁷¹.

TCK m.247 gerekçesinde zimmete geçirme fiili; “*mal üzerinde malik gibi tasarrufta bulunma*” olarak açıklanmıştır. Suça konu malın, tüketilmesi, amacı dışında kullanılması, mal edinilmesi, bir başkasına satış veya devrinin yapılması gerekçe kapsamında zimmete geçirme eyleminin tipik örneklerini oluşturmaktadır. Hareketin ana unsurunu zimmete geçirme eylemi oluşturduğu için suç konusu malın, imhası veya tahrip edilmesi zimmet suçunu oluşturmaz¹⁷². Yine, kamu görevlisine devredilmiş malın, kötü idare edilmesi veya verimli bir şekilde kullanılmaması da zimmet suçuna sebebiyet vermez¹⁷³. Kamu görevlisinin, suç konusu malı, tahsis edildiği amaç dışında ancak bir başka kamu görevinin yerine getirilmesi için kullanması halinde ise şartları varsa görevi kötüye kullanma suçu oluşacaktır¹⁷⁴. Çünkü, her ne kadar bu noktada amaç dışı kullanım olsa da gerçekleştirilen tasarruf kamu yararınadır ve failde, zimmete geçirme iradesi bulunmamaktadır¹⁷⁵. Nitekim Yargıtay bir kararında; kooperatif yönetim kurulu üyelerinin kooperatifin havuz hesabında bulunan parayı kurumun başka yararları için kullanmasını mal edinme kastı bulunmadığından hareketle de zimmet suçu olarak

¹⁶⁸ Can, 256.

¹⁶⁹ Baytemir, 26; Tezcan, vd., 1272.

¹⁷⁰ Aslan, 53; Aytekin İnceoğlu, 39; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1087; Özgenç, *Zimmet Suçu*, 21; Tezcan, vd., 1271.

¹⁷¹ Okuyucu Ergün, 93.

¹⁷² Gökcan ve Artuç, 1341.

¹⁷³ Özen, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Temel Suç Tipleri*, 461.

¹⁷⁴ Baytemir, 33.

¹⁷⁵ Baytemir, 33; Okuyucu Ergün, 95.

değerlendirmemiştir¹⁷⁶. Dolayısıyla, zimmete geçirme; “suça konu malın devrediliş amacı dışında kullanılmasıyla malın fiili mülkiyete dönüştürülmesi” olarak açıklanabilir¹⁷⁷.

Zimmet suçunun, icrai veya ihmali bir hareketle işlenmesi mümkündür¹⁷⁸. Kamu görevlisinin kasadaki parayı alması icrai bir davranışken, tahsil etmiş olduğu parayı süresi içerisinde idarenin hesabına yatırmaması ihmali davranışa örnektir¹⁷⁹. Kanun’da, zimmete geçirme eyleminin belirli bir şekline yer verilmemesi, suçu “serbest hareketli” bir suç yapmaktadır¹⁸⁰.

Zimmet suçu, kamu görevlisinin suça konu malı, kendisinin veya başkasının zimmetine geçirmesiyle tamamlanır¹⁸¹. Bu kapsamda zimmet suçu, “sırf hareket suçu” niteliğine sahip olup “ani bir suç” tipidir¹⁸².

Zimmet suçunun, bir zarar suçu mu yoksa tehlike suçu mu olduğuna dair ise doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Özgenç’e göre; bir malvarlığının zimmete geçirilmesi belirli bir zararı doğurmakta, bu hususta zimmet fiilini bir zarar suçu yapmaktadır¹⁸³. Centel’e göre; zimmet suçunda malın değerinin azlığı ve suça konu malın iadesinin düzenlenmesi, zimmet suçunu bir zarar suçu yapmaktadır¹⁸⁴. Can’a göre ise zimmet suçunda failin, malın değerini iade etmesi veya etkin pişmanlık hükümlerine göre karşılaması, suçun zarar suçu olduğunu değiştirmeyecektir¹⁸⁵. Koca/Üzülmez’e göre zimmet suçunda, suçtan zarar görenin malvarlığında bir eksilme meydana gelmesi sebebiyle zimmet bir zarar suçudur ancak bu zarar, suç neticesinin bir unsuru değildir¹⁸⁶. Yargıtay kararlarında ise suçun oluşumu için kamu idaresinin zarara uğraması veya idare

¹⁷⁶ Yargıtay 5. CD, T. 18/01/2023, E. 2018/14099, K. 2023/278, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

¹⁷⁷ Centel, 2790; Koca ve Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1087; Okuyucu Ergün, 209.

¹⁷⁸ Aytekin İnceoğlu, 36; Baytemir, 31; Gökcan, 391; Tezcan, vd., 1278.

¹⁷⁹ Gökcan, 391.

¹⁸⁰ Centel, 2790; Kütük, 36.

¹⁸¹ Aytekin İnceoğlu, 44; Baytemir, 34; Koca ve Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1089; Kütük, 92; Okuyucu Ergün, 209.

¹⁸² Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1024; Avsallı, 32; Can, 261; Kütük, 43; Okuyucu Ergün, 98; Sürer, 1249.

¹⁸³ Özgenç, *Zimmet Suçu*, 29.

¹⁸⁴ Centel, 2792.

¹⁸⁵ Can, 260.

¹⁸⁶ Koca ve Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1089.

için zarar ihtimalinin doğması aranmaktadır¹⁸⁷. Doktrinde yer alan karşı görüşler ise zimmet suçunu zarar suçu olarak kabul etmemektedir¹⁸⁸.

Zimmet suçunun bir zarar suçu olmadığı yönündeki görüşlerin daha makul olduğu söylenebilir. Çünkü zimmet suçunda korunan hukuki değerlerden biri de kamu idaresinin güvenilirliğidir¹⁸⁹. Söz konusu suçta bir zarar oluşmamış olsa bile söz gelimi kamu görevlisinin zimmetine geçirdiği mal varlığı yerine bir teminat bırakmış olması halinde de zimmet suçu meydana gelebilecektir¹⁹⁰. Malın iadesi veya zararın tazmini ise maddi zararın tazmini olup manevi yararların tazmini niteliğinde değildir¹⁹¹. Ayrıca zararın söz konusu olması suçun oluşumu için önemli olmayıp cezanın belirlenmesinde etkilidir¹⁹². Bu bilgiler ışığında, zimmet suçunun bir zarar suçu olmadığı ve suçun oluşumu açısından bir zararın meydana gelmesinin önemli olmadığı kabul edilmelidir.

Yukarıda yer alan bilgiler ışığında, suçun tamamlanma anı bakımından, suçla elde edilmek istenen yararın oluşup oluşmadığı gözetilmeyecektir¹⁹³. Ayrıca, malvarlığına yönelik bir zararın meydana gelmesi, suçun tamamlanması için önem arz etmemektedir¹⁹⁴.

1.3.4. Manevi Unsur

Zimmet suçunun oluşabilmesi için kamu görevlisinin zilyetliğine tevdi edilen veya muhafaza ve gözetimle yükümlü olduğu malı, mal edinme veya kullanıp iade etme amacıyla zimmetine geçirmesi gerekir¹⁹⁵. Bu itibarla suçun manevi unsuru kasttır¹⁹⁶. Kast unsurunun doğrudan sonucu olarak failin; suça konu malı, kendisinin veya başkasının zimmetine geçirme istem ve bilincinde olması gerekir¹⁹⁷. Kast doğrudan olabileceği gibi

¹⁸⁷ Yargıtay 5. CD, T. 09/12/2022, E. 2002/1574, K. 2002/8181; Yargıtay 5. CD, T. 04/03/1996, E. 1996/9, K. 1996/532; Okuyucu Ergün, 98.

¹⁸⁸ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1024; Avsallı, 32; Aytekin İnceoğlu, 44; Baytemir, 35; Gökcan, 394; Kütük, 46; M.R. Koca, 34; Okuyucu Ergün, 98; Tezcan, vd., 1280.

¹⁸⁹ Avsallı, 32; Baytemir, 35; Kütük, 46; Okuyucu Ergün, 98; Tezcan, vd., 1280.

¹⁹⁰ Baytemir, 35; Okuyucu Ergün, 99.

¹⁹¹ Okuyucu Ergün, 99.

¹⁹² Baytemir, 36; M.R. Koca, 34; Tezcan, vd., 1280.

¹⁹³ Avsallı, 32; Baytemir, 35; Okuyucu Ergün, 99.

¹⁹⁴ Okuyucu Ergün, 209.

¹⁹⁵ M.R. Koca, 38.

¹⁹⁶ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1032; Baytemir, 38; Kütük, 95; Meran, 63; Okuyucu Ergün, 103.

¹⁹⁷ Kütük, 96.

olası kast şeklinde de olabilir¹⁹⁸. Failin suça konu malı, amacı dışında kullandığını öngörmesi fakat hareketine devam etmesi, suçun olası kastla işlenmesine sebebiyet verecektir¹⁹⁹. Kanun'da suçun taksirli hali düzenlenmediğinden, zimmetin taksirle işlenmesi söz konusu değildir.

1.3.5. Nitelikli Haller

5237 sayılı TCK'nın 247. maddesinin 2. fıkrasında, zimmet suçunda daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal düzenlenmiştir. Madde hükmüne göre; suçun zimmetin açığa çıkmaması için hileli davranışlarla işlenmesi halinde verilecek cezada yarı oranında artırım yapılacaktır. Madde gerekçesinde, zimmet suçundaki hileli hareketin; suçun sonradan anlaşılmasının önüne geçilmesi ve suçun delillerini gizlemeye yönelik bir davranış niteliğinde olduğu vurgulanmıştır. Yargıtay bir kararında; gişe memuru olan sanığın, muhataplara ödeme yapmadığı halde ödeme yapılmış gibi makbuzlar düzenlemesini, hileli hareket olarak kabul etmiş ve eylemin zimmet suçunun nitelikli halini oluşturduğunu kabul etmiştir²⁰⁰. Bu bilgiler ışığında, nitelikli zimmet; suçun ortaya çıkmaması için hileli davranışlarda bulunulması olarak ifade edilebilir²⁰¹. İcra edilen hileli hareket, zimmet suçunun gerçekleştirilmesi için yapılmalıdır²⁰². Başka bir ifadeyle, nitelikli zimmetteki hileli hareket, zimmetin gerçekleşmesinden sonra değil, zimmete geçirme fiili sırasında zimmetin ortaya çıkmaması amacıyla icra edilmektedir²⁰³. Nitekim hilenin zaman olarak, mağdurun aldatılmasından ve yararın sağlanmasından önce vuku bulması gerekmektedir²⁰⁴. Zimmet suçunun sırf hareket suçu olduğu kabul edildiğinde, zimmete geçirme hareketi ile hilenin de eş zamanlı olması gerektiği kabul edilmelidir.

Zimmet suçunu düzenleyen TCK m.247 gerekçesinde, suçun nitelikli halinde aranan hilenin suçun açığa çıkmasını engelleyici bir davranış olduğu düzenlenmiş ve

¹⁹⁸ Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1091; Kütük, 95; Okuyucu Ergün, 93; Özen, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Temel Suç Tipleri*, 462; Özgenç, *Zimmet Suçu*, 50.

¹⁹⁹ Gökcan, 398.

²⁰⁰ Yargıtay 5. CD, T. 25/03/2021, E. 2018/477, K. 2021/1419, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

²⁰¹ Yurtcan ve İrtiş, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1252.

²⁰² Kütük, 152.

²⁰³ Baytemir, 50; Okuyucu Ergün, 111; Özgenç, *Zimmet Suçu*, 39. Karşı görüş için bkz. Tezcan, vd., 1282. Yazarlara göre zimmet suçundaki hileli hareketin suçun öncesinde veya sonrasında gerçekleştirilmesi önem taşımaz.

²⁰⁴ Berrin Akbulut, "Dolandırıcılık Suçunda Hile ve Hilenin Zamanı", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 30 (4), 2022,2291, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2789056> (E.T. 09/12/2024).

herhangi bir kişinin aldatılmış olması, nitelikli zimmetin unsuru olarak hüküm altına alınmamıştır. Ancak uygulamada, hileli hareketin aldatma kabiliyeti dikkate alınmaktadır. Yargıtay vermiş olduğu bir kararında, sahte imzaların aldatma kabiliyetini de inceleme konusu yaparak iğfal kabiliyeti olan imzaları nitelikli zimmet olarak açıklamıştır²⁰⁵. Esasında aldatıcılık özelliği, “hile” eyleminin kurucu unsuru niteliğindedir²⁰⁶. Nitekim hile kelimesi Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Türkçe Sözlükte, “*birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen*” olarak tanımlanmıştır²⁰⁷. Bu bağlamda, hileli hareketin aynı zamanda aldatıcı bir davranış olduğunun kabulü gerekir²⁰⁸.

Daha ağır cezayı gerektiren nitelikli zimmetin gündeme gelebilmesi için gerçekleştirilen hile ilk bakışta fark edilememelidir²⁰⁹. Bu durum, eylemin hile niteliğinde kabul edilebilmesi için şarttır²¹⁰. Yargıtay, kaba hile niteliğinde olan ve basit bir araştırma sonucunda ortaya çıkan zimmet suçunu, nitelikli zimmet kapsamında değerlendirmemektedir²¹¹. Dolayısıyla, nitelikli zimmetin varlığından söz edebilmek için icra edilen hilenin, aldatıcılık vasfına haiz olması ve ilk bakışta fark edilememesi büyük önem taşımaktadır.

TCK’nın 247. maddesinin 3. fıkrasında, malın geçici süreliğine alınıp kullanıldıktan sonra iade edilmesi indirim sebebi olarak sayılmıştır. Buna göre; “(3) *Zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir*”. Madde gerekçesinde ve uygulamada bu eylem “kullanma zimmeti” olarak adlandırılmaktadır. Kullanma zimmeti; “*kamu görevlisinin, görevi sebebiyle zilyetliği devredilmiş ya da koruma ve gözetimle yükümlü olduğu malı, iade etme iradesiyle ve geçici bir süreliğine kullanma amacıyla*

²⁰⁵ Yargıtay 7. CD, T. 22/01/2020, E. 2017/9182, K. 2020/1387: “*Sanığın mudi’e yönelik olan toplam 2 işlemdeki sahte olan imzaların ve sanığın mudi ...’e yönelik ... tarihli 2 işlemdeki sahte olan imzaların bu haliyle iğfal kabiliyetlerinin bulunduğu anlaşıldığından; bu eylemlerin sanık için ... nitelikli zimmet suçunu oluşturduğu...*”, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

²⁰⁶ Kütük, 155.

²⁰⁷ <https://sozluk.gov.tr> (E.T. 12/03/2024).

²⁰⁸ Baytemir, 47.

²⁰⁹ Baytemir, 48; Meran, 54; Okuyucu Ergün, 111; Özgenç, *Zimmet Suçu*, 33; Yurtcan ve İrtiş, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1252.

²¹⁰ Gökcan, 402.

²¹¹ Yargıtay 5. CD, T. 23/05/2022, E. 2018/8627, K. 2022/5281: “*Sanığın tahsilat makbuzlarının dip koçanlarındaki miktarları köy defterine düşük olarak yazmak suretiyle aradaki farkı mal edinmesi şeklindeki eylemlerinde zimmet miktarının köy defter ve belgelerinde yapılan inceleme sonucu belirlenmesi karşısında, parayı mal edinme şeklinin kaba hile niteliğinde olması ve basit bir incelemeyle ortaya çıkması nedeniyle eylemlerinin zincirleme şekilde basit zimmet suçunu oluşturacağı...*”, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

zimmetine geçirmesi” olarak tanımlanabilir²¹². Kullanma zimmetinde, failin mal edinme amacı bulunmamalı; fail, malı kullanma ve iade etme bilinciyle hareket etmelidir²¹³. Geri verme iradesi, malın kullanımından önce failde bulunmalı ve kullanım süresince devam etmelidir²¹⁴. Fiilin ortaya çıkması vaziyetinde malın iadesi hali, kullanma zimmeti sayılmayacaktır²¹⁵. Yargıtay bir kararında, sanığın kasadan çektiği paranın yerine vadeli çekler koyduğu ve denetmen görevlendirilmesinden önce herhangi bir uyarı, şikâyet, ihbar olmaksızın paranın iadesini sağladığı olayda eylemin kullanma zimmeti vasfına haiz olduğu kanaatine ulaşmıştır²¹⁶.

TCK’nın 249. maddesinde, zimmet suçu için daha az yaptırım öngören bir nitelikli hal düzenlenmiştir. Madde hükmüne göre; “(1) *Zimmet suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilir*”. TCK’nın 249. maddesinin gündeme gelebilmesi için zimmete geçirilen malın belirli bir değere sahip olması gerekir²¹⁷. Malın değersiz olması veya çok az değere sahip olması halinde ise zimmet suçu oluşmayacaktır²¹⁸. Değer azlığı belirlenirken suç tarihi esas alınmalı ve zimmet suçuyla oluşan zarar, malın değeri kapsamında takdir edilmemelidir²¹⁹.

1.4. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA İRTİKAP SUÇU

1.4.1. Genel Olarak

İrtikap suçu, Türk Ceza Kanunu’nun İkinci Kitabının Dördüncü kısmında, “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” başlığı altında, “*Kamu Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*” Bölümü kapsamında 250. maddede dört fıkra hâlinde hüküm altına alınmıştır. Buna göre; “(1) *Görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir*

²¹² Ahmet Hulusi Akkaş, Emre Akpınar, “Kullanma Zimmeti”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 2021,473, <https://dergipark.org.tr/en/pub/sduhfd/article/1353243> (E.T. 01/12/2024).

²¹³ Meran, 63.

²¹⁴ Okuyucu Ergün, 211.

²¹⁵ Okuyucu Ergün, 211.

²¹⁶ Yargıtay 5. CD, T. 11/01/2021, E. 2016/4884, K. 2021/29, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

²¹⁷ Sürer,1253.

²¹⁸ Okuyucu Ergün, 128.

²¹⁹ Gökcan, 413.

kimseyi icbar eden kamu görevlisi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kamu görevlisinin haksız tutum ve davranışları karşısında, kişinin haklı bir işinin gereği gibi, hiç veya en azından vaktinde görülmeyeceği endişesiyle, kendisini mecbur hissederek, kamu görevlisine veya yönlendireceği kişiye menfaat temin etmiş olması halinde, icbarın varlığı kabul edilir. (2) Görevinin sağladığı güveni kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirdiği hileli davranışlarla, kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi ikna eden kamu görevlisi, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (3) İkinci fıkra tanımlanan suçun kişinin hatasından yararlanarak işlenmiş olması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. (4) İrtikap edilen menfaatin değeri ve mağdurun ekonomik durumu göz önünde bulundurularak, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.”

Maddenin ilk fıkrasında icbar suretiyle irtikap, ikinci fıkrasında ikna suretiyle irtikap ve üçüncü fıkrasında hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçları düzenlenmiş, maddenin son fıkrasında ise irtikap suçunun daha az cezayı gerektiren nitelikli haline yer verilmiştir.

İcbar suretiyle irtikap suçu Kanun’da; kamu görevlisinin, görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanılması veya vaatte bulunulmasına bir kimseyi icbar etmesi olarak tanımlanmıştır. Kamu görevlisinin, görevinin sağladığı güveni kötüye kullanarak, kendisi veya bir başkası adına yararda veya vaatte bulunulmasına bir kişiyi hileli hareketlerle ikna etmesi ise ikna suretiyle irtikap suçu olarak düzenlenmiştir. İkna suretiyle irtikap suçunun, kişinin hatasından faydalanılarak gerçekleştirilmesi halinde ise hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçunun oluşacağı hüküm altına alınmıştır. Nihayetinde, irtikaba konu olan menfaatin değeri ve mağdurun ekonomik durumu göz önüne alınarak verilecek cezada bir indirim yapılabilecektir.

Doktrinde, TCK’nın 250. maddesinde yer alan icbar ve ikna suretiyle irtikabın, farklı tanımlamalar gereğince farklı suç tipleri olduğu savunulmaktadır²²⁰. Hata suretiyle irtikap suçu ise kanunen yapılmış atıf dikkate alınarak ikna suretiyle irtikap suçunun bir

²²⁰ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*; 1058; İsmail Çınar, “İcbar Suretiyle İrtikap Suçu (TCK m. 250/1)”, *Türk Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 2023,347, <https://openaccess.tau.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12846/1016> (E.T. 01/12/2024).

işleniş biçimi olarak dikkate alınmıştır²²¹. Hali hazırda TCK'nın 250. maddesinin gerekçesinde, hata suretiyle irtikap suçunun; ikna suretiyle irtikap suçunun işleniş şekillerinden biri olduğu da belirtilmiştir²²².

İcbar, ikna ve hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçları 765 sayılı mülga TCK zamanında da yer almaktaydı²²³. Suç, Kanun'un 209. maddesinde üç fıkra halinde düzenlenmiş, ilk fıkroda icbar, ikinci fıkroda ikna ve son fıkroda ise hatadan yararlanma suretiyle irtikaba yer verilmişti²²⁴. İcbar suretiyle irtikap suçu maddenin ilk fıkrasında; memurun, sahip olduğu memuriyet sıfatı veya görevini kötüye kullanarak, kendisine veya başkasına haksız para ya da sair yararlar sağlanmasını veya vaatte bulunulmasına bir kimseyi icbar etmesi olarak ifade edilmişti. İkna suretiyle irtikap suçu; irtikap suçunun ikna aracılığıyla işleniş biçimi olarak açıklanmış ve Kanun kapsamında başkaca özel bir hususa yer verilmemişti. Hata suretiyle irtikap suçu ise memurun kanunen almaması gereken bir şeyi ilgili kimsenin hatasından faydalanarak alması olarak düzenlenmişti.

İrtikap suçu açısından yürürlükteki 5237 sayılı TCK ile 765 sayılı mülga TCK arasında benzerlikler bulunsa da suçun unsurları açısından birtakım farklılıklar mevcuttur. Nitekim 765 sayılı mülga TCK'da yer alan memur sıfatı, yürürlükteki TCK ile birlikte yerini kamu görevlisi kavramına bırakmıştır²²⁵. ETCK'da icbar ve ikna suretiyle irtikap suçu, memuriyet sıfatının veya görevinin kötüye kullanılması şartına bağlanmışken; yürürlükteki Kanun'da icbar suretiyle irtikap suçu görevinin sağladığı nüfuzun kötüye kullanılması şartına, ikna suretiyle irtikap suçu ise görevin sağladığı güvenin kötüye kullanılması koşuluna bağlanmıştır²²⁶. Suçun konusu ETCK'da para veya sair yararlar iken; TCK'da konu, yarar olarak belirlenmiştir²²⁷. ETCK'da sağlanacak para veya sair

²²¹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1058; Baytemir, 730; Çınar, 347.

²²² "İkna suretiyle irtikâp suçunu oluşturan hilenin icrai veya ihmali davranışla gerçekleştirilmesi mümkündür. Bu bakımdan, hatadan yararlanmak suretiyle irtikap, ikna suretiyle irtikap suçunun sadece bir işleniş şeklidir ibarettir". Gerekçe için bkz. Yurtcan ve İrtiş, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1273.

²²³ Gülşah Bostancı Bozbayındır, *İrtikap Suçu, Özel Ceza Hukuku Cilt IX Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2021, 80.

²²⁴ 765 sayılı mülga TCK m. 209: "Memuriyet sıfatını veya görevini kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına haksız olarak para verilmesine veya sair menfaatler sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına, bir kimseyi icbar eden memura altı yıldan az olmamak üzere ağır hapis cezası verilir. Yukarıdaki fıkroda yazılı cürüm, ikna suretiyle işlenirse faile dört yıldan altı yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Memur Kanunen almaması gereken bir şeyi diğerinin hatasından yararlanarak almış bulunursa iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir".

²²⁵ Çınar, 349.

²²⁶ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1057.

²²⁷ Baytemir, 742.

yararın haksız olması gözetilmişken; yürürlükteki Kanun'da haksız ibaresi yer almamaktadır²²⁸.

1.4.2. Korunan Hukuki Yarar

Kanun koyucunun irtikap suçunu düzenlemesindeki temel amacının; halkın kamu idaresinin düzenli işleyişine olan inancını koruma ve kamu görevlilerinin sahip olduğu nüfuz ile güveni kötüye kullanarak, vatandaşın zarar görmesini engelleme arzusu olduğu ifade edilmektedir²²⁹. Başka bir ifadeyle, bu suçla halkın kamu idaresinin düzenli işleyişine olan inancı korunmakta ve kamu görevlilerinin görevinin sağladığı üstünlük sayesinde kişilere zarar vermesi engellenmektedir²³⁰. Suç ile devletin mali menfaatlerinin korunması amaçlanmamış, kişilerin devlete olan güvenin sarsılmasının önüne geçilmek istenmiştir²³¹.

İrtikap suçu ile korunmak istenen hukuki değer birden fazladır. Doktrindeki yaygın görüşe göre; suç ile korunmak istenen hukuki değerler, kamu idaresinin düzenli işleyişiyle birlikte kamu idaresinin itibarını koruma ve halkın zarara uğramasını engellemedir²³².

1.4.3. Maddi Unsurlar

1.4.3.1. Fail ve Mağdur

İrtikap suçu, gerçek özgü suçlardan olup yalnızca kamu görevlileri tarafından işlenebilir²³³. İrtikap suçunu düzenleyen kanun maddeleri de dikkate alındığında suçun failinin yalnızca kamu görevlisi olabileceği sonucuna varılacaktır. Çünkü icbar suretiyle

²²⁸ Çınar, 349.

²²⁹ İhsan Akçin, *Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021,514.

²³⁰ Gökcan, 629.

²³¹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1067; Selami Turabi, *İrtikap Suçu (TCK m. 250)*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017,82.

²³² Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1066-1067; Doğan Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 13. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, 713; Turabi, 66. Farklı görüş için bkz. Çınar s. 354. Yazara göre irtikap suçunun koruduğu hukuki değerler; kişilerin anayasal haklarından olan devlet organları karşısında eşit muamele görme hakkı ile birlikte vatandaşların, kamu personellerinin hukuka uygun bir biçimde hareket etmelerini isteme haklarıdır.

²³³ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1077; Bostancı Bozbayındır, *İrtikap Suçu*, 82; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1104; Tezcan, vd., 1296; Yurtcan ve İrtiş, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1269.

irtikap suçu, kamu görevlisinin görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanma şartına tabi tutulmuşken; ikna ve hatadan yararlanma şeklindeki irtikap suçları, kamu görevlisinin görevinin sağladığı güvenin kötüye kullanılması koşuluna tabi tutulmuştur. Madde hükmünün açık lafzı gereği, failin kamu görevlisi sıfatına sahip olması bu suç için kurucu unsur niteliğindedir²³⁴.

Kamu görevlisinin suçun faili olarak kabul edilebilmesi için kamu görevliliği sıfatının hukuka uygun bir şekilde kazanılmış olması gerekir²³⁵. Kanuna aykırı olarak fiilen üstlenilen kamu görevliliği, fail olmak için yeterli değildir. Ayrıca, Kanun'da belirtilen ihlal fiilinin kamu görevlisi olmayan bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi durumunda başka suçlar oluşabilirse de irtikap suçu oluşmaz²³⁶.

Suçun işlenmesi anında kamu görevlisi sıfatına sahip olmak yeterlidir. Bu sıfatın sonradan kaybedilmesi ya da kamu görevlisinin görevi başında olmadan kanunen yasaklanan eylemi gerçekleştirmesi suçun oluşumu açısından önem taşımaz²³⁷. Bu kapsamda, kamu görevlisinin irtikap suçunu oluşturan hareketini, mesai saatleri dışında veya hafta sonu gerçekleştirmesi halinde dahi suç oluşacaktır²³⁸.

İrtikap suçunda birden fazla mağdur olduğu kabul edilmektedir²³⁹. Mağdurlardan ilki, manevi zor kullanılarak icbar edilen, ikna vasıtasıyla aldatılan veya hatasından yararlanan kişidir²⁴⁰. Ancak icbar, ikna fiillerine maruz kalan veya hatasından yararlanan kişi ile yarar sağlayan kişinin, aynı kişi olması irtikap suçunun oluşumu açısından mecburiyet arz etmemektedir²⁴¹. Böyle durumlarda icbar veya ikna edilen ile hatasından yararlanan kişi mağdur; yarar sağlanan kişi ise suçtan zarar gören olarak kabul edilmelidir²⁴².

Yukarıdaki bilgilerin yanı sıra suçun düzenlendiği yer ve suçla korunan hukuki yarar da dikkate alındığında, toplumu oluşturan herkesin de mağdur olduğu kabul

²³⁴ Akçin, 515.

²³⁵ Bostancı Bozbayındır, *İrtikap Suçu*, 84; M.R. Koca, 245.

²³⁶ Gökcan, 631.

²³⁷ Baytemir, 732; Bostancı Bozbayındır, *İrtikap Suçu*, 84; M.R. Koca, 245.

²³⁸ Baytemir, 732.

²³⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1078; Bostancı Bozbayındır, *İrtikap Suçu*, 85.

²⁴⁰ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1078; Bostancı Bozbayındır, *İrtikap Suçu*, 84; Gökcan, 634; Meran, 238.

²⁴¹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1078; Baytemir, 732; Tezcan, vd., 1296.

²⁴² Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1078; İzzet Özgenç, *İrtikap ve Rüşvet Suçları*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012, 42.

edilmektedir²⁴³. Nitekim Yargıtay, irtikap suçunun millete ve devlete karşı suçlar bölümünde düzenlendiğini gözeterek toplumu oluşturan herkesin mağdur olduğunu belirtmiştir²⁴⁴. Bunun yanı sıra irtikap suçunun eylemini gerçekleştiren kamu görevlisinin tabi olduğu kurum da düzen ve işleyişin bozulması sebebiyle suçtan zarar gören sıfatına sahiptir²⁴⁵. Yargıtay vermiş olduğu bir kararda, kamu görevlisinin görevini ifa ettiği kurum olan Tapu ve Kadastro Müdürlüğünü, suçtan zarar gören kişi olarak kabul etmiştir²⁴⁶.

1.4.3.2. Suçun Konusu

İrtikap suçunun konusu, kamu görevlisine ya da üçüncü bir kişiye sağlanan veya vaat olunan yarardır²⁴⁷. Yarar kavramının neleri kapsadığı ise doktrinde tartışmalı olup madde gerekçesinde kavram açıklanmamıştır. “Yarar” kelimesi Güncel Türkçe Sözlük’te; “*bir işten elde edilen iyi sonuç, avantaj, kazanç, fayda, kâr, çıkar*” olarak ifade edilmiştir²⁴⁸. “Yarar” ifadesinin kapsamı ve doktrinde yaygın olan görüş de dikkate alınarak, yarar kavramının geniş yorumlanması, başka bir deyişle hem maddi hem manevi konu genelinde ele alınması gerekmektedir²⁴⁹. Çünkü irtikap suçunun; hırsızlık, yağma, zimmet gibi suçlardan farklı olarak konusunun mal olmaması nedeniyle, “yarar” ifadesinin salt ekonomik değer olarak anlaşılmaması gerekir²⁵⁰. İrtikabın suç sayılmasının temel nedeni; kamu itibarına duyulan güvenin sarsılması olup mali menfaatler değildir²⁵¹. Bu kapsamda “yarar” kelimesi yalnızca maddi olguları değil, manevi olguları da kapsamaktadır.

²⁴³ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1078; Koca ve Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1105; Özgenç, *İrtikap ve Rüşvet Suçları*, 42; Turabi, 121.

²⁴⁴ Yargıtay 5. CD, T. 10/05/2018, E. 2014/10759, K. 2018/3541, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

²⁴⁵ Gökcan, 634; Turabi, 121.

²⁴⁶ Yargıtay 5. CD, T. 23/06/2016, E. 2014/2938, K. 2016/6697, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

²⁴⁷ Akçin, 522; Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1078; Baytemir, 742; Meran, 238.

²⁴⁸ <https://sozluk.gov.tr> (E.T. 27/03/2024).

²⁴⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1079; Bostancı Bozbayındır, “*İrtikap Suçu*”, 86; Mehmet Nihat Kanbur, “6352 Sayılı Kanun Değişiklikleri Çerçevesinde Türk Ceza Hukukunda İrtikap Suçu (TCK m. 250)”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı, 19 (2), 2013, 1181, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/48280/623841> (E.T. 01/12/2024); Turabi, 127.

²⁵⁰ Çınar, 360; Karşı görüş için bkz. Erkan Sarıtaş, “İcbar Suretiyle İrtikap Suçu (TCK m. 250/1)”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 71 (2), 2022, 705. Yazar tarafından sistematik ve amaçsal yorum dikkate alınarak yarar kelimesinin salt ekonomik değerleri kapsadığı belirtilmiştir, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/issue/70934/1055817> (E.T. 01/12/2024).

²⁵¹ Turabi, 132.

Maddi yararlar; bir borcun ödenmesi, borç vadesinin uzatılması, icranın durdurulması şeklinde olabileceği gibi; bir yerde kısmen veya tamamen kira vermeden oturmak, kendisine veya bir başkasına bedel ödemeksizin hayat sigortası temin ettirmek gibi görünüm kazanabilir²⁵². Bu açıdan maddi yarar, failin veya bir başkasının ekonomik durumunda iyileşme gerektiren her türlü edimi kapsamaktadır²⁵³.

Manevi yarar; faili manevi bakımdan değiştirerek onu tatmin eden olgulardır²⁵⁴. Tartışmalı olmakla birlikte cinsel arzuların tatminini, doktrinde manevi yarar kapsamında değerlendiren yazarlar bulunmaktadır²⁵⁵. Cinsel tatminin yanı sıra failin açıklanmasını istemediği bir bilginin saklanması²⁵⁶ veya failin veya bir başkasının bir otelde ağırlanması da manevi yarara örnek niteliğindedir²⁵⁷. Dolayısıyla, failin manevi ihtiyaçlarının tatminini sağlayan her şey yarar kapsamında değerlendirilmelidir²⁵⁸.

İrtikap suçunun konusu olan yararın, meşruiyeti kapsamında doktrinde birlik bulunmamaktadır. Bir grup yazara göre, sağlanan yarar veya verilmiş vaat, kamu görevlisinin hakkı ise başka suçlar oluşsa da irtikap suçu oluşmaz²⁵⁹. Karşı görüşte bulunan yazarlara göre ise Kanun'da yararın haksızlık vurgusuna atıf yapılmaması dikkate alınmış, bu sebeple sağlanan veya vaat edilen yararın, haklı olması halinde dahi irtikap suçunun oluşacağı ifade edilmiştir²⁶⁰. İrtikap suçunun konusu olan yarar kavramında, haklılık durumunun dikkate alınmaması yönündeki fikir daha isabetlidir. Çünkü 765 sayılı mülga TCK'daki suçun konusunda yer alan haksız ibaresi yürürlükteki TCK'da bulunmamaktadır. Bu nedenle, sağlanan veya vaat olunan yarar, kamu görevlisinin hakkı olması halinde dahi diğer şartlar oluşmuşsa irtikap suçu gündeme gelebilmelidir.

²⁵² Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1079.

²⁵³ M.R. Koca, 300.

²⁵⁴ Akçin, 522.

²⁵⁵ Akçin, 522; Bostancı Bozbayındır, *İrtikap Suçu*, 87 Karşı görüş için bkz. Gökcan, 643; Tezcan, vd., 1296. Yazarlara göre mağdurun zor durumundan faydalanılarak cinsel birliktelik sağlama halinde irtikap suçunun değil, cinsel saldırı suçunun gündeme gelmesi gerekmektedir.

²⁵⁶ Çınar, 359.

²⁵⁷ Akçin, 522.

²⁵⁸ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1079.

²⁵⁹ Gökcan, 644; Kanbur, 1181; Meran, 239; M.R. Koca, 301.

²⁶⁰ Çınar, 363. Yazara göre irtikap suçu açısından yapılmış değişiklikler, rüşvet suçunu düzenleyen maddenin değişiklikleri ile birlikte ele alınmış ve yarar kavramında haksızlık olgusunun aranmaması gerektiği vurgulanmıştır. Tezcan, vd., 1297. Yazarlara göre haksız ibaresinin kanunda yer almaması sebebiyle haklı yararların temini halinde de irtikap suçu oluşacaktır.

Yararın verilili, ciddi bir iradenin ürünü olmalıdır²⁶¹. Sağlanan veya vaat olunan yarar, icbar ve hile niteliğindeki hareketlerden sonra gerçekleşmeli, irtikap teşkil eden eylemlerle yarar arasında nedensellik ilişkisi bulunmalıdır²⁶². Son olarak yarar, doğrudan kamu görevlisine veya bir üçüncü kişiye sağlanmalıdır.

1.4.3.3. Hareket

1.4.3.3.1. İcbar Suretiyle İrtikap

İcbar suretiyle irtikap, TCK'nın 250. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiştir. Kamu görevlisinin, görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanarak kendisine veya bir başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi icbar etmesi yasaklanan fiildir. Madde lafzı dikkate alındığında, suçun oluşması için icbar sayılacak eylemlerin görevin sağladığı nüfuzdan faydalanılarak gerçekleştirilmesi ve eylem sonucunda kendisi ya da bir başkası için bir yarar veya bu yönde bir vaat alınması gerekmektedir²⁶³.

TCK'nın 250. maddesinin ilk fıkrasına eklenen cümle ile icbar; kamu görevlisinin haksız tutum ve tavırları karşısında, kişilerin haklı bir işinin görülmeyeceği veya gereği gibi yerine getirilmeyeceği endişesiyle kamu görevlisine veya üçüncü bir kişiye menfaat temin etmesi olarak düzenlenmiştir. Bir görüşe göre; irtikap suçunda yer verilmiş olan icbar fiili, bir tür zorlama olup failin mağdur üzerinde baskı kurarak iradesini etki altına alması ve bu baskı sonucunda mağdurun farklı bir şekilde davranmasının mümkün olmamasıdır²⁶⁴. Benzer bir görüşe göre icbar etme fiili; zorlama ve mağdurun imkansızlığından yararlanma manasına gelmektedir²⁶⁵. Bu kapsamda icbar; mağdurun, gerçekte arzu etmiş olduğundan farklı olarak tavır sergilemeye sevk edilmesi olarak ifade edilebilir²⁶⁶.

İrtikap suçunu düzenleyen madde gerekçesinde icbarın, yağma suçunun oluşmasına sebebiyet verecek cebir veya tehdit boyutunda olmaması gerektiği vurgulanmıştır²⁶⁷.

²⁶¹ Meran, 239.

²⁶² Bostancı Bozbayındır, *İrtikap Suçu*, 87.

²⁶³ Akçin, 524; Çınar, 364; Meran, 240.

²⁶⁴ Yurtcan ve İrtiş, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1266.

²⁶⁵ Soyaslan, 714.

²⁶⁶ Tezcan, vd., 1297.

²⁶⁷ Yurtcan ve İrtiş, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1273.

Başka bir deyişle, icbardan söz edilebilmesi için maddi bir cebirden ziyade manevi bir zorlamanın varlığı gerekir²⁶⁸. Kamu görevlisinin, icbar teşkil eden eyleminde maddi bir cebir olması halinde irtikap suçu değil, yağma suçu gündeme gelir²⁶⁹. Nitekim madde gerekçesinde, gerçekleştirilen fiilde cebir veya tehdidin bulunması hususu, yağma suçunun unsuru olarak açıklanmıştır. Dolayısıyla, icbarda maddi cebir niteliği taşıyan olgular mevcut olmamalıdır.

İcbar suretiyle irtikap suçunda yer alan manevi anlamda zorlama, bir yarar sağlama veya vaatte bulunulması amacıyla mağdurun iradesini doğrudan veya dolaylı bir şekilde etki altına alan her türlü harekettir²⁷⁰. Her ne kadar icbar, tehdit ve cebir boyutuna ulaşmayan hareket olsa da belli bir yoğunlukta, ciddiyette ve mağdurun iradesini etki altına almaya elverişli olmalıdır²⁷¹. Yargıtay bir kararında icbarın, belirli bir manevi şiddete ulaşması ve ciddi olması gerektiğinin altını çizmiş, aranan kişiye menfaat sağlaması halinde hakkında yasal işlem yapılmayacağını bildirimini, icbarda bulunması gereken özellikler kapsamında değerlendirmek suretiyle icbar suretiyle irtikap suçu olarak değerlendirmemiştir²⁷². Daha eski tarihli bir Yargıtay kararında ise vergi memuru olan sanığın, mükellefin yoklama defterini tutmama karşılığında mükelleften ücret talep etmesi manevi anlamda zorlama şeklinde nitelendirilmiş ve eylem cebri irtikap olarak kabul edilmiştir²⁷³.

İcbarın elverişliliği objektif şekilde değerlendirilmelidir²⁷⁴. İcbar, o hal ve şartlarda, objektif bir biçimde tezahür etmeli ve mağdur, aleyhine yapılmış icbardan kolaylıkla kurtulma olanağına sahip olmamalıdır²⁷⁵. Yargıtay, çok acil müdahaleye gereksinim duymayan hastanın, farklı bir sağlık kuruluşuna veya doktora tedavi şansı varken dört ay süreyle aynı doktora yarar sağlamasını icbar olarak saymamıştır²⁷⁶. Dolayısıyla, kamu

²⁶⁸ Akçin, 533; Meran s. 240; Özgenç, *İrtikap ve Rüşvet Suçları*, 16.

²⁶⁹ Tezcan, vd., 1299.

²⁷⁰ İlhan Üzülmüş, “Yeni Ceza Kanunu’nda İrtikap Suçu”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 2006, 284, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/262676> (E.T. 01/12/2024).

²⁷¹ Gökcan ve Artuç, 1355; Özgenç, *İrtikap ve Rüşvet Suçları*, 24.

²⁷² Yargıtay 5. CD, T. 02/06/2016, E. 2014/5562, K. 2016/5792, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

²⁷³ Yargıtay 1. CD, T. 17/05/1978, E. 1978/1520, K. 1978/1783, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>, (E.T. 29/11/2024).

²⁷⁴ Özen, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Temel Suç Tipleri*, 472; Tezcan, vd., 1301.

²⁷⁵ Gökcan, 652-653.

²⁷⁶ Yargıtay 5. CD, T. 12/03/2012, E. 2008/3634, K. 2012/1861, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

görevlisi failin tutum ve davranışlarından, mağdurun kolayca kurtulabileceği haller icbar suretiyle irtikap kapsamına girmeyecektir.

Elverişli bir icbara rağmen failin bundan etkilenmemesi halinde icbar suretiyle irtikap suçunun teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilmelidir²⁷⁷. Yargıtay; mağdurların, işlerinin yerine gelmesi için sanıklara seri numaraları alınmış paralar verdiğini ancak bu eylemden sonra yetkili kurumlara şikâyetle bulunduklarını konu edinen olayda, mağdurların amacının yarar sağlama olmayıp olayın ortaya çıkmasını isteme olduğunu belirterek, teşebbüs aşamasında kalmış icbar suretiyle irtikap suçunun oluştuğu tespitinde bulunmuştur²⁷⁸. Bu noktada belirtilmelidir ki; mağdurların sağladığı veya vaat ettiği yararın hukuka aykırı olduğunu bilmesi, suçun oluşması açısından önem arz etmemektedir²⁷⁹. Önemli olan kamu görevlisinin, sanığın haklı bir işi için hukuka aykırı talebinin mevcudiyetidir. Nitekim bir kararında Yargıtay, bilardo salonunun kapatılacağı endişesiyle gayri meşru olduğunu bildiği bir paranın, işletme sahibi tarafından sanığa ödenmesi olayında, cebri irtikap hükümlerinin uygulanması gerektiğini açıklamıştır²⁸⁰.

Kamu görevlisi, icbar sayılan fiilini gerçekleştirirken “görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak” suretiyle hareket etmelidir. Bu durum, irtikap suçunu düzenleyen madde metninde; “*görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle*” denilmek suretiyle belirtilmiştir. Bu ifadede yer alan “nüfuz” deyiminden; “*kamu görevlisine kanun tarafından bahsedilen, kamusal iktidarın, buyurma gücünün ve erkin*” anlaşılması gerekmektedir²⁸¹. Nüfuzun kullanılması ise sahip olunan gücün, somut adımlarla kişi üzerinde hissettirilmesi olarak tarif edilebilir²⁸². Bu kapsamda, kamu görevlisine, Kanun tarafından verilmiş iktidarın, Kanuna uygun olarak kullanılmamış olması görevin sağladığı nüfuzun kötüye kullanılması anlamına gelir²⁸³. Başka bir ifadeyle, Kanun

²⁷⁷ Tezcan, vd., 1301; Üzülmüş, “Yeni Ceza Kanunu’nda İrtikap Suçu”, 287.

²⁷⁸ Yargıtay 5. CD, T. 28/06/2021, E. 2016/8913, K. 2021/3168, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

²⁷⁹ Gökcan, 653.

²⁸⁰ Yargıtay 5. CD, T. 07/10/1981, E. 1981/2594, K. 1981/2943, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

²⁸¹ Zeki Hafızogulları, Muharrem Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millete ve Devlete Karşı Suçlar*, 1. Baskı, U S-A Yayıncılık, Ankara 2016, 23.

²⁸² Çınar, 402.

²⁸³ Hafızogulları ve Özen, 23.

kapsamında öngörölmüş erklerin kamu görevlisi tarafından kötüye kullanılması irtikap suçunun temelidir²⁸⁴.

Kamu görevlisinin, görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanabilmesi için yapılması istenen işin göreviyle bağlantı içerisinde bulunması gerekir²⁸⁵. Kamu görevlisinin görevli bulunmadığı bir işte nüfuzunu kullanması mümkün değildir²⁸⁶. Kamu görevlisinin, görev ve yetkisinde olmayan bir şey için çıkar sağlamaya çalışması irtikap suçunu değil, duruma göre nüfuz ticareti veya dolandırıcılık suçunu gündeme getirebilir²⁸⁷. İrtikap suçu bir görev suçu olup failin görev alanına giren veya yaptırabileceği işte görünüm kazanabilir.

1.4.3.3.2. İkna Suretiyle İrtikap

TCK'nın 250. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen ikna suretiyle irtikap; kamu görevlisinin, görevinin sağladığı güveni kötüye kullanarak hileli hareketlerle, kendisine veya bir başkasına yarar sağlama veya bu yönde vaatte bulunulmasına, bir kimseyi inandırmasıdır. Nitekim, ikna suretiyle irtikap suçu madde gerekçesinde, kamu görevlisinin; bir kimseyi, hileli hareketler ile kendisi ya da üçüncü bir kişi için yarar sağlama veya yarar sağlama yönünde vaatte bulunulmasına ikna etmesi olarak hüküm altına alınmıştır. Yine gerekçede hileli hareketin, kamu görevinin sağladığı güvenin kötüye kullanılması suretiyle gerçekleştirilmesi gerektiği de ifade edilmiştir²⁸⁸. O halde, ikna suretiyle irtikap suçunda, kamu görevinin sağladığı güvenden yararlanılarak hileli hareketlerle mağdurun iradesi etki altına alınmakta ve iradesi fesada uğrayan mağdur, kamu görevlisi veya başkası için yarar veya vaade ikna edilmektedir.

İrtikap suçunu düzenleyen maddenin ilk fıkrasında kamu görevlisi, emelleri doğrultusunda mağduru icbar ederken burada ikna etmektedir. İkna; *“failin, hileli hareketlerle mağduru aldatarak kendisi veya başkası için menfaat teminine inandırmasıdır”*²⁸⁹. Fail mağduru ikna ederken görevinin sağladığı güvenden faydalanarak hileli hareketlerle mağduru aldatmalıdır. Kuşkusuz, kamu görevlisi

²⁸⁴ Yurtcan ve İrtiş, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1266.

²⁸⁵ Akçin, 526; Gökcan ve Artuç, 1355.

²⁸⁶ Gökcan, 647.

²⁸⁷ Gökcan, 648.

²⁸⁸ Gerekçe için bkz. Yurtcan ve İrtiş, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1273.

²⁸⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1060; Soyaslan, 717.

tarafından başvurulmuş hileli hareket, aldatıcı niteliğe haiz ve elverişli olmalıdır²⁹⁰. Hile bir nevi nitelikli yalan olup belirli bir yoğunlukta ve ustaca kullanılmalı bu hile sonucunda mağdur, menfaat veya bu yönde vaat bulunmalıdır²⁹¹. Dolayısıyla, salt tavsiye niteliğindeki hareketler, ikna olarak değerlendirilemez²⁹².

Kamu görevlisi hileli hareketleri, görevinin sağladığı güveni kötüye kullanarak gerçekleştirmelidir. Madde metninde yer alan; “*görevinin sağladığı güveni kötüye kullanmak suretiyle*” ibaresi bu durumu ifade etmektedir. Görevin sağladığı güven, kamu görevlisinin görevlerine uygun hareket edeceği hususunda kamuda oluşan duygudur²⁹³. Görevin sağladığı güvenden faydalanılarak gerçekleştirilen hileli hareket, bu suçu dolandırıcılık suçundan ayırmaktadır²⁹⁴. İkna suretiyle irtikap suçunun oluşması için hileli hareket ile görevin sağladığı güven arasında uygun illiyet bağı kurulmalıdır²⁹⁵.

İcbar suretiyle irtikap suçunda mağdur, sağlamış veya vadetmiş olduğu menfaatin haksız olduğu bilincindeyken; ikna suretiyle irtikapta, sağlanan veya vadedilen yararın haksız olduğunu bilmemektedir²⁹⁶. Çünkü ikna suretiyle irtikapta fail tarafından icra edilen eylem, görevin sağladığı güven kötüye kullanılarak hileli hareket etme şeklinde gerçekleşmektedir. Bu eylem nedeniyle mağdur, sağladığı veya vaat ettiği çıkarın haksızlık olduğunun farkına varamamaktadır.

1.4.3.3.3. Hatadan Yararlanma Suretiyle İrtikap

İrtikap suçunun bir diğer işleniş şekli ise hatadan yararlanma suretiyle gerçekleşmektedir. Hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçu TCK’nın 250. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. Madde lafzına göre; ikna suretiyle irtikap suçunun, kişinin hatasından yararlanılarak işlenmesi halinde, hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçu

²⁹⁰ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1074; Özen, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Temel Suç Tipleri*, 474.

²⁹¹ Akçin, 552.

²⁹² Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1074; Meran, 247.

²⁹³ Çınar, 404.

²⁹⁴ Baytemir, 741; Bostancı Bozbayındır, *İrtikap Suçu*, 97.

²⁹⁵ Hafizoğulları ve Özen, 26.

²⁹⁶ Tezcan, vd., 1306; Turabi, 90. Karşı görüş için bkz. Meran, 247. Yazara göre; failin hileli hareketlerine kanmayan mağdurun buna rağmen haksız olduğunu bildiği menfaati temin etmiş olması halinde de ikna suretiyle irtikap suçu oluşacaktır.

gündeme gelecektir. Madde gerekçesinde, hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçunun, ikna suretiyle irtikap suçunun bir işleniş türü olduğu ifade edilmiştir.

Bu fıkra da yer alan irtikap türünde mağdur; bilgisizliği, tecrübesizliği gibi sebeplerle hata içerisinde olup fail olan kamu görevlisi, mağdurun hatasından yararlanarak menfaat temini veya bu yönde bir vaat almaktadır²⁹⁷. Ancak, mağdurun hataya düşmesinde kamu görevlisinin herhangi bir payı bulunmamalıdır²⁹⁸. Başka bir deyişle, mağdur kamu görevlisinin yanına geldiğinde halihazırda hata içerisinde olmalıdır²⁹⁹. Uyuşmazlığa konu olmuş bir olayda Yargıtay; ölçü ve ayar memuru olarak görev yapan sanığın, katılanlara ait olan benzin istasyonunda yakıt tankının ölçü ve ayarını yaptığı, bu işin ücretini soran mağdurlardan işlem ücreti tahsil ettiği olayda hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçunun işlendiğine hükmetmiştir³⁰⁰. Belirtilmelidir ki; mağduru hataya sevk eden kamu görevlisinin kendisi ise bu durumda hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçu değil, ikna suretiyle irtikap suçu gündeme gelir³⁰¹.

Hatadan yararlanma suretiyle irtikapta, mağdurun hatasını fark eden kamu görevlisi, bir nevi susma içerisinde olup ihmali hareketle suçu işlemektedir³⁰². Madde gerekçesinde, ikna suretiyle irtikap suçunun icrai ya da ihmali bir davranışla işlenebileceği belirtilmiştir. Buna göre, hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçu, ihmali davranışla gerçekleştirilen ikna suretiyle irtikap suçunun bir görünümü olarak kabul edilmelidir³⁰³.

Hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçunda, kanun koyucu ikna suretiyle irtikap suçuna atıf yapmıştır. O halde ikna suretiyle irtikap suçunda olduğu gibi bu suç türünde de fail olan kamu görevlisi, görevinin sağladığı güveni kötüye kullanmalıdır³⁰⁴. Esasında, mağdurun hatasını fark edip onu düzeltmeyen kamu görevlisi, hali hazırda görevinin

²⁹⁷ M.R. Koca, 298.

²⁹⁸ Özen, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Temel Suç Tipleri*, 474. Karşı görüş için bkz. Soyaslan, 718. Yazara göre, mağdurun hatasının kaynağı, failin hileli hareketleri de olabilir.

²⁹⁹ Gökcan ve Artuç, 1356.

³⁰⁰ Yargıtay 5. CD, T. 09/10/2012, E. 2010/2419, K. 2012/10002, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

³⁰¹ Akçin, 558; Meran, 247.

³⁰² Hafızoğulları ve Özen, 28; Kanbur, 1195.

³⁰³ Akçin, 559.

³⁰⁴ Akçin, 558; Gökcan ve Artuç, 1356.

sağladığı güveni kötüye kullanmaktadır. Çünkü kamu görevlisi, yanılgıya düşen ilgilileri, görevi nedeniyle uyarma veya doğru bilgilendirme sorumluluğu altındadır³⁰⁵.

1.4.3.4. Netice

İrtikap suçunun tamamlanması için icbar veya ikna edilen ya da hatasından yararlanan mağdurun, suçun failine veya bir başkasına bir yarar sağlaması veya bu yönde bir vaatte bulunması gerekmektedir³⁰⁶. Yarar sağlanması, icbar, ikna veya hatadan yararlanma fiillerinden sonraki bir süreçte, fakat işlemin yapılması sırasında önce veya işlem anında gerçekleşmelidir³⁰⁷. Aksi takdirde vaatte bulunma gündeme gelir. Buna göre; suçun tamamlanma anı, haksız çıkarın sağlanması veya vaadin alınmasıdır³⁰⁸.

“Yarar sağlamak” ibaresinden, konu kapsamında yarar temin etmek anlaşılmalıdır³⁰⁹. Suç konusu yararın temin edileceğine dair şüphelerin ortadan kaldırılmasıyla sağlama unsuru gerçekleşir³¹⁰. Bu kapsamda; sağlamak, vaatte bulunmaktan öte vermeden önceki safhayı ifade etmektedir³¹¹. Sağlamak eylemi, yararın devrini gerektirmemekte yalnızca sağlanan yararda kamu görevlisine tasarruf ehliyeti kazandırmaktadır³¹². Başka bir ifadeyle, sağlama hususu, tasarrufla yetkili hukuki zilyet kavramı kapsamında değerlendirilmelidir³¹³.

“Yarar vaadi” ise mağdurun, faile veya bir üçüncü kişiye menfaat temin edeceğini bildirmesi olarak ifade edilebilir³¹⁴. Başka bir deyişle vaat, mağdurun bir yarar sağlayacağı sözü vermesidir³¹⁵. Vaadin verilmesi herhangi bir şekle tabi olmayıp sözlü veya yazılı bir şekilde gerçekleşebilir³¹⁶. Vaat, doğrudan veya dolaylı bir şekilde verilebileceği gibi koşula da tabi tutulabilir³¹⁷. Suçla korunan hukuki değer dikkate alındığında, vaadin konusunun imkânsız olması halinde dahi verilmiş vaat geçerli bir

³⁰⁵ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1075.

³⁰⁶ Meran, 245; Tezcan, vd., 1309.

³⁰⁷ Akçin, 562.

³⁰⁸ Turabi, 250.

³⁰⁹ M.R. Koca, 251.

³¹⁰ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1069.

³¹¹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1069; M.R. Koca, 251.

³¹² Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1069; Özgenç, *İrtikap ve Rüşvet Suçları*, 38.

³¹³ Akçin, 563.

³¹⁴ Baytemir, 735.

³¹⁵ Gökcan ve Artuç, 1356; Tezcan, vd., 1309.

³¹⁶ Baytemir, 735.

³¹⁷ Akçin, 563.

vaattir³¹⁸. Gerekçede belirtildiği üzere; yalnızca yarar vaadinde bulunulması, izlenen suç politikası gereğince tamamlanmış suç gibi kabul edilir. Böylelikle, suçun oluşması için maddi bir zararın varlığı zorunlu değildir³¹⁹.

Gerek icbar gerekse ikna suretiyle irtikap suçunun “ani bir suç” olduğu belirtilmiştir³²⁰. Gerçekleştirilen eylemler icbar veya ikna etmekten ibarettir³²¹. Yarar vaadinde bulunulması halinde dahi suçun tamamlanacağına kabul edilmesi, bu suçu “sırf hareket suçu” olarak nitelendirme imkânı sağlamaktadır³²².

Hatadan yararlanmak suretiyle irtikap suçu, ihmali hareket ile işlenebilen bir suç türüdür. Nitekim madde gerekçesinde hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçu, ikna suretiyle irtikap suçunun ihmali hareket ile işlenebilen türü olarak ifade edilmiştir. Hareketin ihmal vasfı gereğince hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçunda netice, harekete bitişiktir³²³.

1.4.4. Manevi Unsur

TCK’nın 250. maddesinde hüküm altına alınmış olan irtikap suçları, kasten işlenebilen suçlardır³²⁴. Buna göre; fail, kastın doğrudan bir sonucu olarak sağlanacak veya vaat edilecek yararın, görevinin sağladığı nüfuzun ve güvenin kötüye kullanılması suretiyle gerçekleştiğini bilmeli ve istemelidir³²⁵. Kanuni bir düzenlenmesi olmaması itibariyle irtikap suçları taksirle işlenemez. Ayrıca, suçun failinin bir kazanç saikiyle hareket ettiğine itibar edilmemesi nedeniyle suçun genel kast ile işlenmesi yeterli olup özel kast gerekmemektedir³²⁶. Suçun doğrudan kast ile işlenmesi zorunlu olmayıp olası kast ile işlenmesi de mümkündür³²⁷.

³¹⁸ Turabi, 131.

³¹⁹ Baytemir, 733.

³²⁰ Hafizoğulları ve Özen, 25-27.

³²¹ Hafizoğulları ve Özen, 25-27.

³²² Özen, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Temel Suç Tipleri*, 476.

³²³ Akçin, 575.

³²⁴ Akçin, 565; Artuk vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1079; Baytemir, 742; Soyaslan, 717; Tezcan, vd., 1310; Turabi, 134.

³²⁵ M.R. Koca, 302.

³²⁶ Gökcan, 663; Turabi, 135.

³²⁷ Bostancı Bozbayındır, *İrtikap Suçu*, 101; Baytemir, 742; Sarıtaş, 714; Turabi, 135; Karşı görüş için bkz. Hafizoğulları ve Özen, 29. Yazarlara göre irtikap suçlarının olası kast ile işlenmesi mümkün değildir.

1.4.5. Nitelikli Hal

5237 sayılı TCK m.250’de üç farklı türde irtikap suçu düzenlenmiş olup kanun koyucu tarafından her bir suç açısından ayrı yaptırımlar öngörülmüştür. İrtikap suçlarında daha ağır cezayı öngören bir nitelikli hal bulunmamaktadır. TCK m.250/4’de ise daha az yaptırımı öngören nitelikli hal düzenlenmiştir. Madde fıkrasına göre; “*irtikap edilen menfaatin değeri ve mağdurun ekonomik durumu göz önünde bulundurularak, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir*”. Her ne kadar kanun koyucu, irtikap edilen menfaatin değeri ibaresini kullanmış olsa da bu fıkranın uygulanması için menfaatin sağlanması şartı bulunmamaktadır³²⁸.

Madde lafzı gereğince, indirim yapılabilmesi için hem menfaatin değeri dikkate alınmalı hem de mağdurun ekonomik durumu gözetilmelidir³²⁹. Bir Yargıtay kararında, mağdurun ekonomik durumu araştırılmaksızın verilmiş olan kararın hukuka aykırı olduğu kabul edilmiştir³³⁰. Menfaatin değeri belirlenirken genel ekonomik durum gözetilmeli, mağdurun ekonomik durumu belirlenirken yaşam düzeyi ve geliri dikkate alınmalıdır³³¹. Madde metninde yer alan “indirilebilir” ibaresi dikkate alındığında, söz konusu indirimin yapılmasının hâkimin takdirine bırakıldığı ise açıktır.

³²⁸ Gökcan ve Artuç, 1356.

³²⁹ Tezcan, vd., 1310; Yurtcan ve İrtiş, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1270.

³³⁰ Yargıtay 5. CD, T. 27/03/2015, E. 2014/9521, K. 2015/8943, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

³³¹ Soyaslan, 719.

İKİNCİ BÖLÜM

DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU

2.1. DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU VE SUÇUN UNSURLARI

2.1.1. Genel Olarak

Denetim görevinin ihmali suçu, Türk Ceza Kanunu’nun İkinci Kitabının Dördüncü kısmında, “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” başlığı altında, “*Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*” Bölümü kapsamında 250. maddede; “(1) *Zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur. (2) Denetim görevini ihmal ederek, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlayan kamu görevlisi, üç aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” şeklinde yaptırım altına alınmıştır. Kanun koyucu ilk fıkra da özel bir yaptırım öngörmemiş ve denetim sorumluluğu bulunan kamu görevlisinin, kasten göz yumduğu zimmet ya da irtikap suçunun müşterek faili olacağını belirlemiştir. Maddenin ikinci fıkrasında ise denetimle görevli kamu görevlisinin, denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlaması, ceza kanununu ihlal edici eylem olarak nitelendirilmiştir. İkinci fıkra da yer alan bu düzenleme, ilk fıkradan farklı bir sonuca da tabi tutulmuştur. Çünkü denetim görevini kasten ihmal ederek zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlama fiili, zimmet veya irtikap suçuna müşterek faillik kapsamında değerlendirilmemiş; suçun cezası bağımsız bir nitelikte düzenlenerek üç aydan üç yıla kadar hapis cezası yaptırımına tabi tutulmuştur. Böylelikle, denetim görevini kasten göz yumma fiili ile yerine getirmeyen kamu görevlisinin sorumluluğu zimmet veya irtikap suçuna bağlanmışken; denetim görevini ihmal eylemi, bağımsız bir suç olarak yaptırım altına alınmıştır³³². Başka bir ifadeyle, TCK’nın 251/2. fıkrasında yer alan denetim görevinin ihmali eylemi bağımsız bir suç niteliğine sahiptir³³³. Dolayısıyla, doktrinde iki

³³² Bilgehan Savaşçı Temiz, “Denetim Görevini İhmal Suçu (TCK M. 251)”, *Adalet Dergisi*, (72), 2024, 180, <https://dergipark.org.tr/en/pub/adaletdergisi/issue/84587/1483996> (E.T. 01/12/2024).

³³³ Mustafa Arslantürk, *Zimmet, İrtikap, Rüşvet ile Görevi Kötüye Kullanma, Direnme, Görevli ve Görev Suçları BAM 6.CD Kapsamındaki Suçlar – 1 (TCK 247-266 Maddeler)*, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2021, 239.

fikranın da ayrı suçlar olduğu ve TCK'nın 251. maddesinin iki farklı suçu düzenlediği ifade edilmiştir³³⁴. Suçların kimi unsurlarındaki keskin ayrım, her iki madde yönünden farklı sonuçlar öngörülmesi gibi hususlar nedeniyle bu görüşlerin makul olduğu söylenebilir.

İki fıkra halinde düzenlenmiş denetim görevinin ihmali suçu, kendi içerisinde başka farklılıklar da taşımaktadır. İlk fıkroda yaptırıma tabi tutulan, denetim görevini kasten göz yumma eylemi ile yerine getirmeyen fail, işlenen zimmet veya irtikap suçundan haberdar iken; ikinci fıkroda yer alan denetim görevinin ihmali suçunda, kamu görevlisinin işlenen zimmet veya irtikap suçundan haberi bulunmamaktadır³³⁵. Bu durum, TCK m.251 gerekçesinde de izah edilmiş; zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisinin işlenmekte olan suçtan haberdar olduğu ifade edilmiştir. Denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlayan kamu görevlisinin ise işlenen zimmet veya irtikap suçu açısından kastı bulunmadığı belirtilmiş ve iki fıkra arasındaki temel farklılık bu şekilde ortaya koyulmuştur. Esasen, gerekçede temel farklılığın işlenen suçlardan haberdar olma olduğu belirtilmemiş olsaydı da madde metninden bu farklılığın tespiti mümkün olabilirdi. Çünkü işlenen suçlardan haberdarlık hususu, fail tarafından gerçekleştirilen eylemlerin tipik bir yansımasından ibarettir. Başka bir deyişle, zimmet ya da irtikap suçunun işlenmesine göz yuman failin bu suçlardan haberdar olmaması, gerçekleştirdiği eylem kapsamında olanaklı değildir.

Denetim görevinin ihmali suçu, hukukumuzda yeni bir kavram ve suç niteliği vasfı taşımamaktadır. 765 sayılı mülga TCK döneminde de ilgili suç yaptırıma tabi tutulmuş ve 203. maddede; *“Denetim görevini ihmal ederek 202’nci maddenin birinci fıkrasında yazılı zimmetin oluşmasını veya artmasını mümkün kılmış olan kimseye üç aydan iki yıla kadar hapis ve beş yüz bin liradan iki milyon liraya kadar ağır para cezası verilir. Fail, meydana gelen zararın ödenmesinden asıl fail ile birlikte sorumlu tutulur.”* şeklinde düzenlenmişti.

³³⁴ Akçin, 624; Ali Parlar, *İstinaf ve Yargıtay Emsal Kararlarıyla Kamu Görevlileriyle İlgili Suçlar*, Aristo Yayınevi, İstanbul 2017, 300; Baytemir, 816; Gülşah Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali, Özel Ceza Hukuku Cilt IX Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2021, 109; Soyaslan, 720.

³³⁵ Akçin, 623; M.R. Koca, 334; Savaşçı Temiz, 181.

Denetim görevinin ihmali suçuna ilişkin 5237 sayılı TCK ile 765 sayılı mülga TCK'da yer alan düzenlemeler dikkate alındığında birtakım farklılıkların olduğu görülebilecektir. Yürürlükteki TCK'nın aksine 765 sayılı mülga TCK'da, irtikap suçuna herhangi bir atıf yer almamaktadır. Yine, 765 sayılı mülga TCK'da yalnızca basit zimmet suçuna atıf yapılmış, nitelikli zimmet açısından denetim görevinin ihmali suçuna yer verilmemiştir³³⁶. Çünkü, 765 sayılı mülga TCK'nın atıf yaptığı 202. maddenin 1. fıkrasında yer alan zimmet suçu basit zimmet suçu kapsamındadır. Kanun koyucunun yalnızca bu durumu belirtmesi, 765 sayılı mülga TCK zamanında nitelikli zimmet fiilinde denetim görevinin ihmali suçunun oluşmayacağına açık bir işarettir³³⁷.

5237 sayılı TCK'nın 251/1. maddesindeki, denetimle yükümlü kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yumması şeklinde tezahür eden fiili, ETCK zamanında bulunmamaktaydı³³⁸. Ayrıca, her iki Kanunda da hareket denetim görevini ihmal olarak belirtilmiş, ancak ETCK'da geçen “*mümkün kılma*” ifadesi yerine 5237 sayılı TCK'da bu kavrama benzerlik gösteren “*imkân sağlama*” ibaresi yer almıştır. Yine, ETCK'nın 204. maddesi ile TCK'nın 251/2. maddesindeki suçlar, TCK'nın 251/1. maddesinin aksine bağımsız suç niteliğinde kaleme alınmış ve ayrı bir yaptırım öngörülmüştür. İfade edilmelidir ki ETCK'da yaptırım olarak hapis cezası ile birlikte adli para cezası da yer almaktaydı. Halbuki; yürürlükteki düzenlemede suç karşılığında ayrıca adli para cezası yaptırımı öngörülmemiştir.

TCK'nın 251. maddesinin her iki fıkrasında da “*zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine*” ibaresi yer almaktadır. ETCK zamanında bu hususa benzer “*oluşması*” ifadesi yer almış, bununla birlikte “*zimmetin artması*” haline de yer verilerek bu durumda da suçun oluşacağı hüküm altına alınmıştır. Böylece, ETCK döneminde, failin zimmetin oluşması noktasında bir katkısı olmasa da zimmet suçunun artarak devam etmesi halinde de sorumluluğunun bulunduğu düzenlenmiştir³³⁹. Başka bir ifadeyle, ETCK döneminde failin, zincirleme şekilde işlenen zimmet suçuna katkısı halinde de yaptırım öngörülmüştür.

³³⁶ Savaşçı Temiz, 181.

³³⁷ Akçin, 623; Savaşçı Temiz, 181; Sedat Bakıcı, *Açıklamalı Zimmet – İrtikap – Rüşvet Suçları*, Ankara 1988, 164. Yazara göre nitelikli zimmet durumlarında denetimle yükümlü kişi, normal bir denetimle zimmet suçunu ortaya çıkaramıyorsa ETCK'nın 204. maddesinden sorumluluğu gündeme gelmeyecektir.

³³⁸ Baytemir, 818; Gökcan, 771.

³³⁹ Bakıcı, 164.

ETCK zamanında suça ilişkin düzenlemede, denetimle yükümlü kamu görevlisi yerine “kimse” ibaresi yer almaktaydı. 5237 sayılı Kanun’da ise kanun koyucu; failin, “denetimle yükümlü kamu görevlisi” olduğunu belirleyerek failin niteliğini daha açık bir şekilde düzenlemiştir. Son olarak belirtilmelidir ki, ETCK zamanında, zimmet suçu ile oluşan zarardan asıl fail ile birlikte sorumluluk hüküm altına alınmışken; 5237 sayılı Kanun kapsamında böyle bir sorumluluk haline yer verilmemiştir.

5237 sayılı Kanun’da denetim görevinin ihmali suçu kapsamına irtikap suçunun alınması doktrinde olumlu karşılanmış, ayrıca rüşvet suçunun da bu kapsamda düzenlenmesi gerektiğinin altı çizilmiştir³⁴⁰. Suçla korunmak istenen hukuki yarar ve suçun sistematik konumu dikkate alındığında bu görüşün makul olduğu söylenebilecektir.

2.1.2. Korunan Hukuki Yarar

Suçlar, mutlaka korunan bir hukuki yarara dayanırlar³⁴¹. Çünkü, insanların toplum içerisinde varlığını sürdürebilmesi, maddi ve manevi değerlerini geliştirebilmesi için birtakım menfaatlerinin hukuk kurallarıyla korunması zorunluluk arz etmektedir³⁴². Bu noktada hukuki yarar kavramına kısaca atıfta bulunmak gerekir. Hukuki yarar, toplumsal yaşam açısından önem arz eden, ceza hukuku kurallarıyla da korunan yaşamsal değerlerdir³⁴³. Hukuki yarar deyiminden, maddi varlıklar değil; toplumsal yaşamın manevi değerleri anlaşılmalıdır³⁴⁴.

Denetim görevinin ihmali suçunda da toplumsal yaşamdaki birtakım manevi değerlerin korunması hedefiyle hareket edilmiş, bu kapsamda, birden fazla hukuki yararın

³⁴⁰ Akçin, 630; İsmail Malkoç, *Açıklamalı – İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu (Madde 179 – 345) 2. Cilt*, 3. Baskı, Malkoç Kitabevi, Ankara 2008, 2267; Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Caner Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 15. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, 1048; Savaşçı Temiz, 181; Karşı görüş için bkz. Hafizoğulları ve Özen, 32. Yazarlara göre, zimmet konusunda bu tarz bir düzenleme gerekliyken, söz konusu düzenleme irtikap suçu açısından işin mantığı dikkate alınarak yersiz görülmüştür.

³⁴¹ Murat Ceyhan, *Ceza Hukukunda Netice*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2022, 136.

³⁴² Yener Ünver, *Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2003, 443.

³⁴³ Faruk Erem, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 1968, 23, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/632330> (E.T. 01/12/2024); Mahmut Koca, İlhan Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, 118; Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Mehmet Emin Alşahin, Kerim Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 15. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, 384.

³⁴⁴ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 384; Koca ve Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 118.

korunması amaçlanmıştır³⁴⁵. Suçla; kamu idaresinin düzenli işleyişinin temini ve kamuya olan güven ve itibar korunmaktadır³⁴⁶. Bu kabul, suçun “*Kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçlar*” Bölümünde düzenlenmesinin bir sonucudur³⁴⁷.

Denetimle yükümlü kamu görevlisinin, doğru ve dürüst hareket etme sorumluluğu bulunmaktadır³⁴⁸. Dolayısıyla, kanun koyucu, bu suç ile denetimle yükümlü kamu görevlisinin görevinin gereklerinin yerine getirmesini sağlama amacıyla da hareket etmiştir³⁴⁹. Zimmet ya da irtikap suçlarının işlenmesine kasten göz yuman veya denetim görevinin gereklerini yerine getirmeyerek zimmet veya irtikabın oluşmasına imkân hazırlayan denetimle yükümlü kamu görevlisi, toplumun idareye olan güvenini sarsacak ve toplum nazarında kamu idaresinin itibarını zedeleyecektir³⁵⁰. Bahsi geçen durum da kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine zarar verecektir.

Denetim görevinin ihmali suçunu, kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçlar arasında düzenleyen kanun koyucu, idarenin düzenli işleyişini ve idarenin güvenilirliğini sağlamayı hedeflemekte, bu hedeflerinin doğal bir sonucu olarak da kamu idaresinin itibarının korunmasını amaçlamaktadır. İdarenin toplum karşısında güvenilir olması hususu, demokratik bir toplumda zorunlu bir unsur niteliğinde olup söz konusu unsur, idarenin düzenli işleyişi ile temin edilebilir³⁵¹. Başka bir ifadeyle, demokratik toplum yapısı da bahsi geçen suçun düzenlenmesini bir nevi zorunlu kılmaktadır.

Denetim görevinin ihmali suçu ile mali menfaatlerin korunmasının ise amaçlanmadığı kabul edilebilir. Suçun failinin cezalandırılma nedeni maddi değere sahip

³⁴⁵ Savaşçı Temiz, 181.

³⁴⁶ Baytemir, 816; İbrahim Şahbaz, *Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu 3. Cilt (Madde 197 – 345)*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, 3263; M.R. Koca, 332; Mehmet Vehip Ekinci, Mustafa Uslu, Zeki Cığerci, *Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar Zimmet – İrtikap – Rüşvet Denetim Görevini İhmal Görevi Kötüye Kullanma Suçları*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, 74; Parlar, 299; Savaşçı Temiz, 181.

³⁴⁷ Akçin, 624; Baytemir, 816; M.R. Koca, 332.

³⁴⁸ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 109.

³⁴⁹ Gökcan, 770; Hafizoğulları ve Özen, 33. Yazarlara göre denetim görevinin ihmali suçunun hukuki konusu, amirin görevinde güvenilir olması ile bağlantılı olarak kamusal yarardır. Tanım ve normun koruduğu diğer hukuki değerler göz önüne alındığında, kamunun yararının da suçun hukuki konusu bağlamında, yani suçla korunan hukuki değer kapsamında ele alınması yerinde olacaktır. Çünkü, yazarın da belirttiği gibi denetimle yükümlü kamu görevlisinin görevinde güvenilir olması, toplumu oluşturan herkesi ilgilendiren bir menfaat niteliği taşımakta ve bu durum, kamusal yararı oluşturmaktadır.

³⁵⁰ Baytemir, 816; Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 109; Gökcan, 770; Savaşçı Temiz, 182.

³⁵¹ Yargıtay 5. CD, T. 21/01/2021, E. 2020/6667, K. 2021/253, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

şeylere zarar vermesi değil, görevinin gereklerine aykırı olarak hareket etmesidir. Nitekim, denetimle yükümlü fail yapmış olduğu hareketlerle, asıl suçların işlenmesine bir katkı sunmakta veya suçların işlenmesine imkân sağlamaktadır. Denetimle yükümlü failin, zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesi neticesinde maddi bir çıkar elde etmesi de aranmadığı için suçla mali menfaatlerin korunmasının amaçlandığı söylenemeyecektir.

Sonuç olarak denetim görevinin ihmali suçu ile korunmak istenen hukuki yararların; kamu kurumlarının güvenilirliğini ve düzenli işleyişini sağlamak, kamu kurumlarının toplum nazarında itibarını korumak ve denetimle yükümlü kamu görevlilerinin vazifelerini dürüst bir şekilde yerine getirmelerini temin etmek olduğunu söylemek mümkündür.

2.1.3. Maddi Unsur

2.1.3.1. Fail

Her suçta, suça konu hareketi icra eden bir gerçek kişi, yani fail bulunmak zorundadır³⁵². TCK'nın 251. maddesinde yer alan denetim görevinin ihmali suçlarında fail, “denetimle yükümlü kamu görevlisi” olarak belirlenmiştir. Buna göre; failin kamu görevlisi olması yeterli bulunmamakta, ayrıca denetimle yükümlü olması aranmaktadır³⁵³. Failin denetimle yükümlü kamu görevlisi sıfatına sahip olması bu suç için kurucu unsur niteliğindedir³⁵⁴.

Failin, denetimle yükümlü kamu görevlisi olması nedeniyle suç “özgü suç” niteliğindedir³⁵⁵. Özgü suç; “*haksızlığın ve cezalandırılabilirliğin özel olarak öngörüldüğü, fail için belirli bir sorumluluk veya özelliğin düzenlendiği ve faillik alanın sınırlandırıldığı*” suç türüdür³⁵⁶. Bu kapsamda; denetim görevinin ihmali suçu “gerçek özgü suç” kategorisindedir³⁵⁷. Gerçek özgü suç, failin özelliğinin net bir şekilde

³⁵² Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 114.

³⁵³ Baytemir, 816; M.R. Koca, 332; Savaşçı Temiz, 182.

³⁵⁴ Akçin, 624; Ali Parlar, Muzaffer Hatipoğlu, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu (Madde 141 – 345) 2. Cilt*, 1. Baskı, Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, Ankara 2007, 1735.

³⁵⁵ Erdener Yurtcan, *Yargıtay Kararları Işığında Rüşvet – Zimmet – İrtikap – Görevi Kötüye Kullanma (Öteki Kamu Yönetimine Karşı Suçlar)*, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2021, 156; Baytemir, 816; Savaşçı Temiz, 182.

³⁵⁶ Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 115; Tülay Kitapçıoğlu Yüksel, *Özgü Suç*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık A. Ş., İstanbul 2021, 69.

³⁵⁷ Akçin, 624.

açıklandığı suç tipidir³⁵⁸. Dolayısıyla, söz konusu suçta failin sarıh bir şekilde denetimle yükümlü kamu görevlisi olarak belirtilmesi, suçun gerçek özgü suç vasfında olduğunu göstermektedir.

5237 sayılı TCK'ya göre kamu görevlisi; kamusal faaliyete, atama, seçilme veya genel idare esaslarına uygun bir şekilde iştirak eden kişidir. Denetim görevinin ihmali suçunda ise kamu görevlisi olan failin ayrıca denetimle yükümlülük vazifesi de bulunmalıdır. Aksi durumda, TCK'nın 251. maddesindeki suç oluşmayacaktır. Yargıtay bir kararında; gişe veznedarı olan sanığın, denetimle yükümlü olmadığını belirtmiş ve işlenmiş zimmet suçunun asli faili olarak değerlendirilemeyeceğinin altını çizmiştir³⁵⁹. Yargıtay tarafından da belirtildiği üzere bu gibi durumlarda TCK'nın 257. maddesindeki görevi kötüye kullanma suçunun varlığı dikkate alınmalıdır.

“Denetimle yükümlü kamu görevlisi”; zimmet ya da irtikap suçunu işleyen failin hiyerarşik amiri konumunda bulunan veya kamu görevlisini denetimle yetkili ya da kamu görevlisi üzerinde görev gereği denetim vazifesi bulunan kişidir³⁶⁰. TDK Güncel Türkçe Sözlük'te denetim; *“denetleme işi”* olarak tarif edilmişken; yükümlülük, *“bir işi yapma mecburiyeti”* olarak tanımlanmıştır³⁶¹. Bu bilgiler ışığında denetimle yükümlü kamu görevlisi; *“kamu görevlisinin üstlendiği iş üzerinde denetim işini yapma mecburiyetinde olan kişi”* olarak tanımlanabilir. Denetimle yükümlü kamu görevlisine örnek olarak; amir, belediye başkanı, müdür, müdür yardımcısı, genel müdür, yönetim kurulu başkanı, şube başkanı, şef, müfettiş verilebilir³⁶². Yargıtay da bir kararında, şube başkanını denetimle

³⁵⁸ İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013, 190; Kitapçioğlu Yüksel, 179.

³⁵⁹ Yargıtay 5. CD, T. 18/02/2020; E. 2016/3080, K. 2020/6243: *“Suç tarihlerinde PTT Merkez Müdürlüğü veznedarı olarak görev yapan sanık ...'in, merkez kasasını sayarak ve tutanak düzenleyerek devir teslim yapmadığına, her gün mesai başlangıcında ... üzerinden Başmüdürlük Muhasebe Müdürlüğüne günlük mali durum raporları ile merkezin mali durumunu bildirmesi gerektiği halde bazı günler mali durum raporu göndermediğine, gönderdiği bazı günlerde de, sanık ...'in düzenlemiş olduğu mali durum raporlarına kasada mevcut olan nakdin yerine daha düşük miktarda uydurma rakamlar yazarak ödenecek havale miktarını yüksek göstermek suretiyle muhasebe müdürlüğünü yanıltma eylemlerinde hazırlanan bu mali durum raporlarını kontrol etmeden imzaladığına ilişkin aksi kanıtlanamayan savunması ile kasadaki noksanlığı Başmüdürlüğe bildirmemesi eyleminin sanık ...'i denetimle görevli olmaması nedeniyle doğrudan suça iştirak olarak nitelendirilmesinin mümkün olmaması karşısında, diğer sanığın mal edinme eylemlerine iştirak ettiğine dair yeterli delil bulunmayan sanığın nakit kasasını sanık ...'e teslim etme ve anılan sanığın düzenlediği raporları kontrolsüz imzalama şeklinde icrai davranışlarla gerçekleştirdiği tüm eylemlerinin kül halinde zincirleme olarak icrai davranışla görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu nazara alınmadan, yazılı şekilde zimmet suçundan mahkumiyetine karar verilmesi...”*, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

³⁶⁰ Baytemir, 816; Ekinci, vd., 74.

³⁶¹ <https://sozluk.gov.tr> (E.T. 17/07/2024).

³⁶² Gökcan, 771; Malkoç, 2267.

yükümlü kamu görevlisi olarak değerlendirmiştir³⁶³. Başka kararında ise müdür konumunda bulunan failin, denetim görevinin bulunduğunu tespit etmiştir³⁶⁴.

Denetimle yükümlü kamu görevlisinin, bir başka kamu görevlisi üzerindeki denetiminin, hiyerarşik bir ilişkiye dayanması zorunlu değildir. Daha açık bir ifadeyle, denetimle yükümlü kamu görevlisinin amir konumunda bulunma mecburiyeti bulunmamakta sadece denetim görevinin varlığı zorunluluk arz etmektedir³⁶⁵. Kamu görevlisinin denetim yükümlülüğü saptanırken, bağlı olduğu kurum ve kuruluşların mevzuatı dikkate alınmalı, bunun yanı sıra ilgili suçun bir görev suçu olması sebebiyle denetim veya teftiş yetkisinin varlığı açık bir şekilde tespit edilmelidir³⁶⁶. Yine bu bağlamda, kanunlardaki görev, yetkiler ve bunların kapsamı dikkate alınmalı, bu doğrultuda hareket edilmelidir³⁶⁷. Denetimle yükümlü kamu görevlisinin genel bir denetim yükümlülüğü, sorumluluğun doğması için yeterlidir³⁶⁸. Doktrindeki hâkim görüşe göre; genel bir denetim görevinin mevcudiyeti yeterli olsa da bu görev mali denetimi de içermelidir³⁶⁹. Mali denetimin söz konusu olmadığı hallerde, kamu görevlisinin işlenen zimmet veya irtikap suçu açısından denetim sorumluluğundan söz edilemeyeceği belirtilmektedir³⁷⁰. Ancak bu görüş, zimmet suçu açısından kabul edilebilirse olsa da irtikap suçu açısından sakıncalar doğurabilecektir, zira zimmet suçunun konusu, düşük de olsa belirli bir ekonomik değer içeren mal iken; irtikap suçunun konusu manevi tatminleri de içerisine alan yarardır. Ayrıca, zimmet suçuyla mali menfaatlerin korunması da amaçlanmışken; irtikap suçunda mali menfaatlerin korunmasının hedeflenmediği söylenebilir. Dolayısıyla bu görüşün kabulü halinde, maddi değer ihtiva eden hususlarla bir bağlantısı bulunmayan irtikap suçunun madde kapsamında koruma altına alınması, kanun koyucunun suçu düzenleme amacı ile bağdaşmayacaktır. Böylece, mali denetim yetkisi bulunan veya bulunmayan denetimle yükümlü kamu görevlisinin, manevi yararı konu alan bir irtikap suçunda cezai

³⁶³ Yargıtay 5. CD, T. 10/11/2005, E. 2004/2607, K. 2005/21975, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

³⁶⁴ Yargıtay 5. CD, T. 11/04/2000, E. 1999/6267, K. 2000/1102, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 29/11/2024).

³⁶⁵ Şahbaz, *Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu 3. Cilt (Madde 197 – 345)*, 3265.

³⁶⁶ Akçin, 625; Malkoç, 2267; M.R. Koca, 333.

³⁶⁷ Yurtcan, 156.

³⁶⁸ Baytemir, 816.

³⁶⁹ Bakıcı, 163; Baytemir, 816; Gökcan, 771; Savaşçı Temiz, 188.

³⁷⁰ Bakıcı, 163; Baytemir, 816; Savaşçı Temiz, 188.

sorumluluğu doğmayacaktır. Halbuki denetim görevinin ihmali suçu ile kanun koyucu; kamunun güvenilirliği, düzenli işleyişi ve kamunun itibarını korumayı amaçlamıştır. Bu nedenle, mali denetim yetkisinin bulunmadığı hallerde dahi suçla korunan hukuki yarar ve suçun düzenlenme amacı gereğince, denetimle yükümlü kamu görevlisinin sorumluluğunun gündeme gelmesi zorunluluk arz etmektedir.

Denetimle yükümlü kamu görevlisinin TCK m.251 kapsamında sorumluluğunun doğması için; kamu görevliliği sıfatının usulüne uygun kazanılması, zimmet veya irtikap suçu açısından denetim yetki ve görevinin bulunması, işlenen zimmet veya irtikap suçunun denetimle yükümlü kamu görevlisi sıfatının üstlenildiği zamanda gerçekleşmesi ve denetim yükümlülüğü ile işlenen zimmet ya da irtikap suçları arasında uygun nedensellik bağı olmalıdır³⁷¹. Ayrıca, denetimle yükümlü olan fail, zimmet veya irtikap suçunun ortağı olmamalıdır³⁷². Aksi durumda, denetimle yükümlü kamu görevlisi olan failin sorumluluğu, zimmet ve irtikap suçlarına doğrudan iştirak çerçevesinde tayin edilecektir.

2.1.3.2. Mağdur

Her suçun bir faili olduğu gibi mağduru da bulunmaktadır³⁷³. Denetim görevinin ihmali suçunda mağdur, belirli bir kişi değildir³⁷⁴. Doktrindeki ağırlıklı görüşe göre; bu suçta mağdur, toplumu oluşturan herkeştir³⁷⁵.

Mağdur, kural olarak işlenen suçun kendisine haksızlık teşkil etmesiyle zarar gören kişidir³⁷⁶. Denetim görevinin ihmali suçunun işlenmesi, esasında kamu idaresinin işleyişini, güvenilirliğini ve itibarını sarsacak bu olayda kamuya bağlı her bir ferdin zarar görmesine sebebiyet verecektir. Bu doğrultuda, toplumu oluşturan bireylerin hepsi işlenen bu suç ile mağdur olarak kabul edilmelidir. Zira, mağdur; suçun hukuki

³⁷¹ Akçin, 625.

³⁷² Şahbaz, *Açıklamalı ve İctihatlı Türk Ceza Kanunu 3. Cilt (Madde 197 – 345)*, 3265.

³⁷³ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 379; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 116.

³⁷⁴ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 112; Savaşçı Temiz, 188.

³⁷⁵ Artuk, vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1049; Baytemir, 817; Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 112; Parlar, Hatipoğlu, 1735; Savaşçı Temiz, 188. Karşı görüş için bkz. Hafizoğulları ve Özen, 33. Yazarlara göre bu suçta mağdur, kamu idaresidir.

³⁷⁶ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 380; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 116; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 211.

konusunun ait olduğu kişidir³⁷⁷. Denetim görevinin ihmali suçunun, topluma karşı işlenen bir suç olması ve suçun hukuki konuları dikkate alındığında, toplumu oluşturan herkes, mağdur olarak dikkate alınmalıdır.

Doktrinde yer alan farklı bir görüşe göre; zimmet veya irtikap suçundan zarar gören veya mağdur olan bireyler de toplumu oluşturan tüm bireylerin yanı sıra denetim görevinin ihmali suçuyla mağdur olarak kabul edilmelidir³⁷⁸. Yazar bu görüşünü, madde hükmünde düzenlenmiş olan müşterek faillik hususuna dayandırmaktadır. Bu görüşün makul olmadığı söylenebilir. Çünkü, zimmet veya irtikap suçuna kasten göz yuman denetimle yükümlü failin asıl cezalandırılması; denetim görevini yapmaması ve ilgili suçların işlenmesine göz yumması temeli üzerine inşa edilmiştir. Failin göz yumma eylemi, toplumu oluşturan herkesi ilgilendiren bir fiil niteliğinde olduğundan mağdurun yalnızca toplumu oluşturan herkes olarak kabul edilmesi daha yerinde olacaktır.

Öte yandan denetim görevinin ihmali suçunda devlet, suçtan zarar gören kapsamında değerlendirilmelidir³⁷⁹. Suçtan zarar gören; işlenen suç dolayısıyla hakları ve hukuken korunan menfaatleri, doğrudan veya dolaylı olarak ihlal edilen kimsedir³⁸⁰. Nitekim kamu tüzel kişisi olan devlet, koyduğu kuralların ihlalden dolayı suçun pasif süjesi konumundadır³⁸¹. Denetim görevinin ihmali suçunda, kamu idaresinin de hukuki menfaatleri zedelenmekte olup bu nedenle denetimle yükümlü kamu görevlisinin bağlı bulunduğu idare, suçtan zarar gören olarak değerlendirilmelidir.

2.1.3.3. Suçun Konusu

Suçun konusu, kanuni düzenlemedeki ihlal edici hareketin yöneldiği kişi veya şeydir³⁸². Her suçun bir konusu olmak zorunda olup Kanun'u ihlal edici hareketin

³⁷⁷ Berrin Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 10. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, 478; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 212.

³⁷⁸ M.R. Koca, 333.

³⁷⁹ Şahbaz, *Açıklamalı ve İctihatlı Türk Ceza Kanunu 3. Cilt (Madde 197 – 345)*, 3266.

³⁸⁰ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 380.

³⁸¹ Erem, 21.

³⁸² Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 383; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 117; Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, *Türk Ceza Hukuku – Genel Hükümler*, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, 221.

konusuz olması düşünülemez³⁸³. Doktrinde, denetim görevinin ihmali suçunu kaleme alan yazarlar tarafından suçun maddi konusu değerlendirilme altına alınmamıştır.

TCK'nın 251/1. maddesinde düzenlenip zimmet ve irtikap suçuna kasten göz yumma şeklinde ortaya çıkan suçun vasfı ile konusu bağlantılıdır. Dolayısıyla, zimmet suçunun işlenmesine kasten göz yumma halinde suçun konusu mal olarak değerlendirilmelidir. İrtikap suçuna kasten göz yumma şeklinde ortaya çıkan denetim görevinin ihmali suçunda ise konu yarardır. Çünkü kasten göz yumma şeklinde ortaya çıkan denetime yönelik ihmali hareket, zimmet veya irtikap suçunun engellenmemesi veya suçun ortaya çıkarılmaması kapsamında görünüm kazanmaktadır. Kanun koyucunun bu suçta özel bir iştirak türü öngörmesi de birlikte değerlendirildiğinde TCK'nın 251/1. maddesinde, suçun konusu zimmet veya irtikap suçunun konusu ile aynıdır. Bu durum, TCK m.251 düzenlemesinin zimmet ve irtikap suçlarının ortak hükmü olması sebebiyle de açıklanabilir³⁸⁴.

5237 sayılı TCK'nın 252/2. maddesi kapsamında denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlama şeklinde ortaya çıkan suçun konusu ise görevi kötüye kullanma suçu ile belirlenebilir. Zira, denetim görevinin ihmali, özel nitelikte bir görevi kötüye kullanma suçu olarak kabul edilmiştir³⁸⁵. Bu doğrultuda, görevi kötüye kullanma suçunda suçun konusuna kısaca değinmekte yarar bulunmaktadır. *Koca/Üzülmez'e* göre; görevi kötüye kullanma suçunda konu, kamu görevlilerin üstlendiği ve toplumun bütün fertleri namına yürüttükleri kamu görevidir³⁸⁶. *Gökcan'a* göre ise görevi kötüye kullanma suçunda konu, kamu görevlisi tarafından üstlenilmiş vazifenin içeriğine göre belirlenmelidir³⁸⁷. *Reis Koca'ya* göre ise görevi kötüye kullanma suçunda konu, eylemin yöneldiği şeye göre (maddi varlık, menfaat, eşya, mal varlığı vb.) değişmektedir³⁸⁸. Farklı bir görüşe göre ise görevi kötüye kullanma suçunun maddi bir

³⁸³ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 382; Erem, 23; Koca ve Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 117; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 208; Özbek vd., 221. Yazarlara göre bazı suçlarda somut bir konudan ziyade menfaat bulunmaktadır.

³⁸⁴ Gökcan, 770.

³⁸⁵ Artuk, vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1049; Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 108; Gökcan ve Artuç, 1363.

³⁸⁶ İlhan Üzülmez, "Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK M. 257)", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 2012, 195, https://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/16_1_6.pdf (E.T. 02/12/2024); Koca ve Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1128.

³⁸⁷ Gökcan, 106.

³⁸⁸ M.R. Koca, 527.

konusu bulunmamaktadır. Bu görüş, suça konu hareketin, fiziksel bir varlık üzerinde gerçekleşme zorunluluğunun olmamasına dayandırılmıştır³⁸⁹.

TCK'nın 252/2. maddesinde düzenlenmiş olan denetim görevinin ihmali suçunda konu; toplum adına yürütülen denetime yönelik kamu görevi olarak kabul edilebilir. Çünkü, denetim görevini ihmal eden fail, üstlendiği vazife olan denetime yönelik kamu görevini ihlal etmekte ve suça konu hareket, denetim görevi nezdinde görünüm kazanmaktadır.

2.1.3.4. Hareket ve Netice

2.1.3.4.1. Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine Kasten Göz Yumma

Kasten göz yumma fiili neticesinde meydana gelen denetim görevinin ihmali suçu TCK'nın 251. maddesinin ilk fıkrasında düzenlenmiştir. Madde hükmüne göre; zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi, işlenen asıl suçların müşterek faili olacaktır. Kanun koyucu, söz konusu fıkra özel bir hususa yer vermiş, ilgili suçların işlenmesine kasten göz yuman denetimle sorumlu kamu görevlisinin ceza sorumluluğunu, işlenen asıl suçlara gönderme yaparak müşterek faillik statüsü kapsamında kabul etmiştir³⁹⁰.

TCK'nın 251. maddesinin ilk fıkrasında düzenlenen suçun hareket unsuru “*kasten göz yumma*” eylemidir³⁹¹. Denetimle yükümlü kamu görevlisi, zimmet veya irtikap suçunun işlendiğini bilmekte fakat herhangi bir eylemde bulunmamaktadır³⁹². Başka bir ifadeyle, zimmet veya irtikap suçunun işlendiğini veya işlenmekte olduğunu bilen denetimle yükümlü kamu görevlisi, bilerek hareketsiz kalmak suretiyle teftiş ve denetim yükümlülüğünü yerine getirmemektedir³⁹³. TCK m.251 gerekçesinde, denetimle yükümlü kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçunun işlendiğinden haberdar olduğu vurgulanmış, buna rağmen denetim görevini kasten ihmal ettiği belirtilmiştir. Bu durum, ilgili suçların işlendiğini bilmesine karşın failin herhangi bir harekette bulunmaması ile

³⁸⁹ Fatma Coşkun, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCM m. 257)”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2021, 62.

³⁹⁰ Gökcan, 771; Savaşçı Temiz, 189.

³⁹¹ Hafızoğulları ve Özen, 33.

³⁹² Savaşçı Temiz, 189; Soyaslan, 720.

³⁹³ Akçin, 631.

somutlaşan göz yumma fiilini oluşturmaktadır. Çünkü göz yumma, TDK Güncel Türkçe Sözlük'te; “*görmezlikten gelme*” olarak ifade edilmiştir³⁹⁴. Denetimle yükümlü kamu görevlisinin, suç oluşturan fiilleri görmezden gelmesi, görevini yapmayarak denetimden kaçınması gibi davranışlar göz yumma fiilinin tipik örnekleridir³⁹⁵.

TCK'nın 251/1. maddesinde düzenlenen suçun gündeme gelebilmesi için failin, kamu görevlisi üzerinde denetim ve teftiş yükümlülüğü bulunmalıdır³⁹⁶. Nitekim suçun faili, denetimle yükümlü kamu görevlisidir. Denetim görevi olmayan kamu görevlisinin bu suç kapsamında sorumluluğu gündeme gelmeyecektir.

Denetim görevinin ihmali suçundan sorumluluğun doğması için somut olayda zimmet veya irtikap suçunun tüm unsurlarının bulunması, yani bu suçların oluşması da zorunluluk arz etmektedir³⁹⁷. Zimmet veya irtikap suçunun oluşmaması, denetim görevinin ihmali suçunun da gerçekleşmemesi sonucunu doğuracaktır. Yargıtay bir kararında, somut olayda zimmet suçu oluşmadığından denetim görevinin ihmali suçunun değil, ihmali hareketle işlenen görevi kötüye kullanma suçunun değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizmiştir³⁹⁸.

İşlenen zimmet veya irtikap suçunun tamamlanmış veya teşebbüs aşamasında kalmış olması denetim görevinin ihmali suçunun varlığı açısından farklılık arz etmez³⁹⁹. TCK m.251 lafzında yer alan; “*zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine*” ifadesi de bunun açık bir göstergesidir. Bu noktada, dikkat edilmesi gereken husus; zimmet veya irtikap suçu işlenirken denetimle yükümlü kamu görevlisinin işlenen suçtan haberdar olmasıdır. Zimmet veya irtikap suçu tamamlandıktan sonra bunu öğrenen failin, kasten göz yumma eylemini bu aşamadan sonra gerçekleştirmesi TCK'nın 251/1. maddesinden sorumluluğunun doğmasını engelleyecektir⁴⁰⁰. Zira failin gerçekleştirdiği göz yumma eylemi, suçun işlenmesine katkı mahiyetinde olmayıp ihbarı ve soruşturulmasına yöneliktir⁴⁰¹.

³⁹⁴ <https://sozluk.gov.tr> (E.T. 28/07/2024).

³⁹⁵ Hafizoğulları ve Özen, 34.

³⁹⁶ Akçin, 631; Baytemir, 818.

³⁹⁷ Hafizoğulları ve Özen, 33.

³⁹⁸ Yargıtay 5. CD, T. 22/01/2020, E. 2015/12359, K. 2020/633, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).

³⁹⁹ Baytemir, 818; Savaşçı Temiz, 189.

⁴⁰⁰ Akçin, 631; Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 108.

⁴⁰¹ Arslantürk, 241; Malkoç, 2292.

Zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yumma eyleminin ardından asıl failin fiiline az veya çok devam etmesi TCK'nın 251/1. maddesinin oluşması için yeterlidir⁴⁰². Kanun koyucunun, suçu düzenlerken “işlenmesine” ibaresine yer vermesi bu sonucun bir dayanağıdır. Esasında, denetimle yükümlü failin göz yumma eyleminin cezalandırılmasının sebebi, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine sunmuş olduğu katkıdır⁴⁰³. Nitekim, zimmet veya irtikap suçunun işlendiğinden haberi olan fail, bu suça göz yummakta ve herhangi bir engelleme girişiminde bulunmamaktadır. Dolayısıyla ilgili suçların tamamlanmasından sonra denetimle yükümlü kamu görevlisinin bu durumdan haberdar olması ve herhangi bir işlemde bulunmaması hali, ilgili suçlara katkı sunma olarak değerlendirilemeyecektir. Yargıtay bir kararında, zimmete konu olan kasa açığını fark eden muhasebe şefinin, adli ihbar işlemini yapmamasını, görevi kötüye kullanma suçu kapsamında değerlendirmiştir⁴⁰⁴.

Zimmet veya irtikap suçuna kasten göz yuman kamu görevlisi için kanun koyucu özel bir iştirak türü düzenlemiştir. Denetimle yükümlü kamu görevlisinin, zimmet veya irtikap suçuna kasten göz yumması, müşterek fail olarak cezalandırılmasına sebebiyet vermektedir. Bu bağlamda, TCK m.251/1 hükmünün uygulanabilmesi için denetimle yükümlü kamu görevlisi, zimmet veya irtikap suçuna doğrudan iştirak etmemelidir. Aksi durumda, doğrudan zimmet veya irtikap suçunun faili olacaktır⁴⁰⁵. Bununla birlikte, fail hem suçun icra hareketlerine azmettirme veya yardım etme vasfında katılıp hem de kasten göz yumma fiilini gerçekleştirirse “failliğin şerikliğe önceliği kuralı” gereğince denetim görevinin ihmali suçunun faili olarak sorumlu tutulur⁴⁰⁶.

⁴⁰² Arslantürk, 241.

⁴⁰³ Baytemir, 817.

⁴⁰⁴ Yargıtay 5. CD, T. 20/03/2014; E. 2012/14232, K. 2014/3240: “Edirne P.P. Başmüdürlüğünde muhasebe şefi olan sanık M.Ş. 'nun 26/05/2009 tarihinde Havsa P.P. müdürlüğünün olağan denetimini yaptığı sırada burada veznedar olarak görev yapan Ferudun 'un 21.996,62 TL kasa açığını tespit ederek buna ilişkin aynı günlük tutanağı S.T. ve F.Ş. ile birlikte tanzim ettikleri, bir gün sonra F. 'un paranın bir kısmını ödemesi üzerine kalan kasa açığı 10.187,72 TL için yine 26/05/2009 tarihini taşıyan yeni bir tutanağı düzenleyerek işleme koydukları, önceki tutanağı M. 'in kişisel arşivinde sakladığı ve zimmet fiilinin yetkili adli makamlara ihbar edilmediği, böylece görevlerinin gereklerine aykırı hareket ederek F.Ş. 'nun adli takibat yapılmamasına bağlı menfaat temini ve daha sonraki kamu zararına neden olmak suretiyle zincirleme şekilde görevi kötüye kullanma suçunu işledikleri, eylemlerde sahtecilik kastı bulunmamakla birlikte TCK'nın 257/1, 43/1. maddelerinde yer alan suç tipinin tüm unsurlarıyla oluştuğu anlaşılmamasına karşın oluşa uygun düşmeyen yetersiz gerekçelerle yanlış hukuki değerlendirme sonucu beraat hükümleri kurulması...”, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).

⁴⁰⁵ Şahbaz, Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu 3. Cilt (Madde 197 – 345), 3264.

⁴⁰⁶ Baytemir, 818; Savaşçı Temiz, 190.

TCK'nın 251/1. maddesinde düzenlenen suçun hareket unsuru, işlenen zimmet veya irtikap suçuna kasten göz yummadır. Bu noktada kasten göz yumma fiilinin, hareket niteliğini ele almakta fayda bulunmaktadır. Suç, "ihmali hareket" ile işlenebilen bir suç türüdür⁴⁰⁷. Zira, kasten göz yumma fiili ihmalde bulunmadır⁴⁰⁸. Denetimle yükümlü kamu görevlisinin işlendiğini bildiği suçta hareketsiz kalması herhangi bir eylemde bulunmaması Kanuni deyiimi ile ilgili suçların işlenmesine kasten göz yumması, ihmali hareketin tipik bir görünümüdür. İhmali hareket; kaynağını davranış ve hukuk kurallarından alan belirli bir icrai harekette bulunma yükümlülüğünün yerine getirilmemesidir⁴⁰⁹. Daha açık bir ifadeyle ihmali hareket; failin tasarrufunda olmasına rağmen somut bir olaya müdahale etmemesi olarak ifade edilebilir⁴¹⁰. Sonuç olarak; denetimle sorumlu kamu görevlisinin, zimmet ve irtikap suçunu görmezden gelmesi bu bakımdan ihmali suça örnektir. Fail, işlenen suçlara bir müdahalede bulunmamakta ve hareketsiz kalmaktadır.

İhmali suç, gerçek ihmali suçlar (*saf ihmali suç, salt ihmali suç*) ve görünüşte ihmali (*nitelikli ihmali suç, garantörsel ihmali suç, ihmal suretiyle icra suçları*) suçlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır⁴¹¹. "Gerçek ihmali suç"; ihmali hareketin suç tipinde yer aldığı ve kanunda belirtilen emredici hareketin yerine getirilmemesiyle oluşan suç tipidir⁴¹². "Görünüşte ihmali suç" ise neticeyi önlemekle yükümlü olan kişinin, yükümlülüğünü kasten yerine getirmemesiyle oluşan suç tipidir⁴¹³.

Doktrindeki ağırlıklı görüşe göre; denetimle yükümlü kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçuna kasten göz yumması fiili "görünüşte ihmali suça" bir örnektir. *Akçin*'e göre; garantörlük sıfatı, yani neticeyi önleme yükümlülüğü bulunan denetimle yükümlü kamu görevlisinin, sorumluluğunu yerine getirmemesi ile zimmet ve irtikap suçu oluşmakta, bu durum da suçu görünüşte ihmali suç kategorisine sokmaktadır⁴¹⁴. *Bekar*'a göre; kasten göz yumma fiili ile oluşan suç, icraen oluşan bir suç tipi vasfındadır ve bu

⁴⁰⁷ Akçin, 629.

⁴⁰⁸ Hafizoğulları ve Özen, 34.

⁴⁰⁹ İzzet Özgenç, "İhmali Suç Teorisi", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25 (4), 2021, 305, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2062326> (E.T. 02/12/2024).

⁴¹⁰ Koca ve Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 389.

⁴¹¹ Akbulut, 345; Yaprak Öntan, *Ceza Hukukunda Davranış ve Netice*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, 137.

⁴¹² Akbulut, 355; Koca ve Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 392; Özbek vd., 534.

⁴¹³ Özgenç, "İhmali Suç Teorisi", 308.

⁴¹⁴ Akçin, 630.

sebeple kasten göz yumma suçu, görünüşte ihmali suç kapsamındadır⁴¹⁵. *Parlar/Hatipoğlu*'na göre; denetimle yükümlü kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçunu önleme imkanı varken bu suçların işlenmesine kasten göz yumması görünüşte ihmali suça örnektir⁴¹⁶. *Hafizoğulları, Özen* ise TCK'nın 251/1. maddesinde yer alan suçun, salt tehlike suçu olması sebebiyle gerçek ihmali suç olduğu görüşündedir⁴¹⁷.

TCK'nın 251/1. maddesinde yer alan zimmet ya da irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yummayla oluşan suçun, gerçek ihmali suç kategorisinde değerlendirilmesi daha yerinde olabilecektir. Şöyle ki; gerçek ihmali suçların en belirgin özelliği, yapılması zorunlu olan fiilin gerçekleştirilmemesiyle suçun oluşması ve suçun meydana gelmesi için herhangi bir neticenin aranmıyor olmasıdır⁴¹⁸. Halbuki görünüşte ihmal suçlarının oluşması için yalnızca menfi hareketin yapılması yeterli olmamakta, belirli bir neticenin meydana gelmesi de aranmaktadır⁴¹⁹. Diğer bir ifadeyle, görünüşte ihmali suçlardan bahsedebilmek için ihmali hareket sonucunda belirli bir neticenin oluşması zorunluluk arz etmektedir⁴²⁰.

TCK'nın 251/1. maddesinde düzenlenen suçun hareket ögesi olan göz yumma fiili, ihmali hareketin temeli olup suçun oluşması için yeterlidir⁴²¹. Nitekim Kanun'da yer alan göz yumma fiilinin duyular ile algılanan bir sonucu bulunmamaktadır⁴²². Görünüşte ihmali suçların aksine gerçek ihmali suçlarda, emredilen davranış normu, doğrudan Kanun'da belirlenmektedir⁴²³. Denetim görevinin ihmali suçunda kanun koyucu tarafından kasten göz yumma fiilinin suça sebebiyet vereceği belirtilmiş, menfi hareketin göz yumma fiili olduğu hem Kanun hem gerekçede izah edilmiştir. Dolayısıyla, suç “ani bir suç” olup kasten göz yumma fiilinin gerçekleştiği anda tamamlanacaktır⁴²⁴. Nitekim Kanunda, kasten göz yumma fiili sonucunda belirli bir netice de aranmamaktadır.

⁴¹⁵ Elif Bekar, *Objektif Cezalandırılabilme Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Suçlar*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, 216.

⁴¹⁶ Parlar, Hatipoğlu, 1736.

⁴¹⁷ Hafizoğulları ve Özen, 34.

⁴¹⁸ Avsallı, 25; Cengiz Apaydın, *Ceza Hukukunda Doğrudan Kast, Olası Kast, Basit Taksir ve Bilinçli Taksir Kavramları*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, 205; Öntan, 155.

⁴¹⁹ Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II Suçun Unsurları – Teşebbüs – Suçların Birleşmesi – İştirak*, 15. Baskı, DER Yayınları, İstanbul 2021, 90; Ceyhan, 189.

⁴²⁰ Zafer İçer, *Suçta Teşebbüste Hazırlık Hareketleri ile İcra Hareketlerinin Birbirinden Ayrılması*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, 270.

⁴²¹ Hafizoğulları ve Özen, 34.

⁴²² Hafizoğulları ve Özen, 34.

⁴²³ Fatih Yurtlu, *İhmali Suçlar*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, 182.

⁴²⁴ Hafizoğulları ve Özen, 34.

Böylece, TCK'nın 251/1. maddesinde yer alan suçun “gerçek ihmali suç” kategorisinde değerlendirilmesi gerektiği yönündeki fikrin daha isabetli olduğu söylenebilecektir.

Son olarak, işlenen zimmet veya irtikap suçuyla, kasten göz yumma fiili arasında nedensellik ilişkisinin bulunmasının zorunlu olmadığı ifade edilmektedir⁴²⁵. Bu açıdan, göz yumma fiilinin, zimmet veya irtikap suçunu perdeleme görevi mahiyetinde olduğu kabul edilmeli, asıl suçların işlenmesine olanak sağlanması kapsamında değerlendirilmemelidir⁴²⁶.

2.1.3.4.2. Denetim Görevini İhmal Ederek Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine İmkân Sağlama

Denetim görevinin ihmali TCK'nın 251/2. maddesinde düzenlenmiştir. Kanun maddesine göre; denetim görevini ihmal ederek, zimmet ya da irtikap suçunun işlenmesine imkân hazırlayan kamu görevlisi, üç aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır. TCK'nın 251/1. maddesinde düzenlenen suçun aksine kanun koyucu bu suçta, denetimle yükümlü kamu görevlisinin sorumluluğunu müşterek faillik olarak düzenlememiş, suç teşkil eden eylemi ayrı bir yaptırıma tabi tutmuştur. Bu doğrultuda, denetim görevinin ihmali suçu, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yumma suçundan ayrı bir suç türüdür⁴²⁷. Nitekim TCK'nın 251. maddesinde yer alan suçlar birbirinin tamamlayıcısı veya nitelikli hali değildir. Madde kapsamında iki farklı suç hüküm altına alınmıştır. Denetim görevinin ihmali suçunu düzenleyen maddenin gerekçesinde, denetim görevinin kasten ihmali fiilinin ayrı bir suç olduğuna vurgu yapılmıştır⁴²⁸.

Denetim görevinin ihmali suçunda, denetimle yükümlü kamu görevlisi ilk fıkra da yer alan suçun aksine işlenen zimmet veya irtikap suçundan haberdar değildir⁴²⁹. Söz konusu suçta fail olan denetimle yükümlü kamu görevlisi, zimmet veya irtikap suçunu bilmemeli, bu suçların işlenmesini istememelidir⁴³⁰. Failin, işlenen zimmet veya irtikap

⁴²⁵ Gökcan, 772.

⁴²⁶ Gökcan, 772.

⁴²⁷ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 109; Savaşçı Temiz, 190.

⁴²⁸ Gerekçe için bkz. Yurtcan ve İrtiş, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1277.

⁴²⁹ Akçin, 633; Baytemir, 819.

⁴³⁰ Savaşçı Temiz, 191.

suçu açısından kastı bulunmamakta, kast denetim görevinin ihmalini kapsamaktadır⁴³¹. Nitekim madde gerekçesinde de failin zimmet veya irtikap suçu kapsamında kastı olmadığı ifade edilmiş, failin kastının denetim yükümlülüğü ile sınırlı olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda, denetimle yükümlü kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçundan haberdar olması halinde, denetim görevinin ihmali suçu değil, zimmet veya irtikap suçuna kasten göz yumma suçu oluşacaktır⁴³².

TCK'nın 251/2. maddesinde yer alan suçun hareket unsuru, denetim görevinin ihmal edilmesidir⁴³³. Denetim görevinin ihmali; denetim görevinin yerine getirilmemesi, yani hiç yapılmaması veya gereği gibi yapılmaması şeklinde görünüm kazanabilir⁴³⁴.

Denetim görevinin hiç yapılmaması şeklinde olan idari işleyişin denetimsiz bırakılması hali, görevin savsaklanması mahiyetindedir⁴³⁵. Fail bu noktada, denetim görevini zamanında yapmamakta, yapması gereken işi ertelemektedir⁴³⁶. Yargıtay bir kararında; idari ve mali sorumluluğu olan failin, günlük ve aylık tahsilat listelerinin kontrolünü yapmamasını ve bu hareketin zimmete neden olmasını, denetim görevinin ihmali suçu kapsamında değerlendirmiştir⁴³⁷. Bir diğer Yargıtay kararında ise harcama listelerinin denetiminin yapılmaması fiili, TCK'nın 251/2. maddesi kapsamında kabul edilmiştir⁴³⁸.

Denetim yükümlülüğünün gereği gibi yapılmaması hali olan fiili denetimsizlikte ise fail, denetim işini zamanında yapmakta, fakat yaptığı işe gerekli dikkat ve özeni vermemektedir⁴³⁹. Yargıtay bir kararında, denetim kontrollerinin gereği gibi yapılmamasıyla zimmetin oluşmasına sebep olmanın denetim görevinin ihmali suçuna sebebiyet vereceğini açıklamıştır⁴⁴⁰. İşin gereği gibi yapılmamasına örnek olan başka bir

⁴³¹ Baytemir, 819; Bekar, 217.

⁴³² Savaşçı Temiz, 191; Yurtcan, 156.

⁴³³ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 112; Baytemir, 819.

⁴³⁴ Akçin, 633.

⁴³⁵ Baytemir, 819.

⁴³⁶ Baytemir, 819.

⁴³⁷ Yargıtay 5. CD, T. 15/06/2009, E. 2009/5669, K. 2009/7303, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).

⁴³⁸ Yargıtay 5. CD, T. 25/04/2016, E. 2014/3118, K. 2016/4201, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).

⁴³⁹ Baytemir, 819.

⁴⁴⁰ Yargıtay 5. CD, T. 13/03/2024; E. 2021/15849, K. 2024/2843: “Adı geçen sanıklar hakkında iddianame içeriğindeki isnatların ‘denetim ve kontrollerini gereği gibi yapmayarak zimmetin oluşmasına ve köyün zarara uğramasına sebebiyet verdikleri’ şeklinde olduğunun anlaşılması karşısında; sanıkların eylemlerinin sübutu halinde zimmet suçunun işlenmesine kasten göz yummak suretiyle denetim görevinin

kararda ise Yargıtay; noter ve başkatip olarak görev yapan sanıkların, tahsilat makbuzları ile yevmiye defterlerinin karşılaştırmasını usulünce yapmamacalarını denetim görevinin ihmali suçu kapsamında değerlendirmiştir⁴⁴¹. Denetim görevinin gereği gibi yerine getirilmesi durumunda denetim görevinin ihmali suçu oluşmayacak, dolayısıyla herhangi bir ihmal bulunmaksızın zimmet veya irtikap suçunun işlenmesi halinde TCK'nın 251/2. maddesi uygulanmayacaktır⁴⁴².

Denetim görevinin ihmali suçu ancak ihmali hareket ile işlenebilen bir suç türüdür⁴⁴³. Halihazırda madde başlığı denetim görevinin ihmali şeklinde düzenlenmiştir. İlgili suçun icrai hareket ile işlenebilmesi ise mümkün değildir⁴⁴⁴.

Denetim görevinin ihmali suçu, gerçek ihmali suç olarak kabul edilmiştir⁴⁴⁵. Gerçek ihmali suçun objektif unsurlarını; icrai hareketin emri, emrin yerine getirilmemesi ve fiziksel olarak koruma imkanının bulunması şartları oluşturmaktadır⁴⁴⁶. Denetim görevinin ihmali suçunda, emredilen davranış, denetimin gereği gibi yapılmasıdır. Fail denetimi yapmayarak ilgili suçta emredici davranış normuna aykırı hareket etmektedir. Madde gerekçesinde, denetimin kasten ihmalinin ayrı bir suç olduğuna dair belirtilmiş olan ifade, suçun gerçek ihmali bir suç olduğunun göstergesidir⁴⁴⁷.

Denetim görevinin ihmali suçu, salt hareket suçu niteliğindedir⁴⁴⁸. Bunun doğal bir sonucu olarak failin, denetim görevini ihmal etmesi anında suç tamamlanacaktır⁴⁴⁹. Herhangi bir neticenin gerçekleşmesi, suçun tamamlanması açısından aranmaz.

TCK'nın 251/2. maddesinde düzenlenen suçun gündeme gelebilmesi için tıpkı 1. fıkrada yer alan suçta olduğu gibi fail olan kamu görevlisinin, denetimle yükümlü olması zorunludur⁴⁵⁰. Denetim yükümlülüğü bulunmayan kamu görevlisi, işlenen zimmet veya

ihmali değil 5237 sayılı Kanun'un 251/2. maddesinde düzenlenen denetim görevini ihmal ederek zimmete neden olma suçunu oluşturacağı ...", <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).

⁴⁴¹ Yargıtay 5. CD, T. 01/04/2008, E. 2008/1967, K. 2008/2999, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).

⁴⁴² Baytemir, 820; Hafizoğulları ve Özen, 37; Savaşçı Temiz, 196.

⁴⁴³ Hafizoğulları ve Özen, 36; Meran, 301; Savaşçı Temiz, 192; Yurtcan, 156.

⁴⁴⁴ Savaşçı Temiz, 192.

⁴⁴⁵ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 112; Bekar, 216; Hafizoğulları ve Özen, 37; Parlar, Hatipoğlu, 1737.

⁴⁴⁶ Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 394.

⁴⁴⁷ Hafizoğulları ve Özen, 36.

⁴⁴⁸ Hafizoğulları ve Özen, 37.

⁴⁴⁹ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 112.

⁴⁵⁰ Akçin, 634; Savaşçı Temiz, 194.

irtikap suçundan sorumlu tutulamaz. Suç özgü suç niteliğinde olup yalnızca belirli kişiler fail statüsünde değerlendirilebilir.

Denetimle yükümlü failin, zimmet veya irtikap suçuna iştirak etmemesi gerekir⁴⁵¹. Maddede belirtilen suçlara iştirak halinde TCK'nın 251/2. maddesi uygulama alanı bulmaz. Esasında, denetim görevinin ihmali suçunda denetimle yükümlü kamu görevlisinin işlenmekte veya işlenecek olan zimmet ya da irtikap suçundan haberdar olmaması suçun oluşması için zorunluluk arz etmektedir. Dolayısıyla bu suçlardan haberdar olmayan failin, zimmet veya irtikap suçuna iştirak iradesinden söz edilmesi mümkün değildir⁴⁵².

Denetimle yükümlü kamu görevlisinin, TCK'nın 251/2. maddesinden sorumluluğunun gündeme gelebilmesi için yalnızca denetim görevini ihmal etmesi yeterli değildir. Ayrıca bu ihmal, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlamalıdır⁴⁵³. Başka bir deyişle, denetimle yükümlü kamu görevlisinin cezalandırılması için zimmet veya irtikap suçunun failinin, ihmal niteliği taşıyan hareketten yararlanarak bu suçları işlemesi gerekmektedir⁴⁵⁴. Nitekim suçun düzenlendiği madde lafzında; *“zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlayan kamu görevlisi”* ifadesine yer verilmiştir. Bu açıdan, imkân sağlama ifadesinin ne anlama geldiğinin ve neleri kapsadığının tespiti önemlidir.

İmkân sağlama Güncel Sözlük'te; *“bir işin olmasına elverişli ortamı hazırlamak”* şeklinde tanımlanmıştır⁴⁵⁵. Tanım dikkate alındığında, imkân sağlama ifadesinden kastedilenin, zimmet veya irtikap suçunun gerçekleşmesi için uygun ortamın sağlanması olduğu söylenebilir. Buna göre; denetimle yükümlü failin denetim görevini hiç yapmaması veya layıkıyla yerine getirmemesi, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesini elverişli hale getirmeli ve fail bundan yararlanarak ilgili suçları işlemelidir. Doktrinde bir görüşe göre; imkân sağlama ibaresinden, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesinin kolaylaştırılması anlaşılmalıdır⁴⁵⁶. Denetimi yapmayan kamu görevlisi, zimmet veya irtikap suçunun faili olacak kişiye bir cesaret vermekte, denetim yapmayarak suçların

⁴⁵¹ Baytemir, 820; Savaşçı Temiz, 192.

⁴⁵² Akçin, 634; Savaşçı Temiz, 191.

⁴⁵³ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 115; Savaşçı Temiz, 194.

⁴⁵⁴ Bekar, 218.

⁴⁵⁵ <https://sozluk.gov.tr> (E.T. 13/08/2024).

⁴⁵⁶ Hafızogulları ve Özen, 36.

işlenmesini kolaylaştırmaktadır. Başka bir ifadeyle, denetimsizlik, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesi için kamu görevlisine bir fırsat sunmaktadır⁴⁵⁷.

Belirtmek gerekir ki; ihmal sonucunda, zimmet veya irtikap suçuna imkân sağlama olgusu, suçun hareketlerinden biri olarak kabul edilmemektedir⁴⁵⁸. Zira, suçun işlenmesine imkân sağlama, denetimle yükümlü failin gerçekleştirdiği bir eylem değil; aksine, asıl suçun failinin, denetim görevinin ihmali şeklinde tezahür eden bu durumdan yararlanması mahiyetindedir⁴⁵⁹. Nitekim, söz konusu suçta hareket, denetim görevinin ihmali olup fail, “denetim yap” şeklindeki hukuki norma, denetim yapmama şeklinde tasarruf gerçekleştirmektedir⁴⁶⁰. Dolayısıyla, bahsi geçen suç kapsamında imkân sağlama olgusu, suçun hareketlerinden biri değildir. Doktrindeki ağırlıklı görüşe göre; imkân sağlama bir objektif cezalandırılabilme şartıdır⁴⁶¹. Çünkü, failin yalnızca denetimi yapmaması veya noksan yapması TCK’nın 251/2. maddesinden cezalandırılması için yeterli olmamakta, ayrıca hareketin zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine olanak da sağlaması aranmaktadır⁴⁶². Bunun yanı sıra, suçun, salt ihmal suçu olduğu dikkate alındığında, imkân sağlama fiilinin hareket ögesinin bir parçası olmadığı anlaşılabılır bir husustur.

TCK’nın 251/1. maddesinde düzenlenen kasten göz yumma suçu gibi bu suç da yalnızca zimmet veya irtikap suçuyla ilgilidir. Kanun koyucu ilgili suçlar dışında herhangi bir suç öngörmemiştir. Dolayısıyla, zimmet ve irtikap suçu dışında işlenecek olan suçlar, denetim görevinin ihmali suçunun oluşumuna yol açmaz.

TCK m.251/2’de düzenlenen suçun oluşması için zimmet veya irtikap suçunun tespiti zorunludur⁴⁶³. Zimmet ve irtikap suçunun oluşmadığı veya tespit edilemediği durumlarda denetim yükümlülüğünün ihmali suçu da oluşmaz. Bu durumda denetimle görevli fail, unsurları oluşmuşsa ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma suçundan sorumlu olabilir⁴⁶⁴. Yargıtay da bir kararında; zimmet suçunun unsurları itibarıyla

⁴⁵⁷ Soyaslan, 720.

⁴⁵⁸ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 112; Savaşçı Temiz, 191.

⁴⁵⁹ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 113.

⁴⁶⁰ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 112.

⁴⁶¹ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 115; Bekar, 218; Özgenç, “İhmali Suç Teorisi”, 356; Savaşçı Temiz, 192.

⁴⁶² Savaşçı Temiz, 192.

⁴⁶³ Hafızoğulları ve Özen, 36.

⁴⁶⁴ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 116.

belirlenememesinden hareketle denetim görevinin ihmali suçunun oluşmadığına karar vermiştir⁴⁶⁵.

Tartışmalı olmakla birlikte doktrindeki çoğunluk görüşe göre; denetim görevinin ihmalinin söz konusu olabilmesi, ilgili suçların tamamlanmasına bağlıdır. Zimmet veya irtikap suçlarının, teşebbüs aşamasında kalmış olmaları halinde TCK m.251/2 doğrultusunda denetim görevinin ihmalinden sorumluluğun doğmayacağı kabul edilmektedir⁴⁶⁶. Bu kanaat, madde lafzında geçen, “denetim görevinin ihmal edilmesi asıl suçların işlenmesine imkan sağlamalıdır” ibaresine dayandırılmaktadır⁴⁶⁷. Denetim görevinin ihmali suçundan sorumluluğun doğduğu, suçların teşebbüs aşamasında kalması halinde de kabul edilebilir. Çünkü, teşebbüs; failin elinde olmayan sebeplerle suçun tamamlanamaması halidir. Denetim görevinin ihmal edilmesi, zimmet veya irtikap suçuna imkan hazırlamış ancak fail elinde olmayan sebeplerle suçları tamamlayamamışsa; suça konu hareketin ve objektif cezalandırılabilme şartının oluştuğunun kabul edilmesi daha makuldür.

Zimmet veya irtikap suçunun tamamlanması, bu suçlara ilişkin yargılamaların kesinleşmesi denetimle yükümlü kamu görevlisinin adil yargılanması açısından elzemdir⁴⁶⁸. Yargıtay bir kararında; malmüdürü olan ve denetim yapmadığı için yargılanan sanığın dosyası ile zimmete konu olan dosyanın birleştirilmesini, derdest değil ise kesinleşen zimmet suçunun tüm delileriyle birlikte dosya kapsamına alınarak hüküm kurulması gerektiğini ifade etmiştir⁴⁶⁹. Bu doğrultuda, asıl faillerin zimmet veya irtikap suçundan yapılan yargılamalarda beraat etmeleri durumunda, somut olayın özelliğine göre farklı suçlar gündeme gelebilecekse de denetim görevinin ihmali suçundan sorumluluğun doğmayacağı kabul edilmelidir⁴⁷⁰.

⁴⁶⁵ Yargıtay 5. CD, T. 22/11/2006, E. 2006/7306, K. 2006/9441, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).

⁴⁶⁶ Akçin, 634; Baytemir, 820; M.R. Koca, 336; Meran, 300; Savaşçı Temiz, 195; Karşı görüş için bkz. Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 115.

⁴⁶⁷ Baytemir, 820; M.R. Koca, 336; Meran, 300.

⁴⁶⁸ Meran, 301; Savaşçı Temiz, 195.

⁴⁶⁹ Yargıtay 5. CD, T. 23/06/2011, E. 2009/8401, K. 2011/4948: “Malmüdürü olarak görev yapan sanığın gerekli denetimi yapmayarak veznedar A.Ç. 'in zimmetine para geçirmesine sebebiyet verdiğinin iddia edilmesi karşısında bu dava ile Yalvaç Ağır Ceza Mahkemesinde zimmet suçundan yargılanan A.Ç. 'in davası arasında irtibat bulunduğu nazara alınarak derdest olması halinde her iki dava dosyasının birleştirilmesi, sonuçlanıp kesinleşmesi halinde ise delil olarak dosya arasına konulmasından sonra, iddia ve kanıtların birlikte değerlendirilmesi suretiyle sanığın hukuki durumunun tayin ve takdir edilmesi gerektiği gözetilmeden...”, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).

⁴⁷⁰ Akçin, 634.

Tartışmalı olmakla birlikte, denetim görevinin ihmalinden sorumluluk için zimmetin türünün bir önemi bulunmamaktadır. Gerek basit gerek nitelikli zimmet hallerinde denetim görevinin ihmalı varsa TCK'nın 251/2. maddesi uygulama alanı bulacaktır⁴⁷¹. Zira, denetim görevinin ihmalinden sorumluluğun nedeni zimmetin basit bir eylemle işlenmesi değil, görevin ihmal edilerek zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine uygun imkânın hazırlanmasıdır⁴⁷². Dolayısıyla, ihmal hareketinin neticesinde işlenmiş suçun nitelikli veya basit hali, sorumluluğun tespitinde dikkate alınmamalıdır. Bu suçta önemli olan, denetim görevinin kasten ihmal edilmesi ve bu ihmalin de ilgili suçların oluşumuna zemin hazırlamasıdır.

Nitelikli ve ustaca işlenmiş bir zimmet suçunun, denetimle yükümlü kamu görevlisi tarafından tespit edilememesi halinde, denetim görevinin ihmalinden sorumluluğa ilişkin olarak *Savaşçı Temiz*; nitelikli zimmetin, esaslı bilirkişi incelemesi sonucunda aydınlığa kavuşturulabildiği hallerde, denetimle yükümlü kamu görevlisinin denetim görevinin ihmalinden sorumluluğunun doğmayacağı görüşündedir. Yazar bu tespitini, denetim görevlisinin görevini yerine getirmesi halinde suçu ortaya çıkaramayacağı temeline dayandırmıştır⁴⁷³. *Gökcan ve Reis Koca* ise denetim görevini yaptığı halde ustalıkla işlenmiş bir zimmet suçunu ortaya çıkaramayan denetimle yükümlü kamu görevlisinin, zimmet suçunun oluşmasına imkân sağlayamayacağı ve iki olgu arasında uygun illiyet bağından söz edilemeyeceğini belirterek denetim görevinin ihmalinden bahsedilemeyeceğini vurgulamışlardır⁴⁷⁴. Benzer şekilde *Şahbaz*'a göre; nitelikli zimmetin kurum dışı incelemeyle ortaya çıkarılabildiği durumlarda, denetimle yükümlü failin, denetim görevinin ihmalı sorumluluğundan söz edilemeyecektir. Yazara göre sorumluluğun doğması, kurum içi incelemeyle ortaya çıkarılabilen zimmet suçu açısından mümkündür⁴⁷⁵.

Baytemir ise denetimin yapıldığı hallerde, zimmetin ortaya çıkarılabileceği durumlarda, failin sorumluluğunun esas alınması gerektiğini savunmaktadır. Yazar bu noktada, nitelikli zimmetin, genel bir incelemeyle açığa çıkarılıp çıkarılamayacağı

⁴⁷¹ Baytemir, 820; Savaşçı Temiz, 198. Karşı görüş için bkz. Akçin, 634. Yazara göre, denetim görevinin ihmalı suçundan bahsedilebilmesi ancak basit zimmet halinde mümkündür.

⁴⁷² Baytemir, 820; Savaşçı Temiz, 198.

⁴⁷³ Savaşçı Temiz, 198.

⁴⁷⁴ Gökcan, 775; M.R. Koca, 336.

⁴⁷⁵ Şahbaz, *Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu 3. Cilt (Madde 197 – 345)*, 3265.

üzerine bir değerlendirmede bulunmuştur⁴⁷⁶. *Meran*'a göre; nitelikli zimmetin ustaca bir biçimde işlenmesi halinde denetim görevinin ihmalinden bahsedilemeyecektir. Yazar bu görüşünü, denetimle görevli kamu görevlisinin, olağan bir denetimle suçu ortaya çıkaramayacağı kanaatine dayandırmıştır⁴⁷⁷.

Nitelikli ve ustaca işlenmiş bir zimmet suçunun ortaya çıkarılamamasını iki farklı şekilde ele almak mümkündür. İlk ihtimalde; nitelikli ve ustaca işlenmiş bir zimmet suçunu, denetim yaptığı halde tespit edemeyen denetimle yükümlü kişinin denetim görevinin ihmali suçundan sorumluluğunun doğmamasıdır. Çünkü, denetim görevinin ihmali suçunda, denetimle yükümlü failin cezalandırılma sebebi, görevi ihmal dolayısıyla zimmet veya irtikap suçunun oluşumuna veya artmasına zemin hazırlaması nedeniyledir. Nitekim doktrindeki ortak kanaate göre; denetim görevinin ihmali ile zimmet ve irtikap suçu arasında uygun nedensellik bağı bulunmalıdır⁴⁷⁸. Yani zimmet veya irtikap, denetim görevinin ihmal edilmesi nedeniyle işlenmiş olmalı bu suçlar arasında uygun illiyet bağı yer almalıdır⁴⁷⁹.

Doktrinde yer alan görüşlerde, denetim görevinden önce işlenmiş nitelikli zimmetin tespiti üzerinde durulmuş, zimmetin tespit edilememesi hali, görev ihmali olarak değerlendirilmemiştir. Gerçekten de denetimle görevli kamu görevlisinin denetim yaptığı zamanda ustaca işlenmiş nitelikli zimmet suçunu aydınlığa kavuşturamaması, kamu görevlisine bir kusur veya görev ihmali olarak yüklenemez. Çünkü, bu gibi durumların ortaya çıkarılabilmesi, uzman bir bilirkişi incelemesi, olağandışı veya kurum dışı gerçekleştirilecek nitelikli bir incelemeyle mümkündür. Bu tarz bir vakıada denetim görevinin ihmalinden bahsedilemeyeceği gibi zimmet veya irtikap suçuna imkân hazırlama da söz konusu olmamalıdır. Sonuç olarak bakıldığında, nitelikli olarak işlenmiş bir zimmet suçunun tespit edilememesi, kamu görevlisine ihmali bir kusur olarak isnat edilemez.

İkinci ihtimalde; genel bir denetimle ortaya çıkarılamayacak nitelikli ve ustaca işlenmiş bir zimmet suçunda, denetimle yükümlü kişinin denetim görevini yapmaması halinde ise somut olayın özelliklerine göre karar verilmelidir. Her ne kadar genel bir

⁴⁷⁶ Baytemir, 821.

⁴⁷⁷ Meran, 301.

⁴⁷⁸ Baytemir, 819; Hafızoğulları ve Özen, 36; Meran, 302.

⁴⁷⁹ Akçin, 634.

denetimle ortaya çıkarılamayacak bir suç olsa da denetim görevinin yapılmaması durumunda, denetim görevinin ihmali suçunun hareket unsurunun olduğu kabul edilmelidir. Çünkü, denetimle yükümlü fail, denetim görevini kasten yapmayarak suç teşkil eden hareketi gerçekleştirmiştir. Yalnızca bu hareketin, sonraki zimmet suçuna imkân hazırlayıp hazırlamadığı araştırılmalı, failin denetim görevini ihmal suçundan doğacak olan ceza sorumluluğu, bunun sonucuna göre belirlenmelidir.

Son olarak belirtilmelidir ki belirli dönem ve sürelerle denetim yükümlülüğü bulunan kamu görevlisinin, iki denetim dönemi arasında işlenmiş olan zimmet veya irtikap suçu açısından kural olarak sorumluluğu doğmayacaktır⁴⁸⁰. Fakat kamu görevlisinin, yılbaşında denetim yapmaması bir sonraki yılda zimmet suçunun oluşumuna sebebiyet vermişse denetim görevinin ihmali suçunun olduğundan söz edilebilecektir⁴⁸¹.

2.1.4. Suçun Manevi Unsuru

TCK'nın 251. maddesinde iki fıkra halinde düzenlenmiş olan denetim görevinin ihmali suçları, ihmali hareketle ve kasten işlenebilen suçlardır⁴⁸². Her iki suçun da taksirli hali Kanun'da düzenlenmediği için taksirle işlenmeleri mümkün değildir⁴⁸³.

TCK'nın 251/1. maddesi kapsamında fail olan denetimle yükümlü kamu görevlisi, zimmet veya irtikap suçunun işlendiğinin farkında olmasına rağmen kasten göz yumarak suçun önlenmesi için bir hareket yapmamaktadır⁴⁸⁴. Dolayısıyla fail, zimmet veya irtikap suçunun işlendiğinden haberdar ise de bu suçlara iştirak etmemektedir⁴⁸⁵. Başka bir deyişle, failin işlenen zimmet veya irtikap suçu açısından kastı bulunmamaktadır.

Kasten göz yumma suçunda, gerçekleştirilen hareketin kapsamı ve suçta düzenlenmiş olan müşterek faillik kurumu doktrinde tartışmalıdır. *Akçin*, kanun koyucunun icraen işlenebilen zimmet veya irtikap suçuna, ihmalen katılımı eş değer olarak kabul ettiği ve böyle bir düzenleme yapmış olduğunu ifade etmektedir⁴⁸⁶.

⁴⁸⁰ Akçin, 634; Bakıcı, 164; Baytemir, 821; Malkoç, 2270; Savaşçı Temiz, 199.

⁴⁸¹ Bakıcı, 165.

⁴⁸² Akçin, 642; Artuk, vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1050; Baytemir, 821; Gökcan, 777; M.R. Koca, 337; Parlar, Hatipoğlu, 1737; Savaşçı Temiz, 200.

⁴⁸³ Artuk, vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1050; Savaşçı Temiz, 200.

⁴⁸⁴ Baytemir, 821.

⁴⁸⁵ Savaşçı Temiz, 200.

⁴⁸⁶ Akçin, 647.

Baytemir'e göre fail, gerçekleştirdiği kasten göz yumma eylemi ile zimmet veya irtikâp suçu üzerinde hâkimiyet kurmakta bu nedenle de müşterek fail sayılmaktadır⁴⁸⁷. *Bostancı Bozbayındır*'a göre; kasten göz yumma fiili, zimmet veya irtikap suçu üzerinde hakimiyet kuran bir davranış niteliğindedir⁴⁸⁸. *Malkoç*'a göre; kasten göz yumma fiili ile denetim görevini yapmayan fail, zimmet veya irtikap suçu üzerinde iştirak hükümlerine göre hakimiyet kurmaktadır⁴⁸⁹. *Parlar/Hatipoğlu*'na göre ise kasten göz yumma fiili, icrai bir suça ihmalî hareketle iştirak kapsamında değerlendirilmemeli, suçta düzenlenmiş olan müşterek faillik hususu cezalandırılma kapsamında dikkate alınmalıdır⁴⁹⁰. Suçta düzenlenmiş olan müşterek faillik kavramının, suçlara iştirak anlamından ziyade failin cezalandırılma amacıyla düzenlenmiş olduğunun kabulü daha makuldür. Her ne kadar failin, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine bir katkı sunduğu kabul edilebilirse de bu kabul, zimmet veya irtikap suçu üzerinde bir hakimiyet kurma olarak değerlendirilmemelidir. Zira, denetimle yükümlü failin, işlenmekte olan zimmet veya irtikap suçuna iştirak iradesi ve suçların ortaya çıkışına nedensel bir katkısı söz konusu değildir. Denetimle yükümlü failin yapması gereken bu suçların işlenmesine engel olmak veya suçların işlendiğini adli makamlara bildirmektir. Ancak fail, bu yükümlülüklerini yerine getirmeyerek denetim görevini kasten ihmal etmekte ve ilgili kişiler asıl suçları işleyebilmektedir. Bu bilgiler ışığında, denetim görevini kasten göz yumma fiiliyle yerine getirmeyen failin kastını; zimmet veya irtikap suçunu bildiği halde, hareketsiz kalması ve bu suçların engellenmesi için bir şey yapmaması oluşturmaktadır⁴⁹¹. Başka bir deyişle fail, zimmet veya irtikap suçunun işlendiğini bilmekte ancak denetim görevini yerine getirmemektedir. İhmalî suçlarda kast, ihmalî hareket ile diğer maddi unsurların fail tarafından bilinmesiyle meydana gelir⁴⁹². Bu unsurların bilinmesinin yanı sıra, failin gerçekleştirmiş olduğu ihmalî hareket, özgür iradesinin de ürünü olmalıdır⁴⁹³. Sonuç olarak suçun manevî unsurunun oluşması için zimmet veya irtikap suçuna kasten göz yumma fiili, failin iradesinin bir yansımasını temsil etmeli, bu irade maddi unsurları bilmeli ve istemelidir.

⁴⁸⁷ Baytemir, 821.

⁴⁸⁸ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmalî*, 108.

⁴⁸⁹ Malkoç, 2268.

⁴⁹⁰ Parlar, Hatipoğlu, 1736.

⁴⁹¹ Meran, 299.

⁴⁹² Yurtlu, 269.

⁴⁹³ Apyayın, *Ceza Hukukunda Doğrudan Kast, Olası Kast, Basit Taksir ve Bilinçli Taksir Kavramları*, 86; Yurtlu, 268.

TCK'nın 251/1. maddesinde düzenlenmiş suç için genel kast yeterlidir. Suçun manevi unsurunun oluşması için özel kast aranmaz. Özel kast, kastta bulunması gereken bilme ve isteme unsurlarının yanı sıra, failin kastının belirli bir saik amacıyla da tezahür etmesidir⁴⁹⁴. Özel kastın tespiti Kanuni düzenlemeye göre yapılmalıdır⁴⁹⁵. Zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesine kasten göz yumma suçunda ise özel bir saik düzenlenmemiştir. Dolayısıyla, suçun oluşması için genel kast yeterli olmakta, ayrıca özel kast aranmamaktadır. Ayrıca, TCK'nın 251/1. maddesindeki suçun ancak doğrudan kast ile işlenebileceği kabul edilmektedir⁴⁹⁶. Zimmet veya irtikâp suçuna kasten göz yumma suçu, olası kast ile işlenemez⁴⁹⁷.

TCK'nın 251/2. maddesinde düzenlenen denetim görevinin ihmali ile zimmet veya irtikâp suçuna imkân hazırlama suçu da sadece kasten işlenebilir. Failin kastı, denetim yükümlülüğünün kasten ihmalinden ibarettir⁴⁹⁸. Failin, zimmet veya irtikâp suçu açısından kastı bulunmamakta, kast yalnızca denetim yükümlülüğünün yerine getirilmemesinde kendini göstermektedir. Denetim sorumluluğunun yerine getirilmemesiyle de asıl fail zimmet veya irtikâp suçunu işlemek için gerekli ortamı yakalamış olmaktadır⁴⁹⁹. Madde gerekçesinde de failin zimmet veya irtikâp suçu açısından kastı bulunmadığı, kastın yalnızca denetim sorumluluğuyla sınırlı olduğu açıkça belirtilmiştir. Failin, denetim sorumluluğunun kasten değil de özen yükümlülüğüne aykırı olarak yerine getirmemesi halinde bu suç oluşmayacaktır⁵⁰⁰. Failin, denetim sorumluluğunu veya denetim yapması gerektiğini bilmemesi halinde de kastın varlığından söz edilemeyecektir⁵⁰¹.

TCK'nın 251/2. maddesinde düzenlenen suçta da ilk suçta olduğu gibi genel kast yeterli olup özel kast aranmaz. Failin, bilerek ve isteyerek görevini ihmal etmesi, kastın oluşması için yeterlidir. Denetim görevinin kasten ihmalinden anlaşılması gereken, denetimin hiç yapılmaması, üstünkörü yapılması veya geciktirilerek yapılmasıdır⁵⁰².

⁴⁹⁴ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 418; Dönmezer ve Erman, 480; Özbek vd., 273.

⁴⁹⁵ Apaydın, *Ceza Hukukunda Doğrudan Kast, Olası Kast, Basit Taksir ve Bilinçli Taksir Kavramları*, 103.

⁴⁹⁶ Baytemir, 821.

⁴⁹⁷ Akçin, 624; Savaşçı Temiz, 200.

⁴⁹⁸ Baytemir, 821.

⁴⁹⁹ Yurtcan, 156.

⁵⁰⁰ Gökcan, 777.

⁵⁰¹ Savaşçı Temiz, 201.

⁵⁰² Gökcan, 777.

Doktrindeki hâkim görüşe göre; TCK'nın 251/2. maddesinde düzenlenen suç da ancak doğrudan kast ile işlenebilir⁵⁰³. Bu suçun olası kast ile işlenebilmesi mümkün görülmemektedir. Olası kastta fail, gerçekleşebilecek neticeleri önceden öngörmekte ve kabullenmektedir⁵⁰⁴. Fail bu kast türünde, tipikliğin gerçekleşmesinin muhtemel görmekte neticeyi ise onaylayıcı bir biçimde kabul etmektedir⁵⁰⁵. Denetim görevinin ihmali ise fail zimmet veya irtikâp suçunun işlendiğinden haberdar değildir ve bu suçların işlenmesine yönelik kastı bulunmamaktadır.

Her ne kadar TCK'nın 251/2. maddesinde düzenlenmiş olan denetim görevinin ihmali suçunda, failin öngördüğü bir netice bulunmasa da suçun olası kast ile işlenebilmesinin kabulü daha makuldür. Çünkü bu suç nezdinde kast, zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesi noktasında değil, hareketin temeli olan denetimin ihmal edilmesi eyleminde görünüm kazanmaktadır. Denetim görevinin ise olası kast ile ihlali mümkündür. Dolayısıyla, suça konu hareket olan denetim yükümlülüğünün ihmalinin olası kast ile gerçekleştirilmesinin mümkün olduğu söylenebilir.

Denetim görevinin ihmali suçunu, TCK'nın 30. maddesinde düzenlenmiş olan hata kapsamında da açıklamakta fayda bulunmaktadır. Hata kavramı, failin düşüncesi ile gerçeğin örtüşmemesi olarak ifade edilebilir⁵⁰⁶. TCK'da hata hükümleri kapsamında, kastı kaldıran hata ve kusurluluğu etkileyen hata olmak üzere ikili bir ayırım öngörülmüştür⁵⁰⁷. Kastı kaldıran hata hallerinden biri olan suçun maddi unsurlarında hata; suçun maddi unsurlarının, eksik veya yanlış tasavvur edilmesi, bilinmemesi veya unsurlar üzerinde esaslı yanlışlığa düşülmesi olarak ifade edilebilir⁵⁰⁸. Denetim görevinin ihmali suçunda, suçun maddi unsurlarında hatanın mümkün olduğu düşünülmektedir⁵⁰⁹. Denetimle yükümlü failin, denetim sorumluluğu kapsamında hataya düşmesi fiili bir hata olarak kabul edilmiş ve bu hatanın, failin kastını kaldıracağı belirtilmiştir⁵¹⁰. Esasında, ihmali suçtan sorumluluğun doğması, failin suçun tüm maddi unsurlarını bilmesiyle

⁵⁰³ Akçin, 642; Baytemir, 821; Ekinci, vd., 77; Meran, 302; M.R. Koca, 337; Soyaslan, 720.

⁵⁰⁴ Apaydın, *Ceza Hukukunda Doğrudan Kast, Olası Kast, Basit Taksir ve Bilinçli Taksir Kavramları*, 148.

⁵⁰⁵ Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 174; Özbek vd., 277.

⁵⁰⁶ Akbulut, 553; Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 643; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 253; Özbek vd., 447.

⁵⁰⁷ Akbulut, 553; Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 643; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 254.

⁵⁰⁸ Cengiz Apaydın, *Ceza Hukukunda Kusurluluk*, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018, 103; Dönmezer ve Erman, 552; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 255; Özbek vd., 449.

⁵⁰⁹ Akçin, 643; Hafizoğulları ve Özen, 35.

⁵¹⁰ Akçin, 643; Hafizoğulları ve Özen, 35; Savaşçı Temiz, 201.

mümkündür⁵¹¹. İhmali suçlarda fail, somut bir olaydaki görevini, ilişkiyi veya durumu bilmeli buna göre hareket etmelidir aksi takdirde suçun maddi unsurlarında hata söz konusu olacaktır⁵¹². Bu açıklamalar ve daha önce verilmiş bilgiler ışığında, TCK'nın 251/2. maddesinde yer alan denetim görevinin ihmali suçunda, denetim görevinin ihmali, suçun hareket unsurudur. Bu sebeple failin, denetim görevinin ifasında ciddi bir yanılığa düşmesi veya denetim görevinin yapılması gerektiği hususundaki bilgisizliği, suçun maddi unsurlarındaki hata kapsamında kastını kaldıracaktır.

TCK'nın 251/1. maddesi kapsamında da suçun maddi unsurlarında hata söz konusu olabilecektir. Denetimle yükümlü failin, denetim sorumluluğunda ciddi bir hataya düşmesi veya işlenen zimmet veya irtikap suçu nezdinde harekete geçmesi noktasındaki bilgisizliği, TCK'nın hata hükümleri kapsamında failin kastını kaldıracaktır. Yine bu suçta, asıl faillerin zimmet veya irtikap suçu dışında bir suç işlemesi, fakat denetimle yükümlü failin zimmet veya irtikap suçunun işlendiği sebebiyle hareket etmesi halinde ise TCK'nın 251/1. maddesi için işlenemez suç hükümleri uygulanabilecektir⁵¹³.

Kastı kaldıran hata düzenlemelerinden bir diğeri ise suçun nitelikli unsurlarında hata halidir. Suçun nitelikli unsurlarında hata TCK'nın 30/2. maddesinde: *“Bir suçun daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli hallerinin gerçekleştiği hususunda hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.”* şeklinde hüküm altına alınmıştır. Bu maddenin uygulanabilmesi için failin suçun daha az veya daha fazla cezayı gerektiren nitelikli unsurlarında yanılığa düşmesi gerekmektedir⁵¹⁴. TCK'nın 251. maddesinde düzenlenmiş olan denetim görevinin ihmali suçunda, suçun nitelikli halleri hüküm altına alınmamıştır. Bu sebeple gerek kasten göz yumma gerekse denetim görevinin ihmali suçunda, TCK'nın 30/2. maddesinde düzenlenmiş olan suçun nitelikli unsurlarında hata halinin uygulanması söz konusu olmayacaktır.

⁵¹¹ Yurtlu, 316.

⁵¹² Yurtlu, 314.

⁵¹³ Hafızoğulları ve Özen, 35.

⁵¹⁴ Akbulut, 534; Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 653.

2.1.5. Hukuka Aykırılık

Hukuka aykırılık, fail tarafından gerçekleştirilen hareketin, bütün hukuk düzeniyle çelişmesine verilen addır⁵¹⁵. Başka bir deyişle, işlenen ve hukuka aykırı olan fiil, ceza kanunlarının yanı sıra diğer kanunlara da aykırılık teşkil etmekte ve hukuk düzeninde bir çelişki doğurmaktadır⁵¹⁶. Belirtilmelidir ki hukuka aykırılık unsurunun kanunda açıkça ifade edilmesine gerek bulunmamaktadır. Çünkü, ceza kanunu ihlal eden tipik bir hareketin varlığı ile karine olarak hukuka aykırılık unsurunun da gerçekleştiği kabul edilmektedir⁵¹⁷. Ancak ceza kanununda tipe uygun bir hareket çeşitli sebeplerle hukuka aykırılık teşkil etmeyebilir. Bu sebeplere, hukuka uygunluk sebepleri denilmektedir. Hukuka uygunluk sebepleri, suç oluşturan bir hareketin hukuka aykırılığını ortadan kaldırarak suç teşkil eden harekete meşru bir görünüm kazandırmaktadır⁵¹⁸. TCK'nın Birinci Kitap İkinci Bölümünde hüküm altına alınmış olan “*Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler*” başlığı altında; Kanun hükmünü ve amirin emrini yerine getirme, meşru savunma, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası adlı hukuka uygunluk sebepleri düzenlenmiştir⁵¹⁹.

TCK'nın 24/1. maddesinde; “*Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.*” şeklinde hukuka uygunluk sebebi düzenlenmiştir. Kanun hükmünün yerine getirilmesi ifadesiyle kastedilen, hareketin davranış kaynağının doğrudan doğruya kanundan kaynaklanıyor olmasıdır⁵²⁰. TCK'nın 251. maddesinde düzenlenmiş olan denetim görevinin ihmali suçunda, kanun hükmünün yerine getirilmesi sebebine dayanan hukuka uygunluk nedeninin uygulanması pek de mümkün değildir⁵²¹. Çünkü, suça konu hareketler olan göz yumma ve denetim yapmama fiillerinin Kanun'da meşruiyetine dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

⁵¹⁵ Dönmezer ve Erman, 240.

⁵¹⁶ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 483; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 266; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 285; Timur Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 17. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, 286.

⁵¹⁷ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 484, 487; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 265; Özbek vd., 287.

⁵¹⁸ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 488; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 272.

⁵¹⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 480; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 265; Özbek vd., 292; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 294.

⁵²⁰ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 490; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 275.

⁵²¹ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 118; Hafızoğulları ve Özen, 34.

TCK'nın 24/2. maddesinde; *“Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.”* denilmektedir. Amirin emrinin hukuka uygunluk nedeni sayılabilmesi için emrin mevcudiyeti ve bu emrin bağlayıcı bir vazife niteliğinde olması gerekmektedir⁵²². 5237 sayılı TCK'nın 24. maddesinde yer alan görevin ifası kapsamında farklı bir vazifeyle görevlendirilmiş denetimle yükümlü kamu görevlisinin, denetimi yapamaması halinde denetim görevinin ihmali suçundan sorumluluğunun doğmayacağı kabul edilmiştir⁵²³. Söz gelimi, amirin emri ile başka bir yerde görevlendirilen ve görevlendirildiği süreç zarfında denetim görevliliği bulunan ancak görevi sebebiyle denetim görevini yapamayan failin, işlenecek olan zimmet veya irtikap suçuna yol açtığı söylenemez. Böyle bir durumda, denetimin yapılmaması hali haklı ve geçerli mazerete dayanmakta bu nedenle de denetimle yükümlü kamu görevlisinin yükümlülüğünü ihlal ettiği kabul edilmemektedir. Amirin emrinin ifasının, TCK'nın 251/1. maddesi kapsamında görünüm kazanması ise oldukça zordur⁵²⁴. Çünkü, işlenen zimmet veya irtikap suçuna kasten göz yumma kapsamında verilecek emir suç teşkil edecektir. TCK'nın 24/3. maddesi gereğince, konusu suç teşkil eden emir yerine getirilemez. Aksi takdirde emri veren ile yerine getirenin sorumlulukları doğacaktır.

Hukuka uygunluk sebeplerinden biri olan meşru savunma, TCK'nın 25/1. maddesinde *“Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.”* şeklinde hüküm altına alınmıştır. Meşru savunma; kişinin, ağır ve haksız bir saldırıya karşı, kendisini veya başkasını korumak amacıyla orantılı bir şekilde karşılık vermesi olarak tanımlanabilir⁵²⁵. Denetim görevinin ihmali suçu, topluma karşı işlenen bir suç olup meşru savunma hükümlerinin her iki madde kapsamında da uygulanması mümkün değildir⁵²⁶.

Diğer hukuka uygunluk sebeplerinden biri de hakkın kullanılmasıdır. Söz konusu hukuka uygunluk sebebi TCK'nın 26/1. maddesinde *“Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez.”* şeklinde düzenlenmiştir. Bu hüküm kapsamında hakların kullanılması

⁵²² Dönmezer ve Erman, 321.

⁵²³ Meran, 302; Savaşçı Temiz, 201.

⁵²⁴ Hafızoğulları ve Özen, 34.

⁵²⁵ Dönmezer ve Erman, 333.

⁵²⁶ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 118.

sırasında gerçekleştirilen bir fiil, suç teşkil etmeyecektir. Denetimle yükümlü kamu görevlisinin yıllık iznini kullanması ve bu izin süresi içerisinde denetim görevini yapamaması halinde işlenecek olan zimmet veya irtikap suçu açısından sorumluluğunun doğmayacağı kabul edilebilir. Zira, denetim yapılmaması, kamu görevlisinin kullanmakta olduğu bir hak nedeniyle gerçekleşmektedir. Bu bağlamda, TCK'nın 251/2. maddesi kapsamında hakkın kullanılması sebebine dayanan hukuka uygunluk sebebi görünüm kazanabilir. Ancak, TCK'nın 251/1. maddesinde düzenlenmiş olan suç için hakkın kullanılması nedenine dayanan hukuka uygunluk sebebinin uygulanması pek mümkün değildir. Çünkü, bu suçta suça konu hareket zimmet veya irtikap suçuna göz yumma olup böyle bir hareketin hukuk düzeni tarafından korunması söz konusu değildir.

İlgilinin rızası ise TCK'nın 26/2. maddesinde “*Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez.*” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Denetim görevinin ihmali suçunun topluma karşı işlenen bir suç olması ve bu suçun mağdurunun toplumu oluşturan herkes olması sebepleriyle, ilgilinin rızası nedenine dayanan hukuka uygunluk sebebinin bu suçta uygulanması pek mümkün görünmemektedir⁵²⁷.

2.1.6. Kusurluluk

Failin ceza kanunu kapsamında cezalandırılabilmesi ancak kusurlu olmasıyla mümkündür⁵²⁸. Çünkü, kusur kavramı, failin gerçekleştirdiği eylem sebebiyle kınanıp kınanamayacağı noktasında görünüm kazanan bir kavramdır⁵²⁹. Bahsi geçen kavram suçun manevi unsurları ile yakından ilişkilidir⁵³⁰. Bu bağlamda, kusurluluk, failin gerçekleştirmiş olduğu eylemin, kasten veya taksirle gerçekleştirilmesi olarak ifade edilebilir⁵³¹. Zira söz konusu kavram, suçun objektif unsurları (yasallık, maddi unsur, hukuka aykırılık) ile failden kaynaklanan subjektif unsurların arasındaki bağı ifade etmektedir⁵³².

⁵²⁷ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 118.

⁵²⁸ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 572; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 311.

⁵²⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 572; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 311; Mahmutoglu ve Karadeniz, 507; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 366.

⁵³⁰ Dönmezer ve Erman, 484.

⁵³¹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 573; Apaydın, *Ceza Hukukunda Kusurluluk*, 26.

⁵³² Apaydın, *Ceza Hukukunda Kusurluluk*, 26.

Kusur; kişinin gerçekleştirdiği eylemin hukuka uygun bir davranış niteliğinde olmadığını anlama ve eylemini yönlendirebilme yeteneği olarak tanımlanabilir⁵³³. Kusur kavramının, algılama ve irade yeteneği olmak üzere iki unsuru bulunmaktadır⁵³⁴. Algılama yeteneği; kişinin, gerçekleştirmiş olduğu hareketin dış dünyada ne ifade edeceğinin bilincinde olunmasıdır⁵³⁵. İrade yeteneği ise gerçekleştirilen eylemin iradi bir şekilde tayin edilebilme ve yönlendirilmesidir⁵³⁶. Yukarıdaki bilgiler ışığında, TCK'nın 251. maddesinde düzenlenmiş olan denetim görevinin ihmali suçunun kusurluluk unsurunu kast oluşturmaktadır⁵³⁷.

Hukukumuzda kusurluluğu etkileyen bazı durumlar 5237 sayılı TCK'da hüküm altına alınmıştır. Kusurluluğu etkileyen haller Kanun'da; hukuka aykırı ancak bağlayıcı emrin yerine getirilmesi (m.24/2-4), zorunluluk hali (m.25/2), meşru savunmada sınırın heyecan, telaş ve korku nedeniyle aşılması (m.27/2), cebir veya tehdit (m.28), haksız tahrik (m.29), hata (m. 30/3- 4), yaş küçüklüğü (m.31), akıl hastalığı (m.32), sağır ve dilsizlik (m.33) ve geçici nedenler (m.34) olarak sıralanmıştır⁵³⁸.

Hukuka aykırı ancak bağlayıcı bir emrin yerine getirilmesi, kusurluluğu kaldıran hal olarak hüküm altına alınmıştır. TCK'nın 24. maddesinin 2, 3 ve 4. fıkralarına göre; *“(2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz. (3) Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur. (4) Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur”*. Bu fıkraların kusurluluğu kaldıran hal olarak uygulanabilmesi, hukuka aykırı ancak bağlayıcı bir emir için geçerlidir⁵³⁹. Denetim görevinin ihmali suçunda, TCK'nın 24. maddesi kapsamında kusurluluğu etkileyebilecek halin uygulama alanı bulamayacağı kabul edilebilir. Çünkü, kasten göz yumma veya

⁵³³ Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 313.

⁵³⁴ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 573; Demirbaş, 369; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 313; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 369.

⁵³⁵ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 574; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 314; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 370.

⁵³⁶ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 574; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 316; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 378.

⁵³⁷ Hafızoğulları ve Özen, 37.

⁵³⁸ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 576; Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 317.

⁵³⁹ Mahmutoglu ve Karadeniz, 482.

denetimin ihmal edilmesi yönündeki emirler, doğrudan suç teşkil edecek, bu sebeple de kusurluluğu kaldıran bir hal olarak dikkate alınamayacaktır.

Kusurluluğu kaldıran bir diğer hal ise zorunluluk hali olarak kabul edilmektedir. Zorunluluk hali TCK'nın 25/2. maddesinde; *“Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.”* olarak düzenlenmiştir. Bu halin kusurluluğa etki edebilmesi için kişinin sebep olmadığı ağır ve muhakkak bir tehlikenin varlığı mevcut olmalı ve bu tehlikeden kaçınmanın başka bir ihtimali de bulunmamalıdır⁵⁴⁰. Ayrıca söz konusu tehlike gerek kişinin gerekse üçüncü bir kişinin hakkına yönelik olmalıdır⁵⁴¹. Meşru savunmadan farklı olarak zorunluluk halinde, saldırana değil üçüncü bir kişiye zarar verme söz konusudur⁵⁴². Denetim görevinin ihmali suçunda zorunluluk halinin uygulanma ihtimali olası görülmemiştir⁵⁴³.

Kusurluluğu etkileyen hal olarak düzenlenen meşru müdafaa sınırının heyecan ve korku nedeniyle aşılması hali TCK'nın 27/2. maddesinde; *“Meşru savunmada sınırın aşılması mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmiş ise faile ceza verilmez.”* olarak hüküm altına alınmıştır. Bu fıkranın uygulanabilmesi için meşru müdafaa hükümlerinin bir suç kapsamında uygulanabilir olması gerekmektedir. Denetim görevinin ihmali suçunda meşru müdafaa hükümlerinin, suçun topluma karşı işlenen bir suç olması nedeniyle uygulanması ihtimal dahilinde değildir. Bu sebeple meşru müdafaa sınırının aşılması olarak ifade edilen kusurluluğu kaldıran hal de denetim görevinin ihmali suçunda uygulanamayacaktır.

Cebir veya tehdit nedeniyle kişinin iradesinin etkilenmesi halinde ise failin kusurluluğun olmadığı kabul edilecektir. Söz konusu hüküm TCK'nın 28. maddesinde; *“Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır.”* şeklinde düzenlenmiştir.

⁵⁴⁰ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 483-489.

⁵⁴¹ Mahmutoglu ve Karadeniz, 549.

⁵⁴² Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 490; Mahmutoglu ve Karadeniz, 538.

⁵⁴³ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 118; Hafizoğulları ve Özen, 34.

Madde hükmüne göre cebir veya tehdit altında suç işleyen kişinin ceza sorumluluğu bulunmamaktadır. Ancak kişinin bu madde kapsamında kusurunun bulunmadığının kabulü için cebrin belirli bir ağırlıkta bulunması gerekmekte tehdidin ise ağır ve muhakkak olması icap etmektedir⁵⁴⁴. Denetim görevinin ihmali suçunu düzenleyen TCK'nın 251. maddesindeki suçlar kapsamında bu kusurluluk halinin uygulanması söz konusu olabilecektir⁵⁴⁵. Örneğin, öldürülme tehlikesi ile cebre veya tehdide maruz kalan kişi, kasten göz yumma veya denetim görevini ihmal yönündeki filleri gerçekleştirirse sorumluluğunun bulunmadığı kabul edilmelidir. Böyle bir durumda, cebir veya tehdidi gerçekleştiren kişi dolaylı fail olarak sorumlu tutulacak, denetimle yükümlü kamu görevlisinin ise kusurunun bulunmadığı kabul edilecektir. Çünkü, dolaylı fail kavramı TCK'nın 37/2. maddesinde; *Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur. Kusur yeteneği olmayanları suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişinin cezası, üçte birden yarısına kadar artırılır.*” olarak düzenlenmiştir. Bu noktada ele alınması gereken konu, özgü suçlarda dolaylı faillik hususunun nasıl ele alınması gerekliliğidir. Denetimle yükümlü kamu görevlisinin, kamu görevliliği sıfatı bulunmayan veya denetim yükümlülüğü olmayan bir kamu görevlisi tarafından tehdit edilmesi halinde, normalde fail olma sıfatını taşımayan kişinin sorumluluğunun doğduğu kabul edilmelidir. Çünkü, özgü suçlarda dolaylı failin, failde bulunması gereken özellikleri taşınamaması halinde sanki özgü niteliklere sahipmiş gibi işlem görmesi söz konusudur⁵⁴⁶. Bununla birlikte zimmet veya irtikap suçunun asıl failinin, denetimle görevli kamu görevlisine cebir veya tehdidi halinde asıl fail, her iki suçtan da sorumlu olmalıdır. Çünkü, böyle bir olayda fail işlediği zimmet suçundan sorumluluğunun yanında denetim görevini ihmalden de dolaylı fail olarak sorumludur.

Kusurluluk kapsamında ele alınan bir diğer kavram ise haksız tahriktir. Haksız tahrik TCK'nın 29. maddesinde; *“Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemnin etkisi altında suç işleyen kimseye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on sekiz yıldan yirmi dört yıla ve müebbet hapis cezası yerine on iki yıldan on sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.”* şeklinde düzenlenmiştir. Haksız tahrikin söz konusu olabilmesi için

⁵⁴⁴ Koca ve Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 358.

⁵⁴⁵ Hafızogulları ve Özen, 35.

⁵⁴⁶ Dönmezer ve Erman, 824.

haksız bir fiil bulunmalı, haksız olan bu fiil failde şiddet ve elem oluşturmali ve fail bu şiddetli elem etkisi altında tahrikte bulunan kişiye karşı suçu işlemelidir⁵⁴⁷. Denetim görevinin ihmali suçunun toplumu oluşturan tüm bireyleri konu edinmesi nedeniyle bu suçta haksız tahrik indirimlerinin uygulanması mümkün değildir.

Yaş küçüklüğü de kusurluluğa etki eden bir haldir. TCK'nın 31. maddesine göre; fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış kişilere ceza verilemez. Fiili işlediği sırada on iki yaşını tamamlamış on beş yaşını doldurmamış çocuklar ile on beş yaşını doldurmuş ancak on sekiz yaşını tamamlamamış çocuklara ise verilecek cezada belirli bir indirim yapılacaktır. Denetim görevinin ihmali suçunda, fail ve failin taşınması gereken nitelikler sebebiyle yaş küçüklüğü sebebinin uygulanması somut bir olayda mümkün görülmemektedir. Bunun yanı sıra kusurluluğu etkileyen hal olan akıl hastalığının da denetim görevinin ihmali suçunda gündeme gelebilmesi oldukça zordur. Çünkü, suçun failinin taşınması gereken denetim görevliliği, nitelik itibariyle de faili sınırlandırmaktadır. Suçun failinin; yaş, eğitim, yetenek gibi hususlarının genel olarak normal bir kamu görevlisinin daha üzerinde olması suçun mahiyeti açısından kabul edilebilecek bir husus olup yaş küçüklüğü ve akıl hastalığının bu suçta uygulanamayacağının kabulü makuldür.

İşitme ve duyma engeli de Kanun kapsamında kusurluluğu etkileyen bir nedendir. Sağır ve dilsizlik olarak adlandırılan bu hal TCK'nın 33. maddesinde; *“Bu Kanunun, fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocuklara ilişkin hükümleri, on beş yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsizler hakkında; on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanlara ilişkin hükümleri, on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsizler hakkında; on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olanlara ilişkin hükümleri, on sekiz yaşını doldurmuş olup da yirmi bir yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsizler hakkında da uygulanır.”* şeklinde düzenlenmiştir. Denetim görevinin ihmali suçunda sağır ve dilsizlik engelinin uygulanma ihtimali zor olsa da imkansız değildir. Engelli kontenjanından kamu görevlisi olan kişiler veya kamu görevliliği sıfatı sürdürürken bir engelle karşılaşan denetimle yükümlü kamu görevlilerine, maddedeki yaş şartlarını sağlamaları halinde belirli bir oranda indirim uygulanacaktır.

⁵⁴⁷ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 599; Koca ve Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 360.

Kusurluluğu etkileyen hal olan, geçici bir nedenle veya irade dışı alkol ya da uyuşturucu kullanımı, denetim görevinin ihmali suçunda gündeme gelebilir. TCK'nın 34. maddesine göre; *“(1) Geçici bir nedenle ya da irade dışı alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez. (2) İrادی olarak alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisinde suç işleyen kişi hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz”*. Ancak geçici bir neden olarak istemeyerek alkol ve uyuşturucu kullanımında, failin taksirli sorumluluğu dahi bulunmamalıdır⁵⁴⁸. Bu bilgiler ışığında, denetimle yükümlü failin; geçici bir nedenle, irade dışı veya zorla alkol ya da uyuşturucu kullanımı halinde, taksirli bir ihmali de söz konusu değilse ceza sorumluluğu bulunmamaktadır.

TCK'nın 30/4. maddesinde haksızlık yanılığı olarak adlandırılan ve kusurluluğu etkileyen neden; *“İşlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, cezalandırılmaz.”* olarak düzenlenmiştir. Haksızlık yanılığı için failin, suça konu hareketin yasak olduğunu bilmemesi gerekmektedir⁵⁴⁹. Belirtilmelidir ki denetim görevinin ihmali suçunda haksızlık yanılığının oluşması mümkün değildir. Çünkü, söz konusu suçta suça konu hareketler, denetimle yükümlü kamu görevlisinin temel görevlerini içermekte olup fail tarafından bilinmemesi söz konusu olmayacaktır.

2.1.7. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

2.1.7.1. İçtima

2.1.7.1.1. Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine Kasten Göz Yumma

Zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi, işlenen suçun müşterek faili olarak kabul edilmiştir. Doktrindeki hâkim görüşe göre; bu suçta içtima hükümleri, işlenen zimmet veya irtikâp suçuna yönelik içtima hükümleri çerçevesinde ele alınmalıdır⁵⁵⁰. Denetimle yükümlü kamu görevlisinin,

⁵⁴⁸ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 638; Turabi, 143.

⁵⁴⁹ Mahmutoglu ve Karadeniz, 740.

⁵⁵⁰ Akçin, 647; Baytemir, 822; M.R. Koca, 338.

Kanun kapsamında müsterek fail olarak kabul edilmesi, içtima hükümlerinin ortak uygulanması yönündeki kanaatinin temel sebebi olarak ifade edilmiştir⁵⁵¹.

Suçların içtimai; birden fazla suçun bulunduğu bazı durumlarda, failin sorumluluğunun her bir suçtan sorumluluk üzerine değil, tek bir suçtan sorumluluk üzerine belirlenmesidir⁵⁵². 5237 sayılı TCK'nın Birinci Kitap İkinci Kısım Beşinci Bölümünde, suçların içtimai kapsamında; bileşik suç (m. 42), zincirleme suç (m. 43) ve fikri içtima (m. 44) hükümleri düzenlenmiştir⁵⁵³.

5237 sayılı TCK'nın 42. maddesine göre bileşik suç; biri diğerinin unsurunu ya da ağırlaştırıcı nedeni sayılması sebebiyle tek fiil sayılan suçtur. Kanun koyucu bileşik suçlarda, içtima hükümlerinin uygulanmayacağını dile getirmiştir. Bileşik suçta, birden fazla suçun tek bir suçta birleştiği özel bir yapı söz konusudur⁵⁵⁴. Zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesine kasten göz yumma suçunda, bileşik suçta benzer bir yapı söz konusu değildir.

TCK'nın 43. maddesinde suçların içtimai başlığı altında düzenlenen zincirleme suç ise; bir suç işleme kararının icrası kapsamında bir kişiye karşı aynı suçun değişik zamanlarda birden fazla olacak şekilde işlenmesidir. Zincirleme suçun şartları; birden fazla suçun işlenmesi, bu suçların aynı suç olması, söz konusu suçların bir suç işleme kararı kapsamında icra edilmesi, suçların farklı zamanlarda gerçekleştirilmesi ve mağdurun aynı kişi olması olarak sıralanabilir⁵⁵⁵. Zincirleme suçun söz konusu olduğu durumlarda, fail için tek bir cezaya hükmedilip belirli bir oranda artırım uygulanması söz konusudur.

TCK'nın 251/1. maddesi kapsamında zincirleme suç hükümlerinin belirlenebilmesi için zimmet ve irtikâp suçundaki zincirleme suç hükümlerine değinilmesi gerekmektedir. Kamu görevlisinin, mal edinme fiillerini birden fazla kez icra etmesi halinde, zimmet suçunda zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir⁵⁵⁶. Keza, irtikâp suçunda mağdurun aynı kişi olması halinde TCK'nın 43. maddesi uygulama alanı bulabilecektir⁵⁵⁷. Buna

⁵⁵¹ Akçin, 647; Baytemir, 822; M.R. Koca, 338.

⁵⁵² Akbulut, 964; Demirbaş, 572; Mustafa Özen, *Suçların İçtimai (Zincirleme Suç – Fikri İçtima – Bileşik Suç)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2008, 6.

⁵⁵³ İnanç İştin, *Türk Ceza Hukukunda Suçların İçtimai*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, 69.

⁵⁵⁴ Özen, *Suçların İçtimai (Zincirleme Suç – Fikri İçtima – Bileşik Suç)*, 49.

⁵⁵⁵ İştin, 81.

⁵⁵⁶ Akçin, 289; Gökcan, 424; Kütük, 122; Tezcan, vd., 1293.

⁵⁵⁷ Akçin, 587; Tezcan, vd., 1311; Turabi, 163.

göre; kasten göz yumma eyleminde, birden fazla kez zimmet veya irtikâp suçu işlenmesi ve asıl faille zincirleme suç hükümlerinin uygulanması halinde, denetimle yükümlü faile de zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir⁵⁵⁸. Burada önem arz eden nokta; denetim yükümlülüğünün ihlali suçu failinin, asıl failin zimmet veya irtikâba yönelik zincirleme suç eylemlerine karşı ayrı ayrı göz yumması gerekliliğidir⁵⁵⁹. Yalnızca tek bir suça göz yumması halinde zincirleme suç hükümleri denetimle yükümlü kamu görevlisi için uygulanmayacaktır.

TCK'nın 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima ise işlediği bir eylem ile birden fazla suçun oluşumuna sebebiyet verilmesi halidir. Fikri içtimada, zincirleme suçun aksine, tek bir hareketle birden fazla suçun oluşması söz konusudur⁵⁶⁰. Fikri içtima durumunda fail, işlediği suçlardan yaptırım en ağır olan suçun müeyyidesi ile cezalandırılmaktadır.

Denetim görevinin ihmali suçu ile TCK'nın 257. maddesinde yer alan görevi kötüye kullanma suçu arasında özel norm genel norm ilişkisinden kaynaklanan görünüşte içtima ilişkisi bulunmakta olup fail böyle bir durumda denetim görevinin ihmali suçundan cezalandırılacaktır⁵⁶¹.

Denetim sorumluluğu bulunan kamu görevlisinin, zimmet ya da irtikap suçları işlendikten sonra kasten göz yumma eylemini gerçekleştirmesi, TCK'nın 279. maddesinde düzenlenmiş olan kamu görevlisinin suçu bildirmemesi suçu ile TCK'nın 257/2. maddesinde hüküm altına alınmış olan ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma suçlarının oluşmasına sebebiyet verebilir⁵⁶². Bu gibi durumlarda, madde hükmü gereğince failin en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılması gerekir.

Aynı neviden fikri içtima ise TCK'nın 43/2. fıkrasında hüküm altına alınmıştır. Aynı neviden fikri içtima; aynı suçun, tek bir hareketle birden fazla kişiye karşı işlenmesi olarak tanımlanabilir⁵⁶³. Denetim görevinin ihmali suçlarında, mağdurların belirli kişiler olmaması nedeniyle aynı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanamayacağı kabul

⁵⁵⁸ M.R. Koca, 338.

⁵⁵⁹ M.R. Koca, 338.

⁵⁶⁰ İştin, 69; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 535.

⁵⁶¹ Savaşçı Temiz, 203.

⁵⁶² Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 108.

⁵⁶³ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 826; İştin, 164; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 540.

edilmelidir. Çünkü, toplumu oluşturan herkesin mağdur olduğu suçlarda aynı neviden fikri içtima hükümleri uygulanamayacaktır⁵⁶⁴.

2.1.7.1.2. Denetim Görevini İhmal Ederek Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine İmkân Sağlama

TCK'nın 251/2. maddesinde düzenlenen denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikâp suçuna imkân hazırlama suçunda; ihmal niteliğindeki hareketten yararlanılarak ilgili suçların birden fazla işlenmesi, denetim görevinin ihmali suçunun tek oluşuna mâni değildir⁵⁶⁵. Yargıtay'ın bir kararında; zimmetin artmasına veya oluşmasına sebep olmanın suçun unsuru olduğu belirtilmiş ve denetimin ihmaliinden sonra birden fazla zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesi halinin, zincirleme suç hükümlerinin şartlarını oluşturmadığı belirtilmiştir⁵⁶⁶.

TCK'nın 251/2. maddesi kapsamında, zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı, doktrinde tartışmalı bir konudur. Zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerektiği hususunu beyan eden yazarlardan; *Savaşçı Temiz*, denetim görevinin birden fazla kez yerine getirilmemesi ve bu ihmalden yararlanılarak çok sayıda zimmet veya irtikâp suçu işlenmesi halinde, zincirleme suç hükümlerinin uygulanabileceği kanaatindedir⁵⁶⁷. *Gökcan*'a göre, denetim görevini uzun süre boyunca ihlal ederek çok sayıda zimmet veya irtikâp suçuna neden olan fail hakkında, ilgili suç kapsamında zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir⁵⁶⁸. Benzer şekilde, *Hafızoğulları, Özen*, denetimle yükümlü kamu görevlisinin, aynı kamu idaresine karşı, farklı zamanlarda, aynı suç işleme kararı kapsamında ihmali hareketi birden fazla gerçekleştirmesi halinde zincirleme suç hükümlerinin uygulanabileceği görüşündedir⁵⁶⁹.

Doktrinde aksi yönde görüş ortaya koyan yazarlardan; *Bostancı Bozbayındır*, görevi ihmal farklı zamanlarda gerçekleşmiş olsa bile bu ihmali bir suç işleme kararı kapsamında değerlendirilmesinin zor olduğunu vurgulayarak, bu suç kapsamında

⁵⁶⁴ İşten, 171; Yargıtay Ceza Genel Kurulu, T. 13/02/2020, E. 2017/154, K. 2020/92.

⁵⁶⁵ Baytemir, 822; Ekinci, vd., 78; Gökcan, 778.

⁵⁶⁶ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 119. Yargıtay 5. CD, T. 05/03/2020; E. 2016/7606, K. 2020/9942, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).

⁵⁶⁷ Savaşçı Temiz, 203.

⁵⁶⁸ Gökcan, 778.

⁵⁶⁹ Hafızoğulları ve Özen, 37.

zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasının olası olmadığını beyan etmiştir⁵⁷⁰. Akçin de denetim görevinin ihmalinin bir temadiyi içermesi ve failin zimmet veya irtikâp suçuna yönelik bir iştirakinin olmaması sebepleriyle bu suçta zincirleme suç hükümlerinin uygulanmayacağını ifade etmiştir⁵⁷¹.

Doktrinde savunulan bir diğer görüşe göre ise failin denetim görevini birden fazla kez ihmal etmesi ve bu ihmalin yeni zimmet veya irtikâp suçuna neden olması halinde, yeni bir denetim görevinin ihmali suçu oluşacaktır⁵⁷².

Denetim görevinin ihmali suçunda, görevini birden fazla kez ihmal eden denetimle yükümlü kamu görevlisi hakkında zincirleme suç hükümlerinin uygulanmaması gerektiği yönündeki fikrin daha yerinde olduğu söylenebilir. Nitekim ifade edildiği üzere, bu suç nezdinde ihmali hareketlerin bir suç işleme kararı kapsamında ele alınması oldukça güçtür. Zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesinin şartlarından biri de gerçekleştirilen hareketlerin, bir suç işleme kararının icrası kapsamında ifa edilmesidir. Bu kapsamda, denetim görevini birden fazla kez ihmal eden failin, yeni zimmet veya irtikâp suçuna neden olması halinde yeni bir suç olarak değerlendirilmesi gerekir.

TCK'nın 251. maddesinin 1. fıkrasında yer alan kasten göz yumma suçu açısından geçerli olan görünüşte içtima hükümlerinin 2. fıkra düzenlenenden denetim görevinin ihmali suçunda da geçerli olduğu belirtilmelidir⁵⁷³. Ayrıca, bu suçta fikri içtima ile bileşik suç mümkün görülmemektedir⁵⁷⁴.

Son olarak belirtmek gerekir ki, zimmet veya irtikâp suçuna kasten göz yumma ile denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikâp suçuna imkân hazırlama suçları arasında, zincirleme suç hükümleri uygulama alanı bulmaz⁵⁷⁵. Çünkü bu suçların unsurları farklı olduğu gibi biri diğerinin nitelikli hali de değildir⁵⁷⁶.

⁵⁷⁰ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 119.

⁵⁷¹ Akçin, 648.

⁵⁷² Baytemir, 822; Ekinci, vd., 78; M.R. Koca, 338.

⁵⁷³ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 118.

⁵⁷⁴ Hafizoğulları ve Özen, 37.

⁵⁷⁵ Şahbaz, *Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu 3. Cilt (Madde 197 – 345)*, 3267.

⁵⁷⁶ Şahbaz, *Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu 3. Cilt (Madde 197 – 345)*, 3267.

2.1.7.2. İştirak

2.1.7.2.1. Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine Kasten Göz Yumma

Suçta iştirak, tek kişi tarafından işlenebilecek bir suçun, birden fazla kişi tarafından, belirli bir anlaşma iradesi dahilinde, suçun oluşumuna nedensel bir katkı sunarak işlenmesidir⁵⁷⁷. Suça iştirakten bahsedilebilmesi için birden fazla kişinin iştirak iradesi çerçevesinde, suça nedensel katkı yapmaları gerekmektedir⁵⁷⁸. Suça iştirakın, faillik ve şeriklik olmak üzere iki farklı görünümü bulunmaktadır⁵⁷⁹.

Zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yumma suçunda, kanun koyucu genel iştirakın aksine bu suça özgü olarak özel bir iştirak türü öngörmüştür⁵⁸⁰. Nitekim TCK m. 251/1'e göre, zimmet veya irtikâp suçuna kasten göz yuman kamu görevlisi, işlenen suçun müşterek faili olarak kabul edilecektir. Bu hükmün uygulanabilmesi için denetimle yükümlü failin suça iştirakının genel hükümler çerçevesinde olmaması gerekmektedir zira daha öncede değinildiği üzere genel iştirak halinde failin doğrudan zimmet veya irtikap suçundan cezalandırılması gerekmektedir⁵⁸¹.

TCK'nın 251/1. maddesinde düzenlenen suça iştirakin mümkün olduğu kabul edilmektedir⁵⁸². Ancak suç, özgü suç olduğu için suça iştirakın ancak şerik olarak azmettirme veya yardım etme şeklinde olabileceği belirtilmiştir⁵⁸³. Çünkü, TCK'nın 40/2. maddesinde özgü suçlara iştirakın ancak azmettirme veya yardım etme şeklinde mümkün olabileceği düzenlenmiştir. Denetimle yükümlü kamu görevlisinin işlemiş olduğu kasten göz yumma suçuna, azmettirme veya yardım etme şeklinde iştirak edilebilmesi mümkündür. Ayrıca bu suça, müşterek fail olarak iştirak etmek de mümkündür, zira ihmalî suçlara kural olarak müşterek fail olarak iştirak edilebileceği kabul

⁵⁷⁷ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 730; Demirbaş, 531; Dönmezer ve Erman, 746; Hüseyin Dikmen, *Türk Ceza Hukukunda Müşterek Faillik*, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2023, 20-21; Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 446.

⁵⁷⁸ Cem Şenol, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanununa Göre İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Gönüllü Vazgeçme (TCK M. 41)", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 5 (10), 2017, 509, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ndergi/issue/33505/372441> (E.T. 02/12/2024); Koca ve Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 446.

⁵⁷⁹ Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 731; Ali Tanju Sarıgül, *Suçta İştirak*, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2022, 19; Dikmen, 20.

⁵⁸⁰ Akçin, 647.

⁵⁸¹ M.R. Koca, 339.

⁵⁸² Baytemir, 822; M.R. Koca, 338.

⁵⁸³ Artuk, vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1051; Savaşçı Temiz, 202.

edilmektedir⁵⁸⁴. Bunun için iştirakın iki temel şartı ile birlikte suça iştirak edenlerin özel faillik statüsüne sahip olmaları aranmaktadır⁵⁸⁵. Bununla birlikte, ihmali suçlarda, suça müşterek fail olarak katılım için toplu sorumluluğun bulunması zorunludur⁵⁸⁶. Başka bir ifadeyle, eylemi ortak kontrol edebilme hususunda yükümlü olan kişiler birlikte ihmalde bulunur ve suçun işlenmesine sebebiyet verirse her bir fail, müşterek fail olarak kabul edilmelidir⁵⁸⁷. Zimmet veya irtikâp suçunun işlendiği bir kurumda, birden fazla denetimle yükümlü kamu görevlisi olması ve her birinin iştirak iradesiyle işlenmekte olan suça kasten göz yumması halinde, her bir denetimle yükümlü kamu görevlisinin, müşterek fail olarak sorumluluğunun gündeme gelebilmesi gerekir.

2.1.7.2.2. Denetim Görevini İhmal Ederek Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine İmkân Sağlama

TCK'nın 251/2. maddesinde yer alan denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikâp suçuna imkân hazırlama suçunda, 1. fıkrada düzenlenen suç kapsamında verilen bilgiler kural olarak geçerlidir. Suça, azmettirme veya yardım etme kapsamında iştirak mümkündür⁵⁸⁸. Denetimle yükümlü olmayan kamu görevlilerinin bu suça iştirakı olanaklı olup Kanun hükmü gereğince ancak azmettiren veya yardım eden sıfatına haiz olabilirler⁵⁸⁹. Ayrıca, söz konusu suça müşterek fail olarak katılımın mümkün olduğu kabul edilebilir. Birden fazla kamu görevlisinin, denetim yükümlülüklerini birlikte kasten ihmal etmeleri halinde ve bu ihmalinde zimmet veya irtikâp suçunun oluşmasına zemin hazırladığı bir olayda, müşterek faillik hususu değerlendirilmelidir. Ancak müşterek faillik kapsamında sorumluluğun doğması için suça konu hareket olan denetim görevinin ihmalinin, bir iştirak iradesi ile birlikte ihlal edilmesi zorunluluk arz etmektedir.

⁵⁸⁴ Dikmen, 109; Kerim Çakır, *Suçta İştirakte Müşterek Faillik*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, 280.

⁵⁸⁵ Dikmen, 109.

⁵⁸⁶ Çakır, 281.

⁵⁸⁷ Çakır, 281.

⁵⁸⁸ Hafızogulları ve Özen, 37; Meran, 303.

⁵⁸⁹ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 119.

2.1.5.3. Teşebbüs

2.1.7.3.1. Zimmet veya İrtikâp Suçunun İşlenmesine Kasten Göz Yumma

TCK'nın 251. maddesinde düzenlenen denetim görevinin ihmali suçu ancak ihmali hareket ile işlenebilen bir suçtur. Doktrindeki ağırlıklı görüşe göre ihmali hareket ile işlenebilen suçlarda kural olarak teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkün değildir⁵⁹⁰.

Teşebbüs hükmü, 5237 sayılı TCK'nın 35. maddesinde düzenlenmiştir. Madde hükmüne göre suça teşebbüs; kişinin işlemeyi kastettiği suçun icrasına elverişli hareketlerle başlaması, ancak elinde olmayan sebeplerle suçu tamamlayamamasıdır. Doktrinde bazı yazarlar, zimmet veya irtikâp suçuna kasten göz yumma suçundaki teşebbüsü, işlenen zimmet veya irtikâp suçu kapsamında ele almıştır. Bu yazarlara göre; zimmet veya irtikâp suçunun teşebbüs aşamasında kalmış olması halinde, zimmet veya irtikâp suçuna kasten göz yumma fiilinin de teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilmelidir⁵⁹¹. Yazarların belirtmiş olduğu kanaat doğru olmakla birlikte bu kanaatin temeli, suçun hareket unsuruna değil; denetimle yükümlü failin ceza sorumluluğu kapsamına dayanmaktadır. Suçun hareket unsuru olan kasten göz yumma eylemi dikkate alındığında, TCK'nın 251/1. maddesi için teşebbüsün mümkün olmadığı kabul edilebilir. Çünkü, teşebbüsten bahsedilebilmesi için icra hareketlerinin bölünebilir olması mecburiyet arz etmektedir⁵⁹². Hâlbuki bu suç nazarında, kasten göz yumma şeklinde tezahür eden icra hareketinin bölünebilir olup olmadığı belirlenemez, zira ilgili suç hareket şekli bakımından teşebbüse elverişli değildir⁵⁹³. Elbette fiilin icra hareketleri kısmının bölünebilir olması halinde teşebbüs hükümleri uygulanabilir.

⁵⁹⁰ Akbulut, 827; Dönmezer ve Erman, 156; Gürkan Özocak, *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018, 216; Özbek vd., 488.

⁵⁹¹ Baytemir, 821; Gökcan, 772; M.R. Koca, 337.

⁵⁹² Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 116.

⁵⁹³ Savaşçı Temiz, 202.

2.1.7.3.2. Denetim Görevini İhmal Ederek Zimmet veya İrtikâp Suçunun İşlenmesine İmkân Sağlama

TCK'nın 251. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen denetim görevinin ihmali ile zimmet ve irtikâp suçuna imkân sağlama suçuna teşebbüs mümkün görülmemektedir⁵⁹⁴. Bu durumun temel sebebi olarak suçun gerçek bir ihmali suç olması gösterilmektedir⁵⁹⁵. Suç, failin denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikâp suçuna imkân hazırlamasıyla tamamlanacaktır⁵⁹⁶. Failin cezalandırılması için ayrıca ihmalden yararlanılarak zimmet veya irtikâp suçu işlenmelidir. Bununla birlikte zimmet veya irtikâp suçunun teşebbüs aşamasında kalmış olması halinde, denetimle yükümlü failin, denetim görevinin ihmalden sorumluluğunun doğduğunun kabulü daha makuldür.

2.2. DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇUNUN MUHAKEME SÜRECİ

2.2.1. Soruşturma Usulü

2.2.1.1. Zimmet veya İrtikâp Suçunun İşlenmesine Kasten Göz Yumma

Denetimle yükümlü kamu görevlisinin, işlenen zimmet veya irtikâp suçuna kasten göz yumması, denetim görevini ihmal suçundan farklı bir soruşturma usulüne tabidir. Nitekim zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesine kasten göz yuman şüpheli hakkında, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun⁵⁹⁷ (MKYK) hükümleri uygulanmayacaktır⁵⁹⁸. Bu suçun soruşturma usulü, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'na⁵⁹⁹ göre yürütülecektir.

3628 sayılı Kanun'un 17. maddesinde; Bankalar Kanunu'nda yazan suçlar, basit ile nitelikli zimmet, rüşvet, irtikâp, ihaleye fesat karıştırma, görev sırasında ve görevden dolayı kaçakçılık ile devlet sırlarının açıklanması ya da açıklanmasına sebebiyet verme

⁵⁹⁴ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 116; Hafizoğulları ve Özen, 37; Parlar, Hatipoğlu, 1737; Savaşçı Temiz, 202.

⁵⁹⁵ Bostancı Bozbayındır, *Denetim Görevinin İhmali*, 116.

⁵⁹⁶ Meran, 303.

⁵⁹⁷ Resmi Gazete Tarihi: 04/12/1999, Sayı: 23896.

⁵⁹⁸ Akçin, 649; Baytemir, 823; Savaşçı Temiz, 205.

⁵⁹⁹ Resmi Gazete Tarihi: 04/05/1990, Sayı: 2508.

suçlarından sanık olanlar ve bu suçlara iştiraki söz konusu olanlar hakkında yapılacak yargılamalarda, MKYK hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir. TCK'nın 251/1. maddesinin hükmü gereğince, denetimle yükümlü kamu görevlisinin zimmet veya irtikâp suçuna kasten göz yumması, işlenen suçun müşterek faili olarak kabulünü gerekli kılmaktadır. Zimmet veya irtikâp suçunun maddede sayılmış suçlar arasında olduğu dikkate alındığında, bu suça göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisinin müşterek faillik sıfatından dolayı soruşturma usulü 3628 sayılı Kanun'a göre yürütülecektir⁶⁰⁰.

Suçun soruşturulması, şikâyet tabi değildir, zira zimmet veya irtikâp suçunun soruşturulmasında şikâyet şartı aranmamaktadır. Suç, re'sen veya ihbar üzerine soruşturulabilir. Soruşturma için herhangi bir makamdan izin alınmasına gerek yoktur⁶⁰¹. Başka bir ifadeyle, zimmet veya irtikâp suçuna göz yumulduğunu, ihbar üzerine veya re'sen öğrenen adli makamlar, herhangi bir izne tabi olmadan doğrudan soruşturma açıp yürütebilecektir. Fakat söz konusu uygulamanın istisnaları olduğu da gözden kaçmamalıdır. Nitekim 3628 sayılı Kanun'un 17. maddesi gereğince; valilik, müsteşarlık ve kaymakamlık görevinde bulunan kamu görevlileri hakkında, istisnai olarak özel soruşturma ve kovuşturma işlemleri uygulanacaktır⁶⁰².

Her ne kadar cumhuriyet savcısının soruşturmayı yürütmek için herhangi bir izne ihtiyacı bulunmasa da iddia makamı, kamu görevlisi hakkında soruşturma açıldığını, kamu görevlisinin amirine veya 3628 sayılı Kanun'un 8. maddesinde yer alan kurumlara, bildirmekle yükümlüdür⁶⁰³. Bu bildirim, soruşturma için izin almak mahiyetinde değil muhatabı bilgilendirme kapsamındadır⁶⁰⁴. Nitekim bildirimi alan amir veya kurumun, soruşturmayı önleme gibi bir yetkisi bulunmamaktadır⁶⁰⁵.

⁶⁰⁰ Akçin, 649.

⁶⁰¹ Savaşçı Temiz, 205.

⁶⁰² Sarsıkoğlu, 234; Erdener Yurtcan, Begüm İrtiş, *Memur Suçları ve Yargılaması*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, 202.

⁶⁰³ Yurtcan ve İrtiş, *Memur Suçları ve Yargılaması*, 202.

⁶⁰⁴ Yurtcan ve İrtiş, *Memur Suçları ve Yargılaması*, 203.

⁶⁰⁵ Yurtcan ve İrtiş, *Memur Suçları ve Yargılaması*, 203.

2.2.1.2. Denetim Görevini İhmal Ederek Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine İmkan Sağlama

Denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesine imkân sağlama suçu bağımsız nitelikte bir suçtur⁶⁰⁶. Suçun soruşturulması ve kovuşturulması, 1. fıkra düzenlenene suçun aksine 3628 sayılı Kanun kapsamında yürütülmemektedir. Çünkü denetim görevinin ihmali suçu, 3628 sayılı Kanun'da tahdidi olarak sayılmış suçlar arasında yer almamaktadır. Denetim görevinin ihmali suçunun soruşturma ve kovuşturulmasının, Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirilmesi gerekmektedir⁶⁰⁷. 4483 sayılı Kanun'un düzenlenme amacı, kamu görevlilerinin görevi sebebiyle işledikleri suçtan yargılanmalarının usulünün ve izin vermeye yetkili mercilerin belirlenmesidir⁶⁰⁸.

TCK m.251/2'de yer alan denetim görevini ihmal suçu, şikâyeteye tabi bir suç değildir⁶⁰⁹. Adli makamlar, re'sen veya suç ihbarı üzerine gerekli işlemleri gerçekleştirmek üzere harekete geçmelidir. Ancak, 1. fıkradaki suçun aksine, denetim görevinin ihmali suçunun soruşturulması ve kovuşturulması, yetkili makamın soruşturma izni vermesine bağlıdır⁶¹⁰. Buna göre, denetim görevinin ihmali suçunun işlendiği şüphesini öğrenen adli makamlar, gerekli soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin yapılabilmesi için kamu görevlisinin bağlı bulunduğu yetkili kurumdan izin almalıdır. İzin vermeye yetkili makam, suç tarihindeki görev yeri esas alınarak belirlenmektedir⁶¹¹.

Soruşturma izni alan iddia makamı kanunlardan kaynaklanan yetkilerinin kullanarak hazırlık evresini yürütüp sonuçlandıracaktır⁶¹². Soruşturma izni alınmadan dava açılması mümkün değildir⁶¹³. Dava soruşturma izni alınmadan açılmış ise izni karara bağlamak için dosya yetkili mercie gönderilmelidir⁶¹⁴. Nitekim Yargıtay bir kararında; suç tarihinde orman muhafaza şefliği yapan ve denetim görevinin ihmali suçundan

⁶⁰⁶ Baytemir, 823.

⁶⁰⁷ Meran, 303.

⁶⁰⁸ Özgür Temiz, *Danıştay 1. Daire Kararlarına Göre Kamu Görevlilerinin Yargılanması Usulünde Adli Tıp Kurumunun Yeri, Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı 30. Kuruluş Yıldönümü Armağan Kitabı*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 2021, 704; Pınar ve Çalışkan, 37.

⁶⁰⁹ Meran, 303.

⁶¹⁰ Savaşçı Temiz, 205.

⁶¹¹ Temiz, 708; Yurtcan ve İrtiş, *Memur Suçları ve Yargılanması*, 137.

⁶¹² M.R. Koca, 340.

⁶¹³ Baytemir, 823.

⁶¹⁴ Baytemir, 823.

yargılanan sanığın dosyasında, denetim görevinin ihmali suçunun soruşturma iznine bağlı suçlardan olduğunu belirtmiş ve soruşturma izninin bulunmadığı gerekçesiyle durma kararının verilmesi gerektiğini ifade ederek izin sonucuna göre hareket edilmesi gerektiğinin altını çizmiştir⁶¹⁵.

Son olarak belirtmek gerekir ki; soruşturma evresi genel hükümlere göre görevli ve yetkili Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yerine getirilir⁶¹⁶. Fakat valiler, müsteşarlar ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri hakkında gerçekleştirilecek olan soruşturmalar, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcıvekili tarafından yürütülür⁶¹⁷. Kaymakamlar hakkında gerçekleştirilecek hazırlık evresi ise il Cumhuriyet başsavcısı veya başsavcıvekili tarafından gerçekleştirilir⁶¹⁸.

2.2.2. Kovuşturma Evresi ve Görevli Mahkeme

5237 sayılı TCK'nın 251/1. maddesi açısından görevli mahkeme, işlenen asıl suç kapsamında belirlenmelidir. Çünkü, ilgili suçların işlenmesine kasten göz yuman denetim sorumluluğu bulunan kamu görevlisi, işlenen zimmet veya irtikap suçunun müşterek faili olarak kabul edilmiştir. Buna göre; kasten göz yumulan suç, zimmet veya icbar ya da ikna suretiyle irtikâp suçu ise görevli mahkeme ağır ceza mahkemesidir⁶¹⁹. Kasten göz yumma fiilinin gündeme geldiği suç, hatadan yararlanma suretiyle irtikâp suçu ise bu yargılamada asliye ceza mahkemesi görevlidir⁶²⁰.

TCK'nın 251/2. maddesinde düzenlenmiş olan denetim görevinin ihmali suçunda ise görevli mahkeme genel hükümlere göre tespit edilir. Denetim görevinin ihmali suçunda, yargılama aşamasını yürütmekle görevli olan mahkeme asliye ceza mahkemesi olarak kabul edilmiştir⁶²¹. Yargıtay da müdür ve şef konumunda görev yapan sanığın,

⁶¹⁵ Yargıtay 5. CD, T. 22/04/2021, E. 2017/2103, K. 2021/2036, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).

⁶¹⁶ İbrahim Şahbaz, *Açıklamalı ve İçtihatlı Ceza Muhakemesi Kanunu 1. Cilt (Madde 1 – 174)*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, 147.

⁶¹⁷ Şahbaz, *Açıklamalı ve İçtihatlı Ceza Muhakemesi Kanunu 1. Cilt (Madde 1 – 174)*, 147.

⁶¹⁸ Şahbaz, *Açıklamalı ve İçtihatlı Ceza Muhakemesi Kanunu 1. Cilt (Madde 1 – 174)*, 147.

⁶¹⁹ Meran, 303; Savaşçı Temiz, 205.

⁶²⁰ Ekinci, vd., 80; Meran, 304; Savaşçı Temiz, 205.

⁶²¹ Akçin, 649; Meran, 304; Savaşçı Temiz, 205.

gerekli kontrolü yapmayarak zimmete neden olduğu bir yargılamada, görevli mahkemenin asliye ceza mahkemesi olduğunu ifade etmiştir⁶²².

Gerek kasten göz yumma gerek denetim görevinin kasten ihmali suçunun yargılamalarında önem arz eden bir husus vardır. 5237 sayılı TCK'nın 251. maddesinde yer alan her iki suçun da yargılaması, zimmet veya irtikâp suçunun yargılaması dikkate alınarak yürütülmelidir. Çünkü, denetim görevinin ihmali suçunun, zimmet veya irtikâp suçu ile arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Zimmet veya irtikâp suçunun oluşmadığı veya söz konusu olmadığı bir yerde denetim görevinin ihmali suçundan bahsedilemez. Buna göre; denetim görevinin ihmali suçunda yapılacak olan yargılama, zimmet veya irtikâp dosyası ile birlikte görülmeli, deliller birlikte değerlendirilmelidir⁶²³. Bu kapsamda, yargılama dosyaları ayrı ise birleştirilmeli, birleştirilemiyorsa zimmet veya irtikâp suçundan yargılanan faillerin mahkûmiyet veya beraat kararının kesinleşmesi beklenmelidir⁶²⁴.

2.2.3. Davaya Katılma

Davaya katılma, açılmış bir kamu davasında, iddia makamının yanında yer alarak bazı hak ve yükümlülüklerle davaya etkide bulunmak demektir⁶²⁵. Katılan her ne kadar iddia makamının yanında yer alıp bazı haklara sahip olsa da bağımsız bir süje niteliğine sahiptir⁶²⁶. Ceza muhakemesinde, bir davaya iştirak eden katılan, her ne kadar bağımsız bir süje statüsüne sahip olsa da tek başına bir ceza davasını yürütmeye ehil değildir⁶²⁷. Katılan, mahkemeye vereceği bir dilekçe ile ilk derece mahkemesinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar, katılım talebinde bulunabilecektir⁶²⁸. Soruşturma evresinde ise

⁶²² Yargıtay 5. CD, T. 2702/2014, E. 2012/15347, K. 2014/2168, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).

⁶²³ Akçin, 650.

⁶²⁴ Akçin, 650; Malkoç, 2270.

⁶²⁵ Akın Boyacı, "Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71 (1), 2013, 166; <https://dergipark.org.tr/en/pub/iuhfm/issue/9188/115164>, (E.T. 02/12/2024); Hüsnü Sefa Eryıldız, "Türk ve Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Katılanın Sanık Lehine Faaliyette Bulunması", *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 82 (1), 2024, 282, <https://dergipark.org.tr/en/pub/ihm/issue/86786/1539367>, (E.T. 05/01/2025).

⁶²⁶ Eryıldız, 282; Nur Centel, Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 21. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., İstanbul 2022, 1002.

⁶²⁷ Centel ve Zafer, 1002.

⁶²⁸ Boyacı, 166; İbrahim Şahbaz, *Açıklamalı ve İçtihatlı Ceza Muhakemesi Kanunu 2. Cilt (Madde 175-335)*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, 2567.

katılma talebinde bulunulamaz⁶²⁹. Davaya katılma, açılmış bir davanın görülmesini durdurmayaacağı gibi daha önce belirlenmiş duruşma gün ve usuli işlemlerini de kural olarak etkilemez⁶³⁰.

Ceza Muhakemesi Kanunu⁶³¹ (CMK) katılım için tahdidi bir sayıma gitmiştir⁶³². Kanun'un 237. maddesinin 1. fıkrasına göre; mağdur, suçtan zarar gören kişiler ve malen sorumlu olanlar davaya katılım sağlayabilirler. Bu sıfatlara sahip olmayan gerçek veya tüzel kişilerin davaya katılmaları mümkün değildir.

Denetimle yükümlü kamu görevlisinin, işlenen zimmet veya irtikâp suçuna kasten göz yumması veya denetim görevini ihmal suçlarının varlığı halinde, ilgili kurum veya kişilerin davaya katılım talebinde bulunması mümkündür. Kasten göz yumma suçunda, zimmet veya irtikap suçuna katılım esaslarının dikkate alınması gerekir⁶³³. Çünkü, ilgili suçlara kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi, Kanun'un özel düzenlemesi ile zimmet veya irtikap suçuna müşterek fail olarak iştirak etmiş sayılmaktadır.

Zimmet veya irtikap suçu 3628 sayılı Kanun kapsamında tahdidi olarak sayılan suçlar arasındadır. 3628 sayılı Kanun'un 18. maddesinin ek fıkrasında yer alan; “(Ek fıkra: 12/12/2003-5020/13 md.) Yukarıdaki fıkraya göre yapılan ihbar veya takipsizlik kararı ve iddianame Cumhuriyet başsavcılığınca, ilgili kamu kurum veya kuruluşlarına bildirilir. (Değişik cümle: 1/7/2022-7417/40 md.) İlgili kamu kurum veya kuruluşları tarafından yazılı başvuruda bulunulması halinde bu kurum veya kuruluşlar, başvuru tarihinde müdahil sıfatını kazanır.” hükmü dikkate alındığında, zimmet veya irtikap suçlarında ilgili kamu kurum ve kuruluşların talepte bulunması halinde müdahil sıfatını kazanacağı anlaşılmaktadır.

Kanun koyucunun madde fıkrasında tercih ettiği “*ilgili kamu kurum veya kuruluşları*” deyiminin doğrudan 5271 sayılı CMK'nın 237. maddesiyle bağlantılı olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda ilgili kurum ifadesi, maddede belirtilmiş olan suçtan doğrudan zarar gören tüzel kişi deyimine ve soruşturmanın bildirileceği kurumlara

⁶²⁹ Şahbaz, *Açıklamalı ve İçtihatlı Ceza Muhakemesi Kanunu 2. Cilt (Madde 175-335)*, 2566.

⁶³⁰ Centel ve Zafer, 1014.

⁶³¹ Resmi Gazete Tarihi: 17/12/2004, Sayı: 25673.

⁶³² Şahbaz, *Açıklamalı ve İçtihatlı Ceza Muhakemesi Kanunu 2. Cilt (Madde 175-335)*, 2567.

⁶³³ Ekinci, vd., 80.

karşılık gelmektedir. Dolayısıyla, zimmet veya irtikap suçunun işlendiği ve bu suçlara kasten göz yumulduğu kamu kuruluşu, suçtan zarar gören olarak kamu davasına katılım talebinde bulunabilecektir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, denetim görevinin ihmalini konu alan bir kararında; suçtan doğrudan zarar gören kişilerin kamu davasına katılım sağlayabileceğini, dolaylı zararların ise özel bir düzenleme olmadığı müddetçe katılım talebinin kabulü için hak vermediğini açıklamıştır⁶³⁴. Her ne kadar bu karar, TCK'nın 251/2. maddesinde yer alan, denetim görevinin ihmali suçunu konu alsa da TCK'nın 251/1. maddesi için de geçerli kabul edilmelidir, zira 3628 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarda, eski bir düzenlemede özel bir katılım hakkı mevcuttu. Bu katılım hakkı; Maliye Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliği, Muhakemat Genel Müdürlüğü, Hazine ve Maliye Bakanlığını'nda kapsamaktaydı⁶³⁵. Ancak 3628 sayılı Kanun'un 18. maddesinde yapılan değişiklikle, "*Maliye Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü ile varsa diğer*" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır⁶³⁶. Madde metnindeki değişiklikle kanun koyucu, bildirimlerin yapılacağı kurumları kısıtlayarak yalnızca "*ilgili kurumlar*" ibaresine yer vermiş ve bunun doğal bir sonucu olarak davaya katılım taleplerini daraltmıştır. Bu sebeple, zimmet veya irtikap suçuna kasten göz yumma suçunda davaya katılım, ilgili suçların mağduru, ilgili suçlardan doğrudan zarar gören kamu kuruluşları veya 3628 sayılı Kanun'un 8. maddesinde sayılan kurumlarca yapılmalı ve başvuru

⁶³⁴ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, T. 01/03/2023, E. 2023/5-88, K. 2023/112: "*Cumhuriyet savcıları olan sanıklar ..., ..., ... ve ...'un adli emanet memurluğunu denetlemekle görevli oldukları, adli emanette kayıtlı bir kısım ziynet eşyaları ile kıymetli eşyaları adli emanette görevli bazı memurların zimmetine geçirdikleri, sanıkların ise kendilerine yüklenen görev ve yükümlülüklerle aykırı davranarak denetim görevini ihlal ettiklerinden bahisle denetim görevinin ihlali suçundan cezalandırılmalarının iddia edildiği, sanıklara atılı denetim görevinin ihmali suçundan açılan kamu davasının suçtan zarar görme ihtimali nedeniyle ... Bakanlığına bildirdiği, vekili aracılığıyla 18.04.2022 tarihinde katılma talebinde bulunan ... ile Hazine ve ... Bakanlığının atılı suçtan doğrudan zarar görmediğinden bahisle katılma isteminin 27.04.2022 tarihinde reddine karar verildiği dosya kapsamında; ... ile Hazine ve ... Bakanlığının denetim görevinin ihmali suçundan doğrudan bir zarar görmemesi, dolaylı veya muhtemel zararların kamu davasına katılma hakkı vermemesi ve 3628 sayılı Kanun'un 17 ve 18. maddeleri göz önünde bulundurulduğunda anılan Bakanlıkların adı geçen suça ilişkin olarak kamu davasına katılmasını özel olarak düzenleyen bir kanun hükmünün bulunmaması, ... Bakanlığının anılan yasal düzenleme anlamında 'ilgili kamu kurumu' olarak kabul edilmesinin mümkün olmaması ve denetim görevinin ihlali suçu açısından ... ve bağlı birimlerine suçtan doğrudan zarar gören ve malen sorumlu sıfatlarını kazandırmayıp, tazminat ödenmesi, itibar zedelenmesi ve güven kaybı gibi dolaylı zararlara dayanılarak kamu davasına katılmanın da mümkün olmaması karşısında; ... ile Hazine ve ... Bakanlığının sanıklar hakkında denetim görevinin ihmali suçundan açılan kamu davasına katılma hak ve yetkisinin olmadığı kabulü gerekmektedir", <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).*

⁶³⁵ Ekinci, vd., 33; M.R. Koca, 341.

⁶³⁶ 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, 1/7/2022 tarihli ve 7417 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesiyle bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan "*Maliye Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü ile varsa diğer*" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır, (E.T. 02/10/2024).

sahiplerinin katılım talepleri mahkemece kabul edilmelidir. Aynı şekilde, denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikap suçuna imkân hazırlama suçundan doğrudan zarar gören kamu kurum ve kuruluşların davaya katılım hakları mevcuttur. Yargıtay bir kararında; Tarım Kredi Kooperatifleri Birliği yönetim kurulu başkanının yargılandığı denetim görevinin ihmali suçunda, Tarım ve Orman Bakanlığı'nı suçtan zarar gören olarak kabul etmiş ve davaya katılımlarının mümkün olduğunun altını çizmiştir⁶³⁷. Dolayısıyla, denetim görevinin ihmali suçundan dolayı ve muhtemel zarar görenlerin davaya katılım hakları bulunmamakta ve katılım hakkı yalnızca doğrudan zarar gören kurumları kapsamaktadır. Sonuç olarak, kamu kurumlarının suçtan doğrudan zarar görmesi davaya katılım için tek başına yeterli bir unsur olarak kabul edilebilir⁶³⁸.

2.2.4. Dava Zamanaşımı

Dava zamanaşımı; adli makamların, suçun işlendiği tarihten itibaren belirli sürelerin geçmesiyle, şüpheli hakkında soruşturma yapılmasına, sanık hakkında cezalandırma yetkisinin kullanılmasına engel olan bir düzenlemedir⁶³⁹. Dava zamanaşımı, 5237 sayılı TCK'nın 66. maddesinde düzenlenmiştir.

Belirtmek gerekir ki; TCK'nın 251/1. maddesinde yer alan suçun dava zamanaşımı, işlenen zimmet veya irtikap suçunun zamanaşımına tabidir⁶⁴⁰. Denetimle yükümlü kamu görevlisinin zimmet suçuna göz yumması durumunda, dava zamanaşımı on beş yıl olarak kabul edilmelidir. Çünkü, zimmet suçunun yaptırımının beş ile on iki yıl arası olması, on beş yıllık zamanaşımına karşılık gelmektedir⁶⁴¹. Kasten göz yumulan suçun dava

⁶³⁷ Yargıtay 5. CD, T. 15/02/2022, E. 2018/3351, K. 2022/1787: “Suç tarihlerinde S.S. ... Bölgesi Tarım Kredi Kooperatifleri Birliği yönetim kurulu başkan ve üyesi ile denetim kurulu üyesi olarak görev yapan sanıklar haklarında zimmet ve denetim görevini ihmal ederek zimmete neden olma suçlarından kamu davası açıldığı, Tarım ve Orman Bakanlığının bu suçların zarar göreni olduğu, bu sıfatının gereği olarak CMK'nın 233 ve 234. maddeleri gereğince kovuşturma evresinde sahip olduğu davaya katılma ve diğer haklarını kullanabilmesi için duruşmadan haberdar edilmesi gerektiği halde usulen dava ve duruşmalar bildirilmeden, davaya katılma ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun mağdur ve katılanlar için öngördüğü haklardan yararlanma olanağı sağlanmadan yargılamaya devam edilerek yazılı şekilde hükümler kurulması...”, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).

⁶³⁸ Eryıldız, 289.

⁶³⁹ Mehmet Emin Artuk, Mehmet Emin Alşahin, “Objektif Cezalandırılabilme Şartı ve Zamanaşımı”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19 (2), 2013, 31, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/48280/617856> (E.T. 02/12/2024).

⁶⁴⁰ Baytemir, 825.

⁶⁴¹ Kütük, 191.

zamanaşımı ise icbar suretiyle irtikap suçu olması halinde on beş yıl, ikna veya hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçu olması halinde sekiz yıl olarak dikkate alınmalıdır⁶⁴².

Denetim görevinin ihmali suçunun dava zamanaşımı sekiz yıldır⁶⁴³. TCK'nın 66. maddesinin e bendine göre; beş yıldan fazla olmayan hapis veya adli para cezalarını gerektiren suçlarda dava zamanaşımı sekiz yıl olarak belirlenmiştir. Denetim görevinin ihmali suçunun yaptırımının üç aydan üç yıla kadar olması, sekiz yıllık zamanaşımın dayanağıdır.

2.2.5. Yaptırım

Zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman sanığın cezası, işlenilen asıl suça göre belirlenmelidir⁶⁴⁴. Çünkü, bu suçların işlenmesine göz yuman fail, işlenen suçların müşterek faili olarak kabul edilmiştir. 5237 sayılı TCK'nın 247/1. maddesinde düzenlenen zimmet suçunun temel halinin yaptırımı, beş yıldan on iki yıla kadar hapis cezasıdır. Bu kapsamda, zimmet suçuna kasten göz yuman sanığın yaptırımı da beş yıldan on iki yıla kadar hapis cezası olarak belirlenmelidir. TCK'nın 247/2. maddesi gereğince, suçun nitelikli zimmet olması halinde ise verilecek hapis cezasının yarı oranında artırılması gerekmektedir. Hâkimin, cezayı artırım konusunda takdir yetkisi bulunmamaktadır. Zimmetin kullanma zimmeti kapsamında olması halinde, hâkim verebileceği cezayı yarı oranında indirebilir. Kullanma zimmetinin söz konusu olduğu hallerde yapılacak indirim, hâkimin takdirine bağlıdır.

Kasten göz yumulan suçun irtikap suçu olması halinde ise yaptırım, irtikap suçunun niteliğine göre değişmektedir. Buna göre; denetimle yükümlü failin göz yumduğu suçun, icbar niteliğinde irtikap suçu olması halinde yaptırım beş yıldan on yıla kadar hapis cezasını gerektirmektedir. Suçun ikna suretiyle irtikap suçu olması halinde bu ceza üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası olarak belirlenmiştir. Hatadan yararlanma suretiyle irtikap suçunun yaptırımı ise bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası mahkumiyeti olarak dikkate alınmalıdır.

⁶⁴² Baytemir, 750.

⁶⁴³ Baytemir, 825; Savaşçı Temiz, 205.

⁶⁴⁴ Baytemir, 824.

Öte yandan, zimmet veya irtikap suçunun asıl faillerine uygulanacak olan tüm ceza ve hak yoksunlukları, bu suçlara kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi için de uygulanacaktır⁶⁴⁵.

TCK m.251/2 hükmü doğrultusunda denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlayan kamu görevlisinin sorumlu olduğu müeyyide üç aydan üç yıla kadar hapis cezasıdır. Kanun koyucu, suç için yalnızca hapis cezası belirlemiş adli para cezasını öngörmemiştir. Denetim görevinin ihmali suçunda yargılanan sanığın alacağı hapis cezası iki yıl ve altında ise öncelikle hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi gerekir⁶⁴⁶. Elbette bu karar için HAGB şartlarının oluşması zorunluluk arz etmektedir. 5271 sayılı CMK'nın 231. maddesine göre bu şartlar; sanığın daha önce kasten işlenmiş olan bir suçtan mahkumiyetin bulunmaması, mahkemece sanığın yeniden suç işlemeyeceğine dair kanaate ulaşılması ve uğranılan zararın giderilmesidir. Yargıtay'a göre; denetim görevinin ihmali suçunda fail hakkında HAGB kararı verilebilmesi için gidermek zorunda olduğu miktarın somut ve belirlenebilir olması gerekmektedir birlikte denetimle yükümlü failin, zimmet failinin mal edindiği parayı giderme yükümlülüğü bulunmamaktadır⁶⁴⁷. Buna göre; HAGB kararının verilebilmesi için her ne kadar zararın giderilmesi gerekse de bu zarar denetimin ihmali sonucu oluşan zarar olarak değerlendirilmeli, zimmet veya irtikap suçu ile mal edinen miktar olarak göz önüne alınmamalıdır.

Denetimle yükümlü kamu görevlisine verilecek hapis cezasının süresi, bir yıl ve altında ise hâkim cezayı TCK m.50 çerçevesinde adli para cezasına veya Kanun'da yer alan diğer güvenlik tedbirlerine (m.50/1-f) çevirebilecektir⁶⁴⁸. Hâkimin vermiş olduğu cezayı adli para cezasına veya seçenek yaptırımlara çevirmemesi halinde TCK m.51'e göre hapis cezasının ertelenmesi hususunu değerlendirmesi gerekmektedir⁶⁴⁹.

⁶⁴⁵ Meran, 304. Aksi görüş için bkz. Hafizoğulları Ve Özen, 35. Yazarlara göre bu suçtaki düzenleme, zimmet veya irtikap suçunun basit şekline yapılan bir göndermeden ibaret olup denetimle yükümlü failin sorumluluğu basit zimmet veya irtikap suçuna göre değerlendirilmelidir.

⁶⁴⁶ M.R. Koca, 343.

⁶⁴⁷ Yargıtay 5. CD, T. 21/01/2020, E. 2018/5188, K. 2020/529, <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (E.T. 30/11/2024).

⁶⁴⁸ M.R. Koca, 343.

⁶⁴⁹ M.R. Koca, 343.

Hükmedilecek cezanın, iki yıl ve altında hapis cezası olması ve diğer erteleme şartlarının da oluşması halinde sanığa verilen hapis cezası ertelenebilecektir⁶⁵⁰.

2.2.6. Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçların İstatistik Bilgileri

TCK'nın 247 ile 266'ıncı maddeleri arasında "*Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*" Bölümünde düzenlenmiş olan suçlar, ceza hukuku sistematğinde oldukça büyük bir öneme sahiptir. Çünkü, söz konusu bölümde hüküm altına alınmış suçlar kamu idaresinin ve kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde sağlanabilmesine hizmet etmekte ve kamu görevlilerinin ifa ettiği işlerde dürüst hareket etmelerini temin etmektedir.

TCK'nın 247 ile 266. maddelerinde düzenlenmiş olan suçlar, yıl içinde kamu davası açılan suçların yaklaşık %2'sini oluşturmaktadır. Bu bölümde yer alan suçların, toplam suçlara oranı; 2019 verilerine göre %2, 2020 verilerine göre %2.2 ve 2021 verilerine göre de %2.1'e tekabül etmektedir⁶⁵¹.

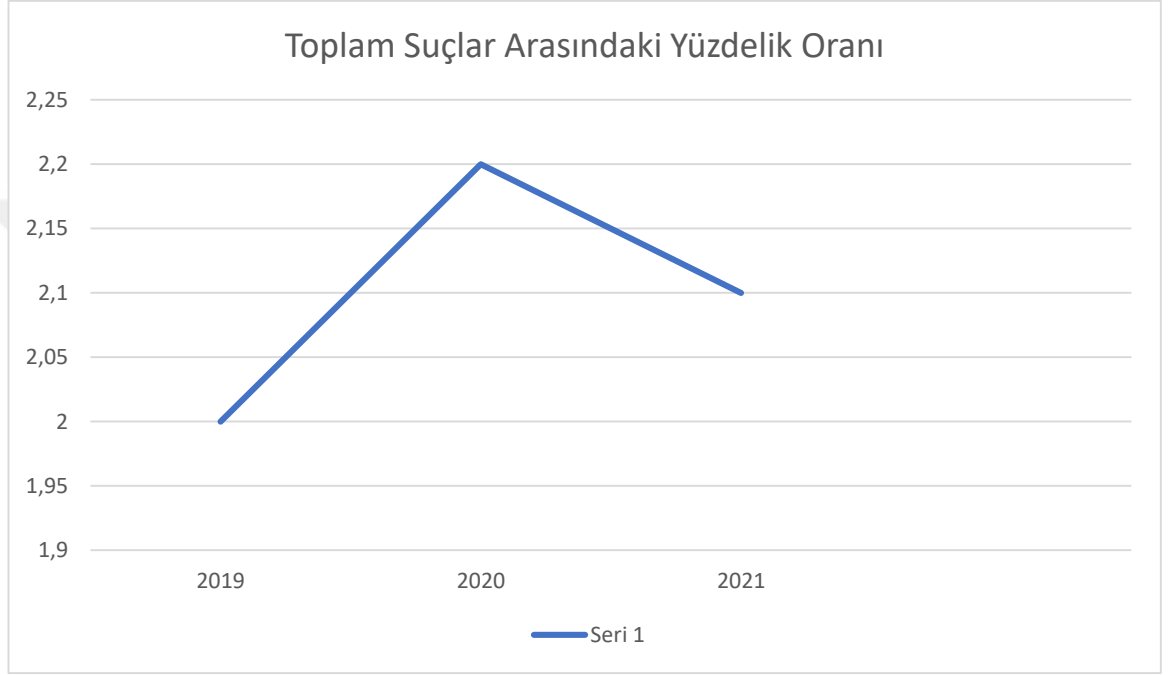
⁶⁵⁰ Baytemir, 824.

⁶⁵¹ <https://adlisicil.adalet.gov.tr/> (E.T. 08/02/2025).

a) Toplam Suçlar Arasındaki Oranı

Tablo 2.1. Toplam Suçlar Arasındaki Yüzdelik Oranı

2019	2020	2021
%2	%2.2	%2.1

Şekil 2.1. Toplam Suçlar Arasındaki Yüzdelik Oranı

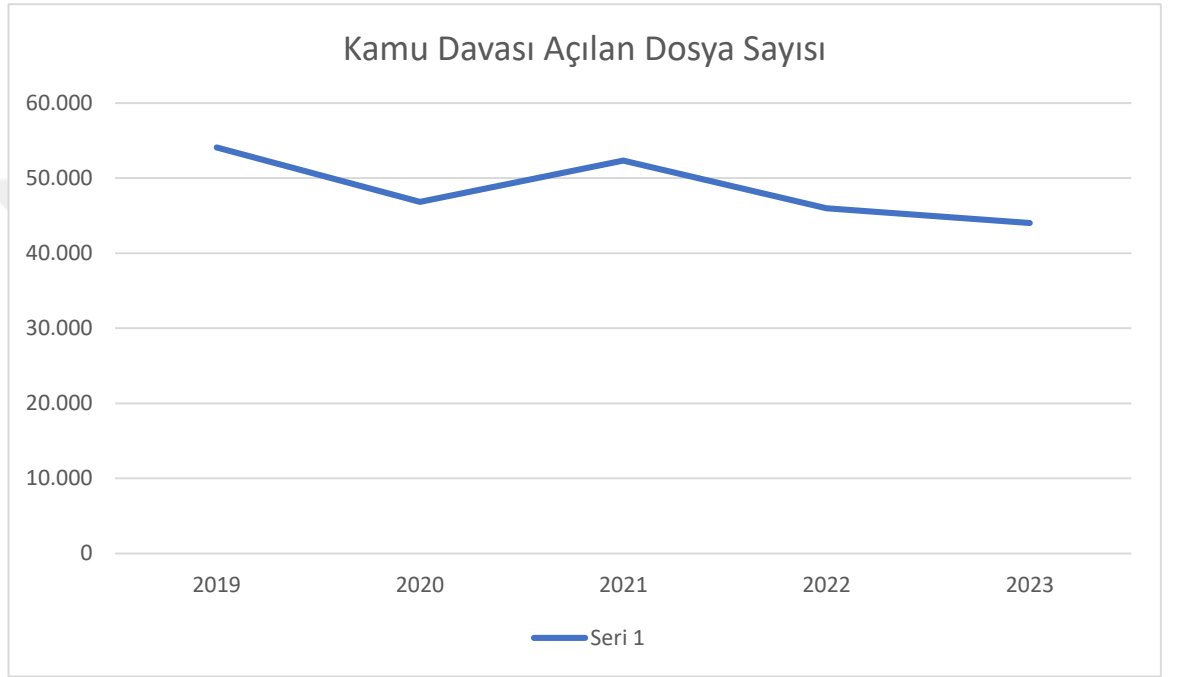
Soruşturma aşaması sonucunda kamu davasının açılması neticesiyle nihayete eren dosya sayılarında her yıl belirli bir standardın olduğu kabul edilebilir. Çünkü, son beş yılın verilerine göre “*Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*” Bölümünde yer alan soruşturma dosyaları kapsamında, her yıl 45 ile 55 bin arasında kamu davası açılmaktadır⁶⁵². Son iki yıllık verilerde, ciddi olmasa da bir düşüş bulunduğu da gözden kaçmamalıdır.

⁶⁵² <https://adlisicil.adalet.gov.tr/> (E.T. 08/02/2025).

b) Kamu Davası Açılan Dosya Sayısı

Tablo 2.2. Kamu Davası Açılan Dosya Sayısı

2019	2020	2021	2022	2023
54.087	46.826	52.325	45.982	44.018

Şekil 2.2. Kamu Davası Açılan Dosya Sayısı

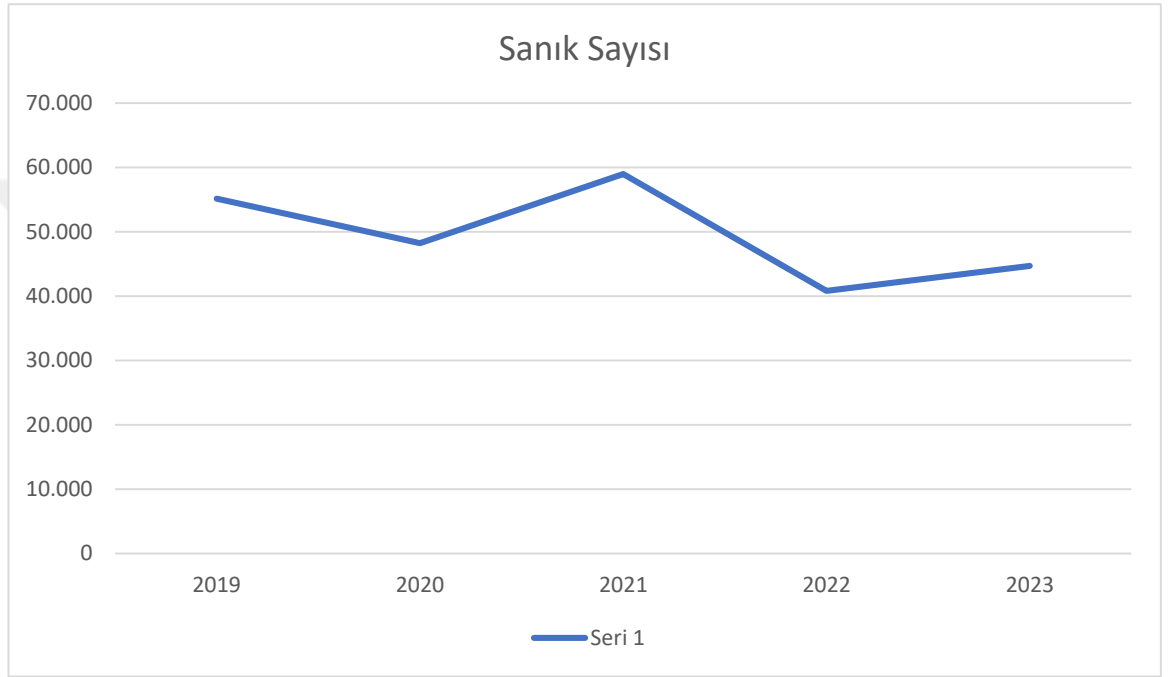
Bu bölümde yer alan suçlardan yargılanan gerçek kişilerin sayısı ise son beş yıllık verilere göre 40 bin kişi altına düşmemiştir⁶⁵³.

⁶⁵³ <https://adlisicil.adalet.gov.tr/> (E.T. 08/02/2025).

c) Sanık Sayısı (Gerçek Kişi)

Tablo 2.3. Sanık Sayısı

2019	2020	2021	2022	2023
55.167	48.236	58.991	40.796	44.722

Şekil 2.3. Sanık Sayısı

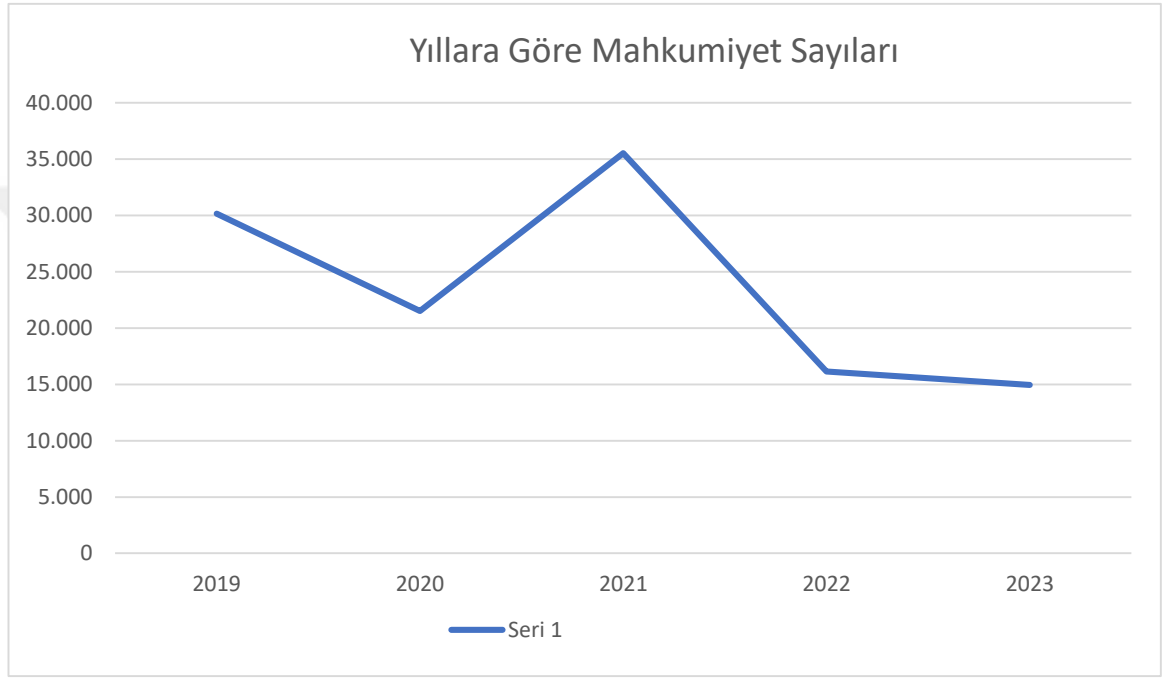
Sanıkların yaklaşık %40'nın yargılama neticesi ise mahkumiyetle sonuçlanmaktadır⁶⁵⁴. Ancak son yıllardaki verilere göre mahkumiyetle sonuçlanan kararlarda, belirli bir miktarda azalış bulunmaktadır.

⁶⁵⁴ <https://adlisicil.adalet.gov.tr/> (E.T. 08/02/2025).

d) Mahkumiyet Sayısı

Tablo 2.4. Yıllara Göre Mahkumiyet Sayıları

2019	2020	2021	2022	2023
30.176	21.511	35.545	16.156	14.943

Şekil 2.4. Yıllara Göre Mahkumiyet Sayıları

Yukarıda yer alan bilgiler ışığında, TCK’da “*Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*” Bölümünde yer alan suçlar, yıl içinde açılan suçlar arasında belirli bir yoğunluğa sahiptir. Bu bölümde yer alan suçlar kapsamında yürütülen soruşturma dosyalarında, her yıl belirli bir sayıda kamu davasının açıldığına kuşku bulunmamaktadır. Söz konusu bölümde yargılanan kişilerin sayısı ise yadsınamaz derecede yüksek olup mahkumiyet sayıları da dikkate değerdir. Belirtilmiş bu hususlar nedeniyle, bölüm kapsamında düzenlenmiş olan suçlara önem verilmeli, suçların ortaya çıkışının nedenleri saptanarak yetkili kişi veya kurumlarca gerekli önlemler alınmalıdır.

SONUÇ

Toplum yaşamının birlik ve beraberlik içinde devamının sağlanabilmesi ve gündelik yaşamın kaostan uzak tutulabilmesi, toplumun idari kurumlara olan güveni ve bu kurumların düzgün ve sağlıklı devamlılığıyla ile mümkündür. Kanun koyucu, bu güven ve işleyiş ortamını sağlayabilmek adına, kamu hizmeti sunmada görev üstlenen kamu görevlilerinin birtakım suça konu eylemlerini yaptırıma bağlamıştır. Kamu görevlilerinin suç oluşturan eylemlerinden biri de denetim görevinin ihmali suçudur.

Denetim görevinin ihmali suçu, TCK'nın 251. maddesi kapsamında, iki fıkra olarak ve bağımsız iki suç şeklinde yaptırım altına alınmıştır. Kanun koyucu, 1. fıkra kapsamında zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yumma filinde, özel bir iştirak türü düzenleyerek denetimle yükümlü kamu görevlisini işlenen asıl suçun müşterek faili olarak kabul etmiş; denetim görevinin ihmali suçunun yer aldığı 2. fıkarda ise denetimle yükümlü kamu görevlisinin denetim görevini ihmal etmek suretiyle zimmet ya da irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlamasını bağımsız bir suç olarak yaptırım altına almıştır.

Belirtmek gerekir ki; kanun koyucunun, zimmet veya irtikap suçuna kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisini, ilgili suçların müşterek faili olarak kabul etmesi isabetli olmamıştır. Zira, denetimle yükümlü kamu görevlisi, ilgili suçların işlenmelerine göz yummak suretiyle dolaylı olarak katkıda bulunsa da zimmet veya irtikap suçuna şerik olarak iştirak etmediği sürece kişisel bir menfaat ya da maddi çıkar elde etmeyebilir. Aynı şekilde, bu suçların ortaya çıkmasında doğrudan nedensel bir katkısı da bulunmayabilir. Bununla birlikte denetimle yükümlü kamu görevlisi olan failin, asıl suçları işleyen failerle iştirak iradesi bulunmadığı dikkate alındığında, aynı ceza sorumluluğuna tabi tutulması ceza adaleti açısından uygun gözükmemektedir. Bu nedenlerle, TCK'nın 251/1. maddesinde yer alan suçun, müşterek faillik kapsamından çıkarılarak haksızlık içeriği ile orantılı bir yaptırıma tabi tutulması ve bu yaptırımın 2. fıkarda yer alan denetim görevinin ihmali suçundan daha ağır olması gerekir. Bunun yanı sıra gerek kasten göz yumma gerek denetim görevinin ihmali suçunun, zimmet veya irtikap suçundan elde edilen menfaatin değeri veya işlenen zimmet veya irtikap suçunun vasfı dikkate alınarak nitelikli hallerinin de TCK m.251'de düzenlenmesi yoluna gidilmesi yerinde olacaktır. Örneğin kasten göz yumulan suçun nitelikli zimmet veya

icbar suretiyle irtikap suçu olması halinde faile verilecek olan cezada artırım yapılması yoluna gidilebilir. Yine denetim görevinin ihmalinden sonra işlenecek olan zimmet suçunda, büyük bir zararın meydana gelmesi, cezanın ağırlaştırıcı hali olarak hüküm altına alınabilir.

Zimmet ve irtikap suçunun, denetim görevinin ihmali suçu kapsamında yer alması olağan karşılanmakla birlikte, rüşvet suçunun ilgili suç kapsamı dışında bırakılmasının izahı güçtür. Çünkü, denetim görevinin ihmali suçuyla kanun koyucu; kamu idaresinin işleyişini, kamu kurumlarının güvenilirliği ve kamunun itibarını korumayı amaçlamıştır. Bir kamu kurumunda gündeme gelebilecek rüşvet suçunun ise suçla korunmak istenen menfaatlere açık bir şekilde zarar vereceği gerçeği tartışmasızdır. Dolayısıyla, rüşvet suçunun denetim görevinin ihmali suçunun kapsamına alınması, suçla korunmak istenen hukuki değerler dikkate alındığında zorunluluk arz etmektedir.

Denetim görevinin ihmali suçu, gerçek özgü bir suçtur. Suçun faili, denetimle yükümlü kamu görevlisi olarak belirlenmiştir. Suç kapsamında sorumluluğun doğması için kamu görevliliği sıfatı yeterli olmamakta, kamu görevlisi olan failin ayrıca denetimle yükümlü olması da aranmaktadır. Denetim görevinin ihmali suçundan sorumluluk için failin genel bir denetim yükümlülüğü yeterli olup bu yükümlülüğün mali denetimi içermesi suçun kapsamı, konusu ve suçla korunmak istenen hukuki yararlar dikkate alındığında zorunlu değildir. Ancak, kanun koyucunun madde metninde yapacağı bir düzenleme ile denetimle yükümlü kamu görevlisini tanımlaması, denetimle yükümlü olanları ve denetim yükümlülüğünün içeriğini açık bir şekilde belirlemesi kanunilik ilkesi bakımından yerinde olacaktır. Kanun maddesinin mevcut hali, uygulamada karışıklıklara sebebiyet verebilir niteliktedir.

Denetim görevinin ihmali suçunda, mağdur belirli bir kişi değildir. Bu suçun düzenlendiği bölüm ve suçla korunan hukuki yarar gereğince, toplumu oluşturan her bir birey suçun işlenmesiyle mağdur olarak kabul edilmelidir.

Zimmet veya irtikap suçuna kasten göz yumma fiiliyle görünüm kazanan suçun konusu, zimmet veya irtikap suçunun konusuyla benzerdir. Buna göre; göz yumulan suçun niteliği, suçun konusunun belirlenmesi için elzemdir. Çünkü denetimle yükümlü failin, bahsi geçen suçlara kasten göz yumması, Kanun'da özel bir iştirak türü olarak kabul edilmiştir. Göz yumulan suçun zimmet olması halinde suçun konusu "mal" olarak

dikkate alınmalıdır. İrtikap suçuna kasten göz yumma halinde ise konu, maddi veya manevi nitelikteki “yarar” olarak kabul edilmelidir. Denetim görevinin ihmali suçunun konusu ise ihmal edilen denetime yönelik kamu görevidir.

TCK’nın 251/1. maddesinde yer alan suçun hareket unsurunu, zimmet veya irtikap suçuna kasten göz yumma fiili oluşturmaktadır. Zimmet veya irtikap suçunun işlenmekte olduğu bilgisine ulaşan denetimle görevli kamu görevlisi, bu suçların işlenmesine göz yummakta ve engellemek için herhangi bir önlem almamaktadır. Göz yumma fiilinden anlaşılması gereken, failin denetim görevinin gereklerini yerine getirmemesi ve ilgili suçların işlendiğini bildiği halde görmezden gelmesidir.

TCK’nın 251/2. maddesinde düzenlenen denetim görevinin ihmali suçunun hareket unsurunu ise denetim görevinin kasten ihmal edilmesi oluşturmaktadır. Failin zimmet veya irtikap suçunun işleneceğinden haberi bulunmamakta yalnızca yapılması gereken denetim görevini çeşitli şekillerde kasten ihmal etmektedir. Bu ihmal, denetim görevinin hiç yapılmaması şeklinde olabileceği gibi gerektiği gibi yapılmaması şeklinde de olabilir. Önemli olan denetim görevinin kasten ihmal edilmesidir. Denetim görevinin kasten ihmal edilmesiyle suçun oluştuğu kabul edilse de failin bu suçtan cezalandırılması için yalnızca denetim görevinin kasten ihmal edilmesi yeterli değildir. Ayrıca, bu ihmalden yararlanılarak zimmet veya irtikap suçunun işlenmesi gerekmektedir. Zimmet veya irtikap suçunun failinin bu ihmalden yararlanarak suçu işlemesi, bu suç kapsamında objektif cezalandırma şartı olarak kabul edilmelidir.

Denetim görevinin ihmal edilmesi ile zimmet veya irtikap suçunun işlenmesi arasındaki nedensellik bağının, soyut bir nitelikte olduğundan dolayı tespiti oldukça zordur. Bu sebeple kanun koyucunun, “imkan hazırlama” ifadesinin tanımını madde veya gerekçede açıklaması ve bu ifadenin sınırlarını belirlemesi oldukça elzemdir. Uygulamada; taraf beyanları, denetimin ihmali ile işlenen zimmet veya irtikap suçu arasındaki zaman aralığı ve kamu kurumlarında ilgili suçların işlenme sıklığı gibi hususlara riayet edilerek nedensellik bağının tespit edilmesi, adil yargılanma hakkı için oldukça önemlidir.

Hem kasten göz yumma hem de denetim görevinin kasten ihmali suçları gerçek ihmali suç niteliğindedir. Kanun’da emredilen denetim yükümlülüğünün yapılmaması ile suçların oluştuğu kabul edilmeli, ayrıca bir neticenin gerçekleşmesi aranmamalıdır.

Bununla birlikte her iki suçun oluştuğundan söz edebilmek için asıl suçların tamamlanma şartının aranmaması gerektiği de kabul edilmelidir.

TCK m.251’de düzenlenen suçlar ancak kasten işlenebilir. Buna göre; göz yumma fiili ve denetim görevinin ihmal edilmesi suçları, haksızlığın bir görünüm şekli olan kastı iradeyle görünüm kazanmalıdır. Failin bu suçlar için genel kastı yeterlidir. Kasten göz yumma suçunun olası kast ile işlenmesi mümkün değilken; denetim görevinin ihmalinin olası kast ile işlenmesi mümkündür. Çünkü TCK’nın 251/2. maddesinde düzenlenmiş olan suçun hareket unsuru denetimin ihmal edilmesidir. Denetimin ihmal edilmesi ise olası kastla da biçim kazanabilecektir. Kanun’da suçların taksirli hali düzenlenmediği için bu suçların taksir ile işlenmesi mümkün değildir.

Denetim görevinin ihmali suçu, zimmet veya irtikap suçunun yargılamasından sonra yürütülmelidir. Çünkü, denetimin ihmali suçu yalnızca zimmet ve irtikap suçu kapsamında gündeme gelebilir. Zimmet veya irtikap suçunun unsurlarının oluşmadığı, asıl failin bu suçlardan beraat ettiği durumlarda denetim görevinin ihmali suçunun da oluşmadığı dikkate alınmalı ve yargılama buna göre gerçekleştirilmelidir. Bu sebeple, denetim görevinin ihmali suçunda zimmet ve irtikap suçunun yargılamasının bekletici mesele yapılması, adil yargılanma hakkı için oldukça önemlidir.

Zimmet veya irtikap suçuna kasten göz yumma suçunu işleyen failin cezası, işlenen zimmet veya irtikap suçunun aynısıdır. Çünkü bu suçun faili, asıl suç olarak nitelendirilen zimmet veya irtikap suçlarının müşterek faili olarak kabul edilmiştir. Asıl faile uygulanan tüm hususların, denetimle görevli kamu görevlisine de uygulanması gerekmektedir. Örneğin irtikap suçunda, menfaatin değerinin azlığı ve mağdurun ekonomik durumunun gözetildiği durumlarda, denetimle yükümlü kamu görevlisinin de ceza sorumluluğunda indirime gidilebilecektir. Ancak bu tarz belirsizlikleri gidermek adına, kanun koyucu kasten göz yumma suçu için özel bir yaptırım düzenlemesi yoluna gitmesi oldukça yerinde olacaktır.

Zimmet suçundaki etkin pişmanlık halinin, kasten göz yumma suçu açısından uygulanması uygulamada birtakım belirsizliklere neden olabilir. Çünkü zimmet suçunda etkin pişmanlık şartlarının uygulanabilmesi, zimmete geçirilen malın aynen iadesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesini gerektirmektedir. Ancak kasten göz yumma suçunda failin, zimmete geçirdiği bir mal bulunmadığı gibi zararın tamamından

sorumluluğu da makul değildir. Bu gibi durumlarda, denetim görevinin ihmali suçunda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının şartlarından olan denetimin ihmali sonucu oluşan zarar belirlenmeli, bunun karşılanması halinde kasten göz yumma suçunda denetimle yükümlü faile de etkin pişmanlık hükümleri uygulanabilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Berrin, “Dolandırıcılık Suçunda Hile ve Hilenin Zamanı”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 30 (4), 2022, 2267 – 2301.
- Akbulut, Berrin, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 10. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.
- Akçin, İhsan, *Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.
- Akkaş, Ahmet Hulusi ve Akpınar, Emre, “Kullanma Zimmeti”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 2021, 465-493.
- Akyılmaz, Bahtiyar - Sezginer, Murat ve Kaya, Cemil, *Türk İdare Hukuku*, 18. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2024.
- Apaydın, Cengiz, *Ceza Hukukunda Doğrudan Kast, Olası Kast, Basit Taksir ve Bilinçli Taksir Kavramları*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Apaydın, Cengiz, *Ceza Hukukunda Kusurluluk*, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018.
- Arslantürk, Mustafa, *Zimmet, İrtikap, Rüşvet ile Görevi Kötüye Kullanma, Direnme, Görevli ve Görev Suçları BAM 6.CD Kapsamındaki Suçlar – 1 (TCK 247-266 Maddeler)*, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2021.
- Artuk, Mehmet Emin ve Alşahin, Mehmet Emin, “Objektif Cezalandırılabilme Şartı ve Zamanaşımı”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19 (2), 2013, 17-44.
- Artuk, Mehmet Emin - Gökçen, Ahmet - Alşahin, Mehmet Emin ve Çakır, Kerim, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 15. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.
- Artuk, Mehmet Emin - Gökçen, Ahmet - Alşahin, Mehmet Emin ve Çakır, Kerim, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 20. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.
- Artuk, Mehmet Emin - Gökçen, Ahmet ve Yenidünya, Caner, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 15. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.
- Aslan, Volkan, “Zimmet Suçu”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71 (1), 2013, 43-66.

- Atay, Ender Ethem, “Hukuk Devleti İlkesi Işığında İdarenin Denetimi ve Kamu Denetçiliği Kurumu”, *Ombudsman Akademik*, 1, 2014, 1-30.
- Avsallı, Hüseyin, *Zimmet Suçu*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006.
- Aydın, Hüseyin, “Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Ankara Barosu Dergisi*, 68, 2010, 109-128.
- Aytekin İnceoğlu, Asuman, *Zimmet, Özel Ceza Hukuku Cilt IX Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2021.
- Bakıcı, Sedat, *Açıklamalı Zimmet – İrtikap – Rüşvet Suçları*, Ankara 1988.
- Bayraktar, Köksal, *Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*, “Özel Ceza Hukuku Cilt IX Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar”, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2021.
- Baytemir, Erdal, *Açıklamalı-İçtihatlı Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar ile Banka Zimmeti Zimmet-Rüşvet-İrtikap*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2011.
- Bekar, Elif, *Objektif Cezalandırılabilme Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında Türk Ceza Kanunu’nda Yer Alan Suçlar*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Bostancı Bozbayındır, Gülşah, *Denetim Görevinin İhmali, Özel Ceza Hukuku Cilt IX Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2021.
- Bostancı Bozbayındır, Gülşah, *İrtikap Suçu, Özel Ceza Hukuku Cilt IX Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2021.
- Boyacı, Akın, “Ceza Muhakemesinde Davaya Katılma”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71 (1), 2013, 157-175.
- Bucaktepe, Adil, “Devlet Memurluğu ve Memurların Değerlendirilmesi Üzerine Düşünceler”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18 (3-4), 2014, 459-489.

- Can, Neslihan, “Türk Ceza Kanunu’nda Zimmet Suçu (TCK m. 247-249)”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25 (43), 2020, 239-278.
- Centel, Nur, “Zimmet Suçu (TCK m. 247)”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, 21, Özel Sayı, 2019, 2779 – 2800.
- Centel, Nur ve Zafer, Hamide, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 21. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul 2022.
- Ceyhan, Murat, *Ceza Hukukunda Netice*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2022.
- Coşkun, Fatma, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCM m. 257)”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2021.
- Çakır, Kerim, *Suçta İştirakte Müşterek Faillik*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.
- Çal, Sedat, “Kamu Hizmeti: Bir Tanım Denemesi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 2007, 599-655.
- Çelik, İsa, *Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.
- Çınar, İsmail, “İcbar Suretiyle İrtikap Suçu (TCK m. 250/1)”, *Türk Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 2023, 337-440.
- Demirbaş, Timur, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 17. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- Demren Dönmez, Burcu, “Türk Ceza Kanunu’nda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 94, 2011, 95-130.
- Dikmen, Hüseyin, *Türk Ceza Hukukunda Müşterek Faillik*, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2023.
- Dönmezer, Sulhi ve Erman, Sahir, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II Suçun Unsurları – Teşebbüs – Suçların Birleşmesi – İştirak*, 15. Baskı, DER Yayınları, İstanbul 2021.

- Ekinci, Mehmet Vehip - Uslu, Mustafa - Ciğerci, Zeki, *Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar Zimmet – İrtikap – Rüşvet Denetim Görevini İhmal Görevi Kötüye Kullanma Suçları*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.
- Erem, Faruk, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 1968, 11-33.
- Eryıldız, Hüsnü Sefa, “Türk ve Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Katılanın Sanık Lehine Faaliyette Bulunması”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 82 (1), 2024, 279 – 311.
- Gökcan, Hasan Tahsin ve Artuç, Mustafa, *Pratik Türk Ceza Kanunu*, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.
- Gökcan, Hasan Tahsin, *Türk Ceza Kanunundaki Bazı Genel ve Özel Nitelikli Kamu Görevi Yükümlülük Suçları Görevi Kötüye Kullanma Zimmet-İrtikap-Rüşvet ve Denetim Görevini İhmal Suçları*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.
- Gözler, Kemal ve Kaplan, Gürsel, *İdare Hukuku Dersleri*, 24. Baskı, Ekin Basın Yayın Dağıtım, Bursa 2022.
- Gözübüyük, Şeref ve Tan, Turgut, *İdare Hukuku Cilt 1 Genel Esaslar*, 8. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2011.
- Günday, Metin, *İdare Hukuku*, 10. Baskı, İmaj Kitabevi, Ankara 2015.
- Hafızogulları, Zeki ve Özen, Muharrem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Millete ve Devlete Karşı Suçlar*, 1. Baskı, U S-A Yayıncılık, Ankara 2016.
- İçer, Zafer, *Suçta Teşebbüste Hazırlık Hareketleri ile İcra Hareketlerinin Birbirinden Ayrılması*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.
- İşten, İnanç, *Türk Ceza Hukukunda Suçların İctimai*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.
- İtişgen, Rezzan, “Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71 (1), 2013, 639-672.
- Kanbur, Mehmet Nihat, “6352 Sayılı Kanun Değişiklikleri Çerçevesinde Türk Ceza Hukukunda İrtikap Suçu (TCK m. 250)”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı, 19 (2), 2013, 1177-1208.

- Kaplan, Mahmut, “Türk Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 2015, 49-78.
- Kitapçıoğlu Yüksel, Tülay, *Özgü Suç*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık A. Ş., İstanbul 2021.
- Koca, Mahmut ve Üzülmmez, İlhan, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Koca, Mahmut ve Üzülmmez, İlhan, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 10. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2024.
- Koca, Mehmet Reis, *Zimmet-İrtikap-Rüşvet Nüfus Ticareti ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.
- Kütük, Cengiz, *Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- Mahmutoğlu, Fatih Selami ve Karadeniz, Serra, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, 2. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul 2021.
- Malkoç, İsmail, *Açıklamalı – İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu (Madde 179 – 345) 2. Cilt*, 3. Baskı, Malkoç Kitabevi, Ankara 2008.
- Meran, Necati, *Zimmet-Rüşvet-İrtikap ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013.
- Oğuzman, Kemal - Seliçi, Özer ve Oktay Özdemir, Saibe, *Eşya Hukuku Kısaltılmış Ders Kitabı*, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2018.
- Okuyucu Ergün, Güneş, *Türk Ceza Hukukunda Zimmet Suçu*, 1. Baskı, Çakmak Yayınevi, Ankara 2008.
- Onar, Sıddık Sami, *İdare Hukukunun Umumi Esasları*, Tercüme ve Neşriyet Bürosu, İstanbul 1952.
- Öntan, Yaprak, *Ceza Hukukunda Davranış ve Netice*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Özbek, Veli Özer - Doğan, Koray - Bacaksız, Pınar ve Tepe, İlker, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 12. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017.

- Özbek, Veli Özer - Doğan, Koray - Bacaksız, Pınar ve Tepe, İlker, *Türk Ceza Hukuku – Genel Hükümler*, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- Özen, Muharrem ve Tozman, Önder, “Türk Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Amme İdaresi Dergisi*, 42 (4), 2009, 25-57.
- Özen, Mustafa, *Suçların İçtimaı (Zincirleme Suç – Fikri İçtima – Bileşik Suç)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2008.
- Özen, Mustafa, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Temel Suç Tipleri*, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.
- Özgenç, İzzet, “İhmalî Suç Teorisi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25 (4), 2021, 303–378.
- Özgenç, İzzet, *İrtikap ve Rüşvet Suçları*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012.
- Özgenç, İzzet, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013.
- Özgenç, İzzet, *Zimmet Suçu*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009.
- Özocak, Gürkan, *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018.
- Parlar, Ali ve Hatipoğlu, Muzaffer, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu (Madde 141 – 345) 2. Cilt*, 1. Baskı, Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, Ankara 2007.
- Parlar, Ali, *İstinaf ve Yargıtay Emsal Kararlarıyla Kamu Görevlileriyle İlgili Suçlar*, Aristo Yayınevi, İstanbul 2017.
- Pınar, İbrahim ve Çalışkan, Öner, *Açıklamalı- İctihatlı 4483 ve 2547 Sayılı Kanunlara Göre Kamu Personeli Ceza Soruşturma Usulü*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.
- Sarıgül, Ali Tanju, *Suçta İştirak*, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2022.
- Sarıtaş, Erkan, “İcbar Suretiyle İrtikap Suçu (TCK m. 250/1)”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 71 (2), 2022, 683-724.

- Sarsıkoğlu, Şenel, *Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Soruşturma İzni ve Özel Soruşturma Usulleri*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.
- Savaşçı Temiz, Bilgehan, “Denetim Görevini İhmal Suçu (TCK M. 251)”, *Adalet Dergisi*, (72), 2024, 179-208.
- Soyaslan, Doğan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 13. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Sürer, Arif Emre, “Türk Ceza Hukukunda Müsamaha Edilen Zimmet Kavramı ve Müsamaha Edilen Zimmetin Cezalandırılmamasının Nedeni”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13 (2), 1241-1269.
- Şahbaz, İbrahim, *Açıklamalı ve İçtihatlı Ceza Muhakemesi Kanunu 1. Cilt (Madde 1 – 174)*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Şahbaz, İbrahim, *Açıklamalı ve İçtihatlı Ceza Muhakemesi Kanunu 2. Cilt (Madde 175-335)*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Şahbaz, İbrahim, *Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu 1. Cilt (Madde 1-75)*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Şahbaz, İbrahim, *Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu 3. Cilt (Madde 197 – 345)*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Şenol, Cem, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanununa Göre İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Gönüllü Vazgeçme (TCK M. 41)”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 5 (10), 2017, 507–552.
- Temiz, Özgür, *Danıştay 1. Daire Kararlarına Göre Kamu Görevlilerinin Yargılanması Usulünde Adli Tıp Kurumunun Yeri, Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı 30. Kuruluş Yıldönümü Armağan Kitabı*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 2021, 703–715.
- Tezcan, Durmuş - Erdem, Mustafa Ruhan ve Önok, Rıfat Murat, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 20. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2022.
- Tulay, Muhammed Emre, “Suç Ortaklarının Cezai Sorumluluğu Üzerinde Kamu Görevlisi Sıfatının Hukuki Etkisi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 70 (4), 2021, 1223-1259.

Turabi, Selami, *İrtikap Suçu (TCK m. 250)*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.

Ünver, Yener, *Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2003.

Üzülmez, İlhan, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK M. 257)”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 2012, 191–216.

Üzülmez, İlhan, “Yeni Ceza Kanunu’nda İrtikap Suçu”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 2006, 273-298.

Yaşar, Hasan Nuri, *İdare Hukuku Genel Esaslar*, 2. Baskı, Der Yayınları, İstanbul 2014.

Yıldırım, Turan - Yasin, Melikşah - Karan, Nur - Özdemir, H. Eyüp - Üstün, Gül ve Okay Tekinsoy, Özge, *İdare Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., 2. Baskı, İstanbul 2011.

Yolaçar, Nevzat, “Kamu Görevlilerinin Yargılanmasında İzin Sistemi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale 2016.

Yurtcan, Erdener ve İrtiş, Begüm, *Memur Suçları ve Yargılaması*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.

Yurtcan, Erdener ve İrtiş, Begüm, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.

Yurtcan, Erdener, *Yargıtay Kararları Işığında Rüşvet – Zimmet – İrtikap – Görevi Kötüye Kullanma (Öteki Kamu Yönetimine Karşı Suçlar)*, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2021.

Yurtlu, Fatih, *İhmali Suçlar*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://adlisicil.adalet.gov.tr/>

<https://dergipark.org.tr/>

<https://hukuk.deu.edu.tr/>

<https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>

<https://openaccess.tau.edu.tr/>

<https://search.trdizin.gov.tr/tr/>

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/>

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

<https://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/>

<https://www.mevzuat.gov.tr/>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Oğulcan İÇYAR
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans	
Yüksek Lisans	
Yabancı Dil	İngilizce
Bilimsel Faaliyetler	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Avukat-Erzurum Barosu
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	31/01/2025